

**Περιβάλλον
και
Ανάπτυξη**

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

**ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ - ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
(Δ.Π.Μ.Σ.) "ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ"**

2^η ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ

**«ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΟΡΕΙΝΩΝ
ΠΕΡΙΟΧΩΝ»**

**«Η ΑΠΟΨΗ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΓΙΑ
ΤΑ ΒΟΥΝΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ»**

ΖΑΧΟΥ ΠΟΛΥΞΕΝΗ

Μεταπτυχιακή Εργασία η οποία υποβάλλεται
για μερική εκπλήρωση των απαιτήσεων
για το Διεπιστημονικό - Διατμηματικό
Δίπλωμα Ειδίκευσης
του Δ.Π.Μ.Σ. του Ε.Μ.Πολυτεχνείου
"Περιβάλλον και Ανάπτυξη"

Αθήνα, Ιούλιος 2012

Επιβλέπων Καθηγητής: Δ. Καλιαμπάκος

Επιτροπή παρακολούθησης:

Καθηγητής Δ. Καλιαμπάκος

Επίκουρος Καθηγητής Δ. Δαμίγος

Επίκουρος Καθηγητής Ι. Σαγιάς

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Μετά την αποπεράτωση της εργασίας, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου, κύριο Δημήτρη Καλιαμπάκο, για την αμέριστη ηθική και ψυχολογική του συμπαράσταση, καθώς επίσης και για την πολύτιμη επιστημονική βοήθειά του και καθοδήγηση. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους κυρίους Δημήτρη Δαμίγο και Ιωάννη Σαγιά για την αποδοχή τους στην ανάγνωση και βαθμολόγηση της μεταπτυχιακής μου διατριβής.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες θα ήθελα να απευθύνω στην κυρία Στέλλα Γιαννακοπούλου, υποψήφια Διδάκτορα, για την καθοδήγηση που μου παρείχε καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης της εργασίας.

Επί προσθέτως, ευχαριστώ τους συμμετέχοντες της έρευνας, οι οποίοι ήταν δεκτικοί στη συλλογή του ερευνητικού υλικού, χωρίς τη βοήθεια των οποίων δε θα ήταν εφικτή η ολοκλήρωση της παρούσας έρευνας.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους οικείους μου για την ηθική και ψυχολογική τους συμπαράσταση.

Με εκτίμηση

Ζάχου Πολυξένη

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται την αντίληψη των κατοίκων των πόλεων για τα βουνά της Ελλάδας. Οι ορεινές περιοχές έχουν ιδιαίτερη σημασία λόγω της πολύτιμης φυσικής και κοινωνικής κληρονομιάς τους. Στόχος της έρευνας είναι να αποκωδικοποιήσει τη σχέση των κατοίκων των πόλεων με τα ελληνικά βουνά – πόσο ενημερωμένοι είναι για τα χαρακτηριστικά και τα προβλήματά τους, πόσο συχνά τα επισκέπτονται, αν θα άφηναν την πόλη για να ζήσουν στο βουνό κ.λπ.

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με χρήση ερωτηματολογίων προς τους κατοίκους δέκα μεγάλων πόλεων. Ακολούθησε η επεξεργασία των απαντήσεων των ερωτηματολογίων με τη χρήση του λογισμικού SPSS και έγινε η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων.

Η έρευνα αναδεικνύει ότι τα βουνά είναι σημαντικά, στην κοινή συνείδηση, χωρίς ωστόσο οι κάτοικοι των πόλεων να εμφανίζονται πλήρως ενήμεροι για την πραγματική κατάσταση των ορεινών περιοχών. Τα βουνά ταυτίζονται, για τους κατοίκους των πόλεων, με το φυσικό περιβάλλον και την καλύτερη ποιότητα ζωής. Ωστόσο, οι ελλείψεις τους σε παροχές εκπαίδευσης, ιατρικής περίθαλψης, επιλογές διασκέδασης κλπ αποτελούν κύριες αιτίες που θα αποθάρρυναν τους κατοίκους των πόλεων από μια μόνιμη εγκατάσταση στο βουνό. Έτσι, φαίνεται ότι η πόλη και κρατά και διώχνει τους ανθρώπους.

ABSTRACT

The mountain areas are of exceptional importance because of their valuable natural and social heritage. The perception of city inhabitants concerning the mountains of Greece is being discussed in this thesis. Additionally, the aim of this research is to decode the relationship of the urban residents with the Greek mountains – are they aware of their characteristics and their problems, how often do they visit these areas, could they leave their life in the cities for a better life in the mountains etc.

A questionnaire was built which was filled in by residents from ten big Greek cities. The processing of the responses to the questionnaires, the statistical analysis and the evaluation of the results were performed using the SPSS software package.

The survey highlights the importance of greek mountains, in common consciousness, however the urban residents appear not to be fully aware of the reality of the life in mountain areas. For them, the mountains are identical to the natural environment and a better quality of life. However, deficiencies in education, healthcare, entertainment, etc. are the main reasons that discourage the participants from a permanent establishment in the mountain areas. This research reveals that the cities offer advantages for which inhabitants decide to stay in them, but in the same time, there are numerous drawbacks that enhance people's willingness to leave.

Πίνακας Περιεχομένων

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΒΟΥΝΑ	13
1.1 ΓΕΝΙΚΑ	13
1.2 ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΒΟΥΝΩΝ	14
1.3 ΑΡΧΑΙΟΙ ΜΥΘΟΙ	14
1.4 ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΠΕΠΟΙΘΗΣΕΙΣ	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΟΡΕΙΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	19
2.1 ΟΡΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΟΡΕΙΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	19
2.2 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΟΡΕΙΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	20
2.3 Ο ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΒΟΥΝΩΝ	21
2.4 ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΟΡΕΙΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ	26
2.5 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΟΡΕΙΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ	27
2.6 ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΟΡΕΙΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ	29
2.6.1 Πολιτική για τις ορεινές περιοχές στην Ελλάδα	32
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ	36
3.1 ΓΕΝΙΚΑ	36
3.1.1 Βασικοί ορισμοί	36
3.1.2 Πληθυσμιακός «μαρασμός» των ορεινών όγκων	37
3.2 Η ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΑΝΑΣΤΡΟΦΗ	38
3.3 ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΠΟΥ ΑΝΑΖΗΤΟΥΝ ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ (AMENITY MIGRANTS)	41
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ / ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ	47
4.1 ΓΕΝΙΚΑ	47
4.2 ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΡΕΥΝΑΣ	47
4.3 ΜΕΘΟΔΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	49
4.3.1 Συλλογή δεδομένων	49
4.3.2 Σχεδιασμός του ερωτηματολογίου	49
4.3.3 Τεχνική μέτρησης των μεταβλητών	51

4.4	ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	53
4.5	ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.....	54
4.6	ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΑΠΟ ΟΡΕΙΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	55
4.7	ΥΠΑΡΞΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ ΣΕ ΟΡΕΙΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	57
4.8	ΕΠΙΣΚΕΨΙΜΟΤΗΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΒΟΥΝΩΝ	59
4.9	ΟΙ ΠΙΟ ΔΗΜΟΦΙΛΕΙΣ ΟΡΕΙΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	60
4.10	ΠΟΙΑ ΠΕΡΙΟΔΟ ΠΡΟΤΙΜΑΤΕ ΝΑ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣΤΕ ΜΙΑ ΟΡΕΙΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ;.....	65
4.11	ΠΟΣΟ ΟΡΕΙΝΗ ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ;	66
4.12	ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΟΡΕΙΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ.....	69
4.13	ΓΙΑ ΠΟΙΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΘΕΩΡΕΙΤΑΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΟΡΕΙΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ	71
4.14	ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΓΕΝΝΑ Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΒΟΥΝΟΥ.....	72
4.15	ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΟ ΜΕΤΟΙΚΙΣΗΣ ΣΕ ΟΡΕΙΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΥΠΟ ΤΙΣ ΙΔΙΕΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΜΕ ΑΥΤΕΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ.....	74
4.16	ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΣΤΙΣ ΟΡΕΙΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	77
4.17	ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΣΤΙΣ ΟΡΕΙΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ.....	78
4.18	ΕΠΙΛΟΓΗ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ Π.Ο.Π. ΟΡΕΙΝΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΣΤΟ ΣΟΥΠΕΡ ΜΑΡΚΕΤ, ΕΝΑΝΤΙ ΚΑΠΟΙΟΥ ΑΛΛΟΥ ΓΝΩΣΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ	80
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΣΥΣΧΕΤΙΣΕΙΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΩΝ		84
5.1	ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ «ΦΥΛΟ»	84
5.2	ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ «ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ ΓΕΝΝΗΣΗΣ».....	86
5.3	ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ «ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ».....	89
5.4	ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ «ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ»	92
5.5	ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ «ΕΙΣΟΔΗΜΑ»	93
5.6	ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ «ΕΠΙΣΚΕΨΙΜΟΤΗΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΒΟΥΝΩΝ»	95
5.7	ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ «ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΟ ΜΕΤΟΙΚΙΣΗΣ ΣΕ ΚΑΠΟΙΑ ΟΡΕΙΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΥΠΟ ΤΙΣ ΙΔΙΕΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΜΕ ΑΥΤΕΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ».....	98
5.8	ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ «ΕΠΙΛΟΓΗ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ Π.Ο.Π. ΟΡΕΙΝΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΣΤΟ ΣΟΥΠΕΡ ΜΑΡΚΕΤ, ΕΝΑΝΤΙ ΚΑΠΟΙΟΥ ΑΛΛΟΥ ΓΝΩΣΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ»	101

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	104
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	108
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	115

Πίνακας Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1: Καταγωγή από ορεινή περιοχή.....	56
Διάγραμμα 2: Περιοχές από τις οποίες κατάγονται οι συμμετέχοντες	56
Διάγραμμα 3: Κατοικία σε ορεινή περιοχή	57
Διάγραμμα 4: Η κατοικία σε ποια ορεινή περιοχή βρίσκεται	58
Διάγραμμα 5: Από τους ανθρώπους που διαθέτουν κατοικία σε ορεινή περιοχή, πόσοι κατάγονται από μία ορεινή περιοχή	58
Διάγραμμα 6: Συχνότητα επίσκεψης των Ελληνικών βουνών	59
Διάγραμμα 7: Βουνά που επισκέπτονται συνήθως οι συμμετέχοντες	60
Διάγραμμα 8: Οι πιο δημοφιλείς ορεινές περιοχές κατά τη γνώμη των Ελλήνων	61
Διάγραμμα 9: Τόπος καταγωγής των ανθρώπων που θεωρούν την Αράχωβα ως τον πιο δημοφιλή προορισμό	62
Διάγραμμα 10: Συνολικό οικογενειακό ετήσιο εισόδημα των ανθρώπων που θεωρούν την Αράχωβα ως τον πιο δημοφιλή προορισμό.....	63
Διάγραμμα 11: Παρούσα επαγγελματική κατάσταση των ανθρώπων που θεωρούν την Αράχωβα ως τον πιο δημοφιλή προορισμό.....	63
Διάγραμμα 12: Παρούσα οικογενειακή κατάσταση των ανθρώπων που θεωρούν την Αράχωβα ως τον πιο δημοφιλή προορισμό.....	64
Διάγραμμα 13: Προτίμηση προϊόντος Π.Ο.Π. έναντι άλλου στο σούπερ μάρκετ, από τους ανθρώπους που θεωρούν την Αράχωβα ως τον πιο δημοφιλή προορισμό.....	65
Διάγραμμα 14: Ο βαθμός προτίμησης της επισκεψιμότητας σύμφωνα με την εποχή.....	66
Διάγραμμα 15: Η άποψη των ερωτηθέντων σχετικά με το πόσο ορεινή είναι η Ελλάδα.....	67
Διάγραμμα 16: Συνδυασμός της γνώσης σχετικά με την ορεινή κάλυψη της Ελλάδος και της συχνότητας επίσκεψης.....	68

Διάγραμμα 17: Συνδυασμός της γνώσης σχετικά με την ορεινή κάλυψη της Ελλάδος και της εκπαίδευσης.....	69
Διάγραμμα 18: Η σημασία της προστασίας των ορεινών περιοχών	70
Διάγραμμα 19: Η άποψη των συμμετεχόντων σχετικά με τους λόγους σημαντικότητας ορεινών περιοχών ανάλογα με τη σημαντικότητα της προστασίας των περιοχών αυτών.....	71
Διάγραμμα 20: Οι λόγοι για τους οποίους θεωρούν οι συμμετέχοντες σημαντική την προστασία των ορεινών περιοχών	72
Διάγραμμα 21: Συναισθήματα που γεννιούνται με την έννοια του βουνού	73
Διάγραμμα 22: Ταύτιση της έννοιας του βουνού με την ηρεμία και την επαφή με τη φύση ανάλογα με τη συχνότητα επίσκεψης των ορεινών περιοχών.....	74
Διάγραμμα 23: Το ενδεχόμενο να μείνουν σε κάποια ορεινή περιοχή υπό τις ίδιες επαγγελματικές δυνατότητες	75
Διάγραμμα 24: Ναι θα σκεφτόσασταν το ενδεχόμενο να πάτε να μείνετε σε κάποια ορεινή περιοχή.....	76
Διάγραμμα 25: Δε θα σκεφτόσασταν το ενδεχόμενο να πάτε να μείνετε σε κάποια ορεινή περιοχή	77
Διάγραμμα 26: Τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα της ζωής στις ορεινές περιοχές	78
Διάγραμμα 27: Τα σημαντικότερα μειονεκτήματα της ζωής στις ορεινές περιοχές.....	79
Διάγραμμα 28: Προτίμηση ενός προϊόντος Π.Ο.Π. ορεινής περιοχής σε σχέση με κάποιο άλλο γνωστής εταιρίας.....	81
Διάγραμμα 29: Λόγοι προτίμησης των Π.Ο.Π. σε σχέση με κάποιο άλλο γνωστής εταιρίας	82

Διάγραμμα 30: Λόγοι για τους οποίους δε θα προτιμούσαν οι συμμετέχοντες κάποιο Π.Ο.Π. σε σχέση με κάποιο άλλο γνωστής εταιρίας και γιατί.....	83
Διάγραμμα 31: Σχέση μεταξύ φύλου και φόβου για τα βουνά	85
Διάγραμμα 32: Επισκεψιμότητα ελληνικών βουνών ανάλογα με το φύλο	86
Διάγραμμα 33: Επισκεψιμότητα ελληνικών βουνών ανάλογα με την ηλικία	87
Διάγραμμα 34: Δέος και το σεβασμός για τα βουνά ανάλογα με την ηλικία	88
Διάγραμμα 35: Ταύτιση της έννοιας του βουνού με τη διάθεση για εξερεύνηση και ανακάλυψη ανάλογα με την ηλικία	89
Διάγραμμα 36: Προτιμώμενη περίοδος επίσκεψης των βουνών ανάλογα με την οικογενειακή κατάσταση	90
Διάγραμμα 37: Ταύτιση της έννοιας του βουνού με τη διάθεση για εξερεύνηση και ανακάλυψη ανάλογα με την οικογενειακή κατάσταση	91
Διάγραμμα 38: Επιλογή μετοίκησης σε ορεινή περιοχή, υπό τις ίδιες επαγγελματικές δυνατότητες της πόλης, ανάλογα με την οικογενειακή κατάσταση	92
Διάγραμμα 39: Συχνότητα επίσκεψης ελληνικών βουνών ανάλογα με το επίπεδο σπουδών	93
Διάγραμμα 40: Συχνότητα επίσκεψης ελληνικών βουνών ανάλογα με το εισόδημα	94
Διάγραμμα 41: Επιλογή μετοίκησης σε ορεινή περιοχή, υπό τις ίδιες επαγγελματικές δυνατότητες της πόλης, ανάλογα με το εισόδημα.....	95
Διάγραμμα 42: Συχνότητα επίσκεψης ελληνικών βουνών ανάλογα με την ταύτιση της έννοιας του βουνού με το αίσθημα της απομόνωσης	96
Διάγραμμα 43: Συχνότητα επίσκεψης ελληνικών βουνών ανάλογα με την ταύτιση της έννοιας του βουνού με τη διάθεση για εξερεύνηση και ανακάλυψη	97
Διάγραμμα 44: Συχνότητα επίσκεψης ελληνικών βουνών ανάλογα με το εισόδημα.....	98

Διάγραμμα 45: Απόφαση για μετοίκηση σε ορεινές περιοχές, υπό τις ίδιες επαγγελματικές ευκαιρίες, ανάλογα με την ταύτιση της έννοιας του βουνού με τη διάθεση για εξερεύνηση και ανακάλυψη.....	99
Διάγραμμα 46: Απόφαση για μετοίκηση σε ορεινές περιοχές, υπό τις ίδιες επαγγελματικές ευκαιρίες, ανάλογα με την ηλικία	100
Διάγραμμα 47: Επιλογή προϊόντος Π.Ο.Π. έναντι κάποιου άλλου γνωστής εταιρείας ανάλογα με το φύλο.....	101
Διάγραμμα 48: Επιλογή προϊόντος Π.Ο.Π. έναντι κάποιου άλλου γνωστής εταιρείας ανάλογα με την ταύτιση της έννοιας του βουνού με τη διάθεση για εξερεύνηση και ανακάλυψη.....	102
Διάγραμμα 49: Επιλογή προϊόντος Π.Ο.Π. έναντι κάποιου άλλου γνωστής εταιρείας ανάλογα με τη συχνότητα επίσκεψης των ορεινών περιοχών.....	103

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι ορεινές περιοχές αποτελούν ένα ζωτικό χώρο με πολλαπλές λειτουργίες. Αν και χαρακτηρίζονται από τις παραγωγικές τους δραστηριότητες (κυρίως γεωργικές), τα ιδιαίτερα φυσικά και πολιτισμικά τους στοιχεία, παρουσιάζουν σημαντικά αναπτυξιακά προβλήματα που τις τοποθετούν στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος των επιστημόνων που ασχολούνται με τα θέματα της ανάπτυξης (Γαϊτανίδου, 2001)

Οι ορεινές περιοχές, αποτελούν σημαντικό και ενεργό κομμάτι της ελληνικής κοινωνίας. Παρουσιάζουν οικονομικές, κοινωνικές, πολιτισμικές και περιβαλλοντικές ιδιαιτερότητες και προβλήματα, τα οποία πρέπει να μελετηθούν και να αξιολογηθούν, με στόχο τη χάραξη της στρατηγικής ανάπτυξής τους.

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται ένα αυξανόμενο ενδιαφέρον για τις ορεινές περιοχές. Οι βαθιές κοινωνικοοικονομικές αλλαγές ανατρέπουν, σταθερές και αντιλήψεις σχετικά με τα κοινωνικά, κυρίως, χαρακτηριστικά των ορεινών περιοχών. Έτσι, διαμορφώνεται μια νέα φυσιογνωμία στα ορεινά δίνοντας το στίγμα της ορεινής αναδιάρθρωσης. Η περιβαλλοντική αλλαγή και η ανάγκη προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος στο πλαίσιο της επίδρασής της, οι εντεινόμενοι διατροφικοί κίνδυνοι, η ανάδυση νέων μοντέλων αναψυχής, ο μεταβαλλόμενος κοινωνικός και οικονομικός χαρακτήρας των ορεινών περιοχών αλλά και μια διαφαινόμενη τάση επανακατοίκησης του ορεινού χώρου, για διάφορες αιτίες, είναι στοιχεία που επιδρούν καθοριστικά στη σύγχρονη πραγματικότητα των βουνών.

Οι ορεινές περιοχές δεν υφίστανται, στον ίδιο βαθμό όπως στο παρελθόν, ως απομονωμένες, διακριτές χωροεδαφικές ενότητες. Διαμορφώνονται και επηρεάζονται από κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές που συμβαίνουν έξω, και μακριά, από τον ορεινό χώρο. Έτσι, η αναδιάρθρωσή τους, ειδομένη ως κοινωνική μετατόπιση από μια ορισμένη κατάσταση σε μια άλλη, θα πρέπει να ενσωματώνει σημαντικές ποιοτικές, και όχι μόνο ποσοτικές, αλλαγές στις κοινωνικές δομές και πρακτικές (Woods, 2004a).

1^ο ΜΕΡΟΣ

Κεφάλαιο 1: Παρουσιάζονται στοιχεία που αφορούν στη μεταφυσική διάσταση των βουνών, όπως αυτά καταγράφονται στη σχετική βιβλιογραφία.

Κεφάλαιο 2: Συνοπτική παρουσίαση των ορισμών για τις ορεινές περιοχές, του κρίσιμου ρόλου των βουνών, των πλεονεκτημάτων και μειονεκτημάτων της ζωής στο βουνό, καθώς και του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου για τις ορεινές περιοχές.

Κεφάλαιο 3: Παρουσίαση ενός σύγχρονου ρεύματος, επιστροφής στις ορεινές περιοχές - οι μετανάστες ποιότητας ζωής (amenity migrants).

2^ο ΜΕΡΟΣ

Κεφάλαιο 4: Παρουσίαση της έρευνας πεδίου: Οι απόψεις των κατοίκων των πόλεων για τα βουνά της Ελλάδας. Επεξεργασία των αποτελεσμάτων της έρευνας.

Κεφάλαιο 5: Παρουσίαση της συσχέτισης μεταξύ των εξεταζόμενων μεταβλητών. Επεξεργασία των αποτελεσμάτων.

Κεφάλαιο 6: Συμπεράσματα της έρευνας.

1^ο ΜΕΡΟΣ

Ο άνθρωπος αγιοποιεί ό,τι πιστεύει.

Ernest Renan (1823-1892 , Γάλλος φιλόσοφος & ιστορικός)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΒΟΥΝΑ

1.1 ΓΕΝΙΚΑ

Τα βουνά ως το πλησιέστερο σημείο προσέγγισης του ουρανού ανέκαθεν κέντριζαν τη φαντασία του ανθρώπου που τα θεώρησε ως κατοικία των θεών του και ως σημεία προσέγγισης με το υπερβατικό. Παράλληλα, ο άνθρωπος αναζήτησε πολλές φορές ασφάλεια στα βουνά και τα κατοίκησε δημιουργώντας πόλεις και οικισμούς.

Το βουνό σε όλες τις γωνιές του κόσμου ήταν ο χώρος που φιλοξένησε τη γέννηση των Θεών και των ηρώων. Αυτός ο απόμακρος υπομονετικός και σιωπηλός γίγαντας ήταν πάντα σεβαστός από τους κοινούς θνητούς και διέγειρε τη φαντασία τους για τις πιο παράξενες αλλά και ελκυστικές ιστορίες. Τα ιερά βουνά θεωρούνταν ως πηγή ενέργειας και τόπος αποκάλυψης ενώ πάντα προκαλούσαν δέος. Τα βουνά υπήρξαν, επίσης, πηγή έμπνευσης για συγγραφείς, καλλιτέχνες, κ.λπ.

Η Ελληνική μυθολογία διαδραματίζεται, σε μεγάλο κομμάτι της, στα βουνά. Από την κοσμογονία το βουνό διατηρούσε κυρίαρχη θέση στην καθημερινότητα και στην κουλτούρα των ανθρώπων. Η μυθολογία αποτελεί πολύ καλή πηγή γνώσης για τα χαρακτηριστικά των βουνών.

1.2 ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΒΟΥΝΩΝ

Τα ιερά βουνά είναι κεντρικής σημασίας για ορισμένες θρησκείες και κυρίαρχα θέματα πολλών θρύλων. Για πολλούς, η πιο συμβολική πτυχή του βουνού είναι η κορυφή, γιατί πιστεύεται ότι είναι πιο κοντά στον ουρανό ή στα υπόλοιπα ουράνια σώματα (Naess, 1995). Πολλές θρησκείες έχουν κάποια ιερά βουνά, που είτε είναι ιερά τα ίδια (όπως ο Όλυμπος στην ελληνική μυθολογία) ή σχετίζονται με γεγονότα θρησκευτικά (όπως το Όρος Σινά στον Ιουδαϊσμό). Σε ορισμένες περιπτώσεις, ηφαιστεια, όπως η Αίτνα στην Ιταλία, θεωρούνταν επίσης ιερά. Η Αίτνα πίστευαν ότι ήταν το σπίτι του Vulcan, του ρωμαϊκού θεού της φωτιάς.

1.3 ΑΡΧΑΙΟΙ ΜΥΘΟΙ

Ο Όλυμπος είναι το ψηλότερο βουνό της Ελλάδας (υψόμ. 2.917μ.). Στη μυθολογία θεωρούνταν ως το «σπίτι των ελλήνων Θεών / Οι Δώδεκα Ολύμπιοι του ελληνιστικού κόσμου». Σύμφωνα με τη μυθολογία, στον Όλυμπο ο Δίας και τα αδέρφια του πολέμησαν εναντίον του Κρόνου και των Τιτάνων για την κυριαρχία επάνω στη Γη.

Εικόνα 1: Το βουνό του Ολύμπου¹

¹ <http://travel.nationalgeographic.com/travel/parks/olympus-greece/>

Το όρος Όθρυς είναι το βουνό των Τιτάνων, όπου είχαν οχυρωθεί κατά τη σύγκρουσή τους με τους θεούς του Ολύμπου και πετούσαν από εκεί γιγάντιους βράχους προς τον Όλυμπο σύμφωνα με τη μυθολογία. Το όρος Ίδη είναι το ψηλότερο βουνό του νησιού της Κρήτης και το ιερό βουνό της Τιτανίδας Ρέα, επίσης γνωστή ως η μητέρα των Ελλήνων Θεών. Επίσης, πιστεύεται ότι εκεί είναι η σπηλιά όπου ο Θεός Δίας γεννήθηκε και μεγάλωσε.

Το όρος Ida βρίσκεται στη βορειοδυτική Τουρκία. Το βουνό ήταν αφιερωμένο στην Κυβέλη, τη Μητέρα Γη. Η Κυβέλη ήταν θεά των σπηλαίων και των βουνών. Μερικοί αναφέρονται σε αυτήν ως "Μεγάλη Μητέρα" ή "Μητέρα του βουνού".

Το Άγιο Όρος έχει μεγάλους ιστορικούς δεσμούς με τη θρησκεία και τη μυθολογία. Στη θρησκεία θεωρείται ότι όταν πλησίαζε το πλοίο της Παναγίας το Άγιο Όρος, καταστράφηκε το μεγάλο άγαλμα του Διός που βρισκόταν στην κορυφή του Ορους και τα υπόλοιπα είδωλα συνετρίβησαν. Η κορυφή του Άθω και όλα τα δέντρα και τα σπίτια έκλιναν και προσκύνησαν προς το μέρος του λιμανιού του Κλήμεντος όπου έμπαινε το καράβι της Παναγίας. Η Παναγία ευχαριστημένη από την ομορφιά του Όρους και τον κλήρον που της δόθηκε, προσευχήθηκε στον Χριστό λέγοντας: "Υιε μου και Θεέ μου, ευλόγησον τον τόπον τούτον και κλήρον μου» (Speake, 2002). Στη μυθολογία, το όρος Άθως συνδέεται με τη γιγαντομαχία μεταξύ των Γιγάντων και των ολύμπιων θεών, ηγέτης των πρώτων ήταν ο Άθως. Ο Άθως πέταξε έναν τεράστιο βράχο εναντίον του Ποσειδώνα από τη Θράκη, αλλά αστόχησε και ο βράχος έπεσε στη θάλασσα, δημιουργώντας το όρος, στο οποίο δόθηκε το όνομά του (Della, 2005).

Ο πολιτισμός των Ίνκας εμφανίζει μια σύνδεση του θανάτου και των βουνών. Οι Ίνκας αισθάνονταν μια βαθιά πνευματική σχέση με τα βουνά. Έτσι, τοποθέτησαν τα χωριά τους στα βουνά νιώθοντας ότι οι χώροι αυτοί λειτουργούσαν ως πύλη προς τους θεούς. Η ιερότητα των βουνών ήταν πολύ σημαντική για τους Ίνκας. Αυτό φανερώνεται και από το γεγονός ότι τιμούσαν τους νεκρούς τους τοποθετώντας τους, στις υψηλότερες κορυφές των βουνών για να εκφράσουν τη σύνδεση μεταξύ του ιερού βουνού, των θεών και των νεκρών (Ceruti, 2004).

1.4 ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΠΕΠΟΙΘΗΣΕΙΣ

Υπάρχουν σύγχρονες φυλές που νιώθουν την ιερότητα των βουνών με μια έννοια ανθρωποκεντρική. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι η φυλή Ταρανάκη που φέρει το όνομα του ομώνυμου βουνού. Στη Νέα Ζηλανδία που βρίσκεται αυτή η φυλή, το βουνό λατρεύεται σαν θεότητα και ζωντανός οργανισμός που χαρίζει δύναμη και ότι χρειάζεται η φυλή. Συγκεκριμένα, οι Ταρανάκοι εξομοιάζουν τα ρέματα των ποταμών που διασχίζουν το βουνό με φλέβες που ζωογονούν τους ίδιους και τη φύση. Μάλιστα θεωρούν και την ίδια τους την ύπαρξη αποτέλεσμα μιας ιστορίας αγάπης και μάχης του βουνού τους με ένα γειτονικό ηφαίστειο που χάνεται στα όρια του μύθου και του φανταστικού (Smith,1997).

Εικόνα 2: Το βουνό Taranaki²

Η Κορέα είναι ένα ιδιαίτερο παράδειγμα κοινωνίας, που τοποθετεί τις γυναικείες θεότητες να κατοικούν στα βουνά της. Οι θεότητες αυτές θεωρούνται φύλακες των νεκρών και προστάτιδες της γονιμότητας και κατά συνέπεια και της ίδιας της ζωής.

² <http://www.summitpost.org/mount-egmont-from-the-base-of/36236/c-152168>

Σχεδόν οι θεότητες αυτές είναι ισάριθμες με τις ιστορίες που αφορούν στους πολέμους της Κορέας με τη γειτονική Ιαπωνία. Οι σημαντικότεροι ηγέτες θάβονται σε αυτά τα βουνά όπου θεωρείται ότι ο τάφος τους φρουρείται από μια τέτοια θεότητα (Grayson,1996).

Δύο είναι τα πιο ιερά βουνά της Ιαπωνίας το Koya-san και το Fujiyama. Το Koya-san είναι ο χώρος όπου βρίσκεται κτισμένο ένα από τα ιερότερα βουδιστικά μοναστήρια. Ο θρύλος αναφέρει πως ο χώρος καταδείχτηκε από μία θεότητα ενός δάσους. Τώρα στο χώρο αυτό βρίσκεται ένα από τα μεγαλύτερα νεκροταφεία που περιβάλλεται από 120 βουδιστικά ιερά και αποτελεί ένα σημαντικό προσκυνηματικό προορισμό με 1.000.000 περίπου επισκέπτες το χρόνο. Το Fujiyama θεωρείται η ίδια η ενσάρκωση της γης με περισσότερους από 40.000 επίδοξους αναρριχητές κάθε χρόνο (Olsen, 2008).

Εικόνα 3: Το βουνό Fujiyama³

³ <http://www.japan.nanoda.com/japan-guide/japan-guide-mount-fuji-touring-book-japan.html>

Το Mount Meru είναι ένα βουνό της Τανζανίας, που περιγράφεται ως ένα από τα υψηλότερα σημεία της Γης και είναι το κέντρο όλης της δημιουργίας. Στην Ινδουιστική θρησκεία, πιστεύεται ότι το Meru είναι το σπίτι του θεού Βράχμα, ο οποίος θεωρείται πατέρας της ανθρώπινης φυλής και όλων των ημίθεων. Επίσης στην Ινδική κοσμολογία αναφέρεται ότι ο ήλιος, η σελήνη και τα αστέρια περιστρέφονται γύρω από το Mount Meru (Mabbett, 1983).

Εικόνα 4: Το βουνό Mount Meru ⁴

Το Όρος Σινά που βρίσκεται στην ομώνυμη χερσόνησο της Αιγύπτου, κατά την παράδοση χαρακτηρίζεται ως θεοβάδιστο, καθώς εκεί, σύμφωνα με τη Βιβλική αφήγηση, παρέλαβε τις Δέκα Εντολές από το Θεό ο Μωυσής (Olsen,2008)

Η δύναμη που ασκεί το βουνό είναι τόσο μεγάλη που οι άνθρωποι πολλές φορές αυθυποβάλλονται σε ανείπωτες κακουχίες και στερήσεις στην επιθυμία τους να προσεγγίσουν και να προσκυνήσουν το κέντρο της ιερής δύναμης (Lama,1970). Οι άνθρωποι, λόγω της εσωτερικής δύναμής τους να ξυπνήσουν την αίσθηση του ιερού, προσωποποιούν το βουνό στο οποίο ενσωματώνουν και αντανακλούν τις υψηλότερες και πιο κεντρικές αξίες των θρησκειών και των πολιτισμών τους, σε όλο τον κόσμο (Edwin,1998).

⁴ http://www.amani-tours.com/attractions/mount_meru

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΟΡΕΙΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

2.1 ΟΡΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΟΡΕΙΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Για τη μελέτη των βουνών είναι χρήσιμο να αποσαφηνιστεί η έννοια της ορεινής περιοχής και να παρουσιαστούν οι παράγοντες που καθορίζουν πότε κάποια περιοχή χαρακτηρίζεται ως ορεινή. Μία απλή απάντηση για το τι είναι μία ορεινή περιοχή δίνεται από το λεξικό Websters: «Ως ορεινή περιοχή ορίζεται κάθε κομμάτι της γήινης επιφάνειας, που υψώνεται υπεράνω των γειτονικών του περιοχών». Ο ορισμός αυτός, αν και φαίνεται να εμπεριέχει μία προφανή εμπειρική αλήθεια και ισχύ, είναι μάλλον γενικόλογος και ασαφής.

Σύμφωνα με τον Peattie (1936), τρεις προϋποθέσεις συγκροτούν ένα ορεινό τοπίο:

- Το ορεινό τοπίο πρέπει να είναι εντυπωσιακό.
- Το βουνό πρέπει να επιδρά στη φαντασία των ανθρώπων που ζουν στη σκιά του.
- Το ορεινό τοπίο πρέπει να διαθέτει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά.

Συνεχίζοντας ο Peattie γράφει:

«Σε μεγάλο βαθμό, μία έξαρση του εδάφους χαρακτηρίζεται ως βουνό, λόγω του ρόλου που παίζει στη λαϊκή φαντασία. Μπορεί μία περιοχή να είναι λίγο ψηλότερη από ένα λόφο. Αλλά, εάν τη διακρίνει μία ξεχωριστή σημασία ή παίζει έναν λιγότερο ή περισσότερο συμβολικό ρόλο για τους ανθρώπους, είναι πιθανόν να χαρακτηριστεί ως βουνό»

2.2 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΟΡΕΙΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Οι ορεινές περιοχές της Ελλάδας αποτελούνται από βουνά μέσου ύψους, με την υψηλότερη κορυφή να φθάνει έως τα 2.917 μέτρα. Η δύσκολη πρόσβαση στο μεγαλύτερο ποσοστό τους και κυρίως πολιτικοί, κοινωνικοί, οικονομικοί και ιστορικοί λόγοι, δεν ευνοούσε μέχρι σήμερα την "ανάπτυξη" τους σύμφωνα με το κυρίαρχο μοντέλο παραγωγής και κατανάλωσης, Στο πλαίσιο αυτό πολλές περιοχές εγκαταλείφθηκαν και οι κάτοικοι μετοίκησαν στα αστικά κέντρα. Ενώ οι ορεινές και ημιορεινές περιοχές αποτελούν σχεδόν τα 2/3 της έκτασης της χώρας, οι κάτοικοι που κατοικούν σήμερα σ' αυτές συνιστούν λιγότερο από το 1/10 του πληθυσμού (Α. Παπαδημάτου, 2001)

Κατά την απογραφή του 1991 καταγράφηκαν 1.505 ημιορεινές περιοχές και 2.138 ορεινές κοινότητες, δηλαδή 3.643 ορεινοί οικισμοί που καταλαμβάνουν περίπου 94 εκατομ. στρέμματα, δηλαδή το 71% του συνόλου της χώρας. Κατά την απογραφή του 2001 οι ορεινές ανήλθαν στις 2.163 και οι ημιορεινές σε 1.526 (Α. Παπαδημάτου, 2001).

Η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας (Ε.Σ.Υ.Ε) χαρακτηρίζει ως ημιορεινές τις κοινότητες που η εδαφική περιοχή τους βρίσκεται στους πρόποδες των βουνών ή η έκτασή τους μοιράζεται η μισή περίπου στην πεδιάδα και η άλλη μισή στο βουνό, αλλά πάντα με υψόμετρο μέχρι τα 800 μέτρα, για το μεγαλύτερο μέρος της περιοχής της κοινότητας (Ε.Σ.Υ.Ε 1995).

Ορεινές περιοχές χαρακτηρίζονται εκείνοι οι δήμοι, κοινότητες και οικισμοί που παρουσιάζουν, σύμφωνα με την οδηγία 81/645/ΕΟΚ, τα εξής χαρακτηριστικά:

- Το 80% της έκτασής του βρίσκεται πάνω από τα 800m.
- Ο Δήμος βρίσκεται μεταξύ 600 και 800m, αλλά τα εδάφη έχουν κλίση 16%.
- Ο Δήμος βρίσκεται κάτω από τα 600m, αλλά τα εδάφη παρουσιάζουν κλίση 20%.

Εάν ένας Δήμος, Κοινότητα ή Οικισμός έχει μία από τις παραπάνω περιπτώσεις σε ποσοστό κτηματικής έκτασης τουλάχιστον 80% ή το άθροισμα των παραπάνω περιπτώσεων είναι τουλάχιστον 80% επί του συνόλου της κτηματικής έκτασης, τότε είναι δυνατόν να ενταχθεί στις ορεινές περιοχές (Ε.Σ.Υ.Ε 1995).

Η ορεινότητα μιας περιοχής δεν εξαρτάται μόνο από το υψόμετρο αλλά και από τα άλλα φυσικά χαρακτηριστικά, όπως οι κλιματικές συνθήκες, η τοπογραφία και η μορφολογία του ευρύτερου χώρου, που έχουν ως αποτέλεσμα να καθιστούν δύσκολη την πρόσβαση προς και από αυτή. Ως συνέπεια, η ορεινότητα συνεπάγεται σε μεγάλο βαθμό κοινωνική, οικονομική, πολιτική και πολιτιστική απομόνωση (Βαρβαρέσος & Σωτηριάδης, 2004).

2.3 Ο ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΒΟΥΝΩΝ

Τα ορεινά οικοσυστήματα του πλανήτη εμφανίζουν κοινά χαρακτηριστικά αλλά και πολύ σημαντικές διαφορές (Ives, Messerli και Spieß, 1997). Υπάρχουν ορισμένα στοιχεία που καθιστούν τα βουνά εξαιρετικά σημαντικά για τη ζωή του πλανήτη.

Τα βουνά είναι θύλακες βιοποικιλότητας

Βιολογική ποικιλότητα ή βιοποικιλότητα ορίζεται ως: οι διαφορετικές δομές με τις οποίες εκφράζεται η ζωή στα διαφορετικά επίπεδα οργάνωσής της, από το γενετικό, το επίπεδο των ειδών, το επίπεδο των οικοσυστημάτων, μέχρι το επίπεδο του τοπίου, όπου κι αν βρίσκονται αυτές οι δομές, δηλαδή στην ξηρά, στο νερό ή στον αέρα, καθώς και τον τρόπο έκφρασης αυτής της ποικιλίας σε χωρική και χρονική κλίμακα⁵.

Στις πλαγιές των ορεινών όγκων διατηρούνται πλούσια οικοσυστήματα, ανεπηρέαστα σε μεγάλο βαθμό από την ανθρώπινη παρουσία και την υποβάθμιση. Η άγρια ζωή βρίσκει ασφαλές καταφύγιο στα βουνά. Αξίζει να σημειωθεί ότι από τους 10 εθνικούς δρυμούς της χώρας μας, οι 8 συνδέονται άμεσα με ορεινούς όγκους. Επίσης η πλειονότητα των περιοχών, που εντάσσονται στο δίκτυο Natura είναι ορεινές (Ντάφης, 1998).

Ένας από τους κεντρικούς παράγοντες που συμβάλλουν στην υψηλή βιοποικιλότητα των βουνών είναι ο *ενδημισμός*. Διάφορα είδη χλωρίδας και ενίοτε

⁵ <http://www.opengov.gr/minenv/?p=833>

πανίδας συναντώνται μόνο σε κάποιο συγκεκριμένο βουνό της γης, κυρίως λόγω της γεωγραφικής απομόνωσης και των ιδιαίτερων κλιματικών και γεωλογικών συνθηκών.

Τα ορεινά οικοσυστήματα σε παγκόσμιο επίπεδο είναι σημαντικές αποθήκες βιοποικιλότητας. Η μεγαλύτερη ποικιλία των αγγειακών φυτικών ειδών βρίσκεται στα βουνά: Κόστα Ρίκα, στις ανατολικές τροπικές Άνδεις, στο δάσος του Ατλαντικού της Βραζιλίας, στα ανατολικά Ιμαλάια- Γιονάν, στο βόρειο Βόρνεο και στην Παπούα Νέα Γουινέα (Barthlott, οι Lauer και Placke, 1996). Σημαντικό απόθεμα βιοποικιλότητας βρίσκεται επίσης σε άγονα υποτροπικά βουνά.

Ακόμη και αν αποτιμήσουμε με κλασσικούς οικονομικούς όρους την αξία της βιοποικιλότητας, αυτή είναι τεράστια: έχουμε άμεση χρήση προϊόντων φυτικής και ζωικής προέλευσης αλλά και έμμεση αξιοποίηση της βιοποικιλότητας π.χ. για αναψυχή, για παραγωγή οικονομικής σημασίας ειδών (όπως μέσω της επικονίασης ή διασποράς σπερμάτων) κ.λπ. (Primack 1993).

Η βιοποικιλότητα συνδέεται με την κλιματική αλλαγή, τη δασική και αγροτική παραγωγή, την κτηνοτροφία, ακόμη και με τον τουρισμό. Συνεπώς η ιδιαίτερα σημαντική βιοποικιλότητα των βουνών επέχει κομβικό ρόλο στην υποστήριξη της περιβαλλοντικής, οικονομικής, κοινωνικής και πολιτισμικής ισορροπίας σε πλανητικό επίπεδο και αποτελεί πρόκληση η προστασία και η διατήρησή της.

Τα βουνά είναι οι δεξαμενές νερού του πλανήτη

Το μισό του παγκόσμιου πληθυσμού εξαρτάται από το νερό των βουνών. Υπολογίζεται ότι το ένα δέκατο του ανθρώπινου πληθυσμού αντλεί τα απαραίτητα για τη ζωή (τροφή, ενέργεια, πόροι) απευθείας από τα βουνά. Ωστόσο, τα βουνά είναι σημαντικά όχι μόνο για τους κατοίκους τους, αλλά και για τα εκατομμύρια των ανθρώπων που ζουν στα πεδινά. Σε παγκόσμια κλίμακα η μεγαλύτερη προσφορά των βουνών είναι η τροφοδότηση όλων των μεγάλων ποταμών του κόσμου και πολλών μικρότερων. Τα βουνά είναι η δεξαμενή νερού του πλανήτη (Mountain Agenda. 1998).

Εικόνα 5: Το υγρό στοιχείο⁶

Εικόνα 6: Το υγρό στοιχείο⁷

⁶ <http://www.austinlehman.com>

⁷ <http://kaheel7.com/el/index.php>

Στα Ιμαλάια, τις Άνδεις, τις Άλπεις, οι υψηλές κορυφές καλύπτονται από χιόνι και πάγο όλο το χρόνο, ενώ παγετωνικοί σχηματισμοί δημιουργούνται στις πλαγιές τους. Αλλά και στα βουνά με χαμηλότερο υψόμετρο για αρκετούς μήνες χιόνια καλύπτουν τις υψηλότερες περιοχές, ενώ οι βροχές είναι συνήθως περισσότερες από ότι σε παρακείμενες περιοχές χαμηλότερου υψομέτρου. Έτσι, από τα βουνά, επιφανειακές απορροές δημιουργούν μεγάλους ποταμούς, ενώ κατεισδύσεις νερού εμπλουτίζουν τους υπόγειους υδροφορείς. Λόγω της αυξανόμενης ζήτησης για νερό και της συρρίκνωσης των υδατικών αποθεμάτων η γεωπολιτική σημασία των βουνών γίνεται ολοένα και πιο κρίσιμη.

Τα βουνά είναι «αποθήκες» φυσικών πόρων και ενέργειας

Παραδοσιακά, οι ορεινές περιοχές θεωρούνταν άγονες και μειονεκτικές σε σχέση με τις πεδινές εκτάσεις, οι οποίες διευκολύνουν την καλλιέργεια της γης και την ανάπτυξη δραστηριοτήτων. Προφανώς, οι απότομες κλίσεις των βουνών δεν διευκολύνουν την ανθρώπινη δραστηριότητα, αλλά αυτό δε σημαίνει πως οι ορεινές περιοχές είναι φτωχές σε πρώτες ύλες. Αντίθετα, τα βουνά είναι πλούσιες πηγές φυσικών πόρων και ενεργειακών διαθεσίμων.

Τα δάση αποτελούν έναν από τα σημαντικότερα φυσικά διαθέσιμα των βουνών. Τα ορεινά δάση αποτελούν το 25% των δασών της γης. Το αντίστοιχο ποσοστό στην Ελλάδα ανέρχεται σε περίπου 50%. Τα δάση πέρα από την προφανή αξία τους ως πηγή ζωής, ανθρώπων και ζώων, καλύπτουν ενεργειακές ανάγκες και ανάγκες στέγασης, ενώ η επεξεργασία του ξύλου αποτελεί βασική οικονομική δραστηριότητα. Τα ορεινά δάση έχουν ιδιαίτερη σημασία όσον αφορά στην αποτροπή καταστροφών από φυσικούς κινδύνους, όπως πλημμύρες, χιονοστιβάδες και πτώσεις βράχων. Η ολοκληρωμένη διαχείριση και προστασία των ορεινών δασών αποτελεί κομβικό στοιχείο για την επιβίωση των ορεινών πληθυσμών και τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος.

Πολύ σημαντικά κοιτάσματα ορυκτών πόρων βρίσκονται σε ορεινές περιοχές, λόγω της γεωλογικής ποικιλότητας και των ενεργών γεωτεκτονικών διαδικασιών που συμβαίνουν στα βουνά. Στην Ελλάδα, η ευρύτερη περιοχή γύρω από το Φαλακρό όρος της Δράμας αποτελεί το σημαντικότερο λατομικό κέντρο, με παραγωγή

μαρμάρου πάνω από 100.000m³ ανά έτος. Επίσης, στον Παρνασσό και στην Γκιώνα, στη Βοιωτία, αναπτύσσεται έντονη μεταλλευτική δραστηριότητα, αφού στα βουνά αυτά υπάρχουν μεγάλα κοιτάσματα βωξίτη. Οι ορεινές περιοχές έχουν και πλούσιο ενεργειακό δυναμικό. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το υψηλό ενεργειακό δυναμικό των ορεινών περιοχών σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, το οποίο μπορεί και να αποτελέσει αφετηρία για μία περισσότερο φιλική προς το περιβάλλον ανάπτυξη. Πιο συγκεκριμένα:

- Η γεωγραφική διαμόρφωση του ορεινού τοπίου, συντελεί στην ύπαρξη αυξημένων τιμών της ταχύτητας του αέρα, ειδικά στις κορυφογραμμές. Τα βουνά, εν γένει, αποτελούν εμπόδιο στην κίνηση των αέριων μαζών, οι οποίες για να τα προσπεράσουν, συνήθως ανέρχονται επιταχυνόμενες. Συνεπώς, υπάρχει σημαντικό αιολικό δυναμικό προς αξιοποίηση στις ορεινές περιοχές.
- Τα υδάτινα ρεύματα που πηγάζουν από τα βουνά, σε συνδυασμό με τις υψομετρικές διαφορές, μπορούν να αξιοποιηθούν για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας μέσω υδροηλεκτρικών εγκαταστάσεων. Πολλές από τις σημαντικές υδροηλεκτρικές μονάδες παραγωγής ενέργειας στην Ελλάδα βρίσκονται σε ορεινές περιοχές: ΥΗΣ Κρεμαστών, ΥΗΣ Πηγών Αώου, ΥΗΣ Λάδωνα κ.α.
- Τα δάση των βουνών αποτελούν σημαντικό ανανεώσιμο ενεργειακό πόρο. Το ξύλο των κωνοφόρων, της οξιάς, της βελανιδιάς και άλλων δασικών ειδών, μετά από απλή σχετικά επεξεργασία για την αφαίρεση της υγρασίας, μπορεί να αξιοποιηθεί ενεργειακά με αποδοτικό τρόπο, αφού η θερμογόνο δύναμη του είναι παρόμοια με του λιγνίτη και ενίοτε μεγαλύτερη (Καλιαμπάκος, Γιαννακοπούλου, Κατσουλάκος, 2009).

Τα βουνά είναι θύλακες πολιτιστικής ποικιλότητας

Τα βουνά χαρακτηρίζονται από πολιτισμική ποικιλομορφία, η οποία απορρέει και από τη φυσική ποικιλομορφία των ορεινών περιοχών. Ο αριθμός των γλωσσών και των διαλέκτων που χρησιμοποιούνται στα βουνά αποτελούν ένα μέτρο της πολιτισμικής ποικιλομορφίας. Οι ορεινές περιοχές αποτελούν τοπία πολιτιστικού ενδιαφέροντος που αντικατοπτρίζουν την αρμονική αλληλεπίδραση ανθρώπου και

βιοσυστημάτων και ανήκουν στη φυσική κληρονομιά. (Robinson, 2007). Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της κοιλάδας Hunza, στο Πακιστάν, όπου οι 35.000 κάτοικοί της μιλούν τέσσερις διαφορετικές γλώσσες. Η γεωγραφική απομόνωση και η ανάγκη προσαρμογής στις κλιματικές και άλλες ιδιαιτερότητες κάθε ορεινής περιοχής αποτελούν τις κυρίαρχες αιτίες ύπαρξης πολιτισμικής ποικιλότητας στα βουνά.

Ο παράγοντας της απομόνωσης έχει συμβάλει στη διατήρηση σε σημαντικό βαθμό παραδοσιακών εθίμων, τρόπων καλλιέργειας, αλλά και της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής, μουσικής και χειροτεχνίας. Οι παραδόσεις που διατηρούνται στα βουνά του κόσμου, αν και συχνά εντυπωσιάζουν τους επισκέπτες που προέρχονται από αστικά κέντρα, δεν έχουν ενδιαφέρον ως μουσειακό έκθεμα. Αντίθετα, είναι κομμάτι μιας ζωντανής ιστορίας, αναδεικνύει τους τρόπους επιβίωσης σε δύσκολες συνθήκες και μαρτυρά μια μακρά στενή σχέση μεταξύ ανθρώπου και φυσικού περιβάλλοντος.

Στην ορεινή Ελλάδα παρά το ότι υπάρχει ένας βασικός κορμός κοινών πολιτισμικών χαρακτηριστικών, παρατηρούνται κατά τόπους διαφοροποιήσεις, που την καθιστούν ένα ενδιαφέρον πολιτισμικό μωσαϊκό. Είναι αξιοσημείωτο ότι ακόμη και σε γειτονικά βουνά παρατηρείται ποικιλομορφία ως προς τους τρόπους δόμησης, τα έθιμα και άλλες πολιτισμικές παραμέτρους.

2.4 ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΟΡΕΙΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Η έννοια, το περιεχόμενο και η ουσία της «κοινότητας», στις ορεινές περιοχές, πολλές φορές υπονοεί συχνή, υψηλής ποιότητας κοινωνική αλληλεπίδραση ανάμεσα σε άτομα, ισχυρά κοινωνικά δίκτυα και από κοινού μοιρασμένη αίσθηση ταυτότητας (Bell, 1994 και Jones, 1997). Η κοινότητα περικλείει τέσσερα στοιχεία: ανθρώπους, έννοιες, πρακτικές και χώρους/ δομές (Lierpins, 2000 α). Ένα στοιχείο της άποψης αυτής είναι ότι τονίζει τους τρόπους με τους οποίους τα μέλη της κοινότητας είναι αλληλοεξαρτώμενα και συγκροτούμενα από κοινού.

Η φιλοσοφία της ζωής στις ορεινές περιοχές αποκτά ιδιαίτερα δυναμικά χαρακτηριστικά για την ολοκληρωμένη ανάπτυξή της. Οι θεμελιακές αξίες μιας τέτοιας ανάπτυξης, αυτονοήτως βρίσκονται στον αντίποδα της κυριαρχίας του

ανταγωνισμού που διέπει τις επικρατούσες αντιλήψεις για κάθε είδους «ανάπτυξη», ακόμα και για εκείνες της φερόμενης ως «βιώσιμης» ή «αιεφόρου».

Οι ορεινές περιοχές ιστορικά απετέλεσαν (και λόγω των δυσκολιών προσπέλασής τους από κάθε φύσης κατακτητές), κιβωτούς, φυτώρια και εστίες ελευθερίας, αυτονομίας, αντίστασης, διαφύλαξης της συνείδησης, διατήρησης και ανάπτυξης των τοπικών πολιτισμών αλλά και της ζωής γενικότερα και βαθύτατου σεβασμού στο φυσικό περιβάλλον, με φιλικές προς αυτό μεθόδους και τεχνικές γεωργίας, χρήσης και διαχείρισης των εδαφών.

Οι ορεινές περιοχές σε όλα τα μήκη και πλάτη της γης έχουν ακόμα από τη φύση τους ή αποκτούν λόγω της θέσης, της γεωμορφολογίας, και/ή των φυσικών διαθεσίμων τους, στρατηγικού χαρακτήρα γεωπολιτική σημασία, τόσο στις διεθνείς σχέσεις όσο και στις σχέσεις αλλά και τις ένοπλες συγκρούσεις ομόρων κρατών, ιδιαίτερα στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Ακόμα και σήμερα, οι ορεινές περιοχές που βρίσκονται σε σύνορα κρατών συνεχίζουν να αποτελούν προσωρινά καταφύγια και οδούς διαφυγής και «σωτηρίας» πολιτικών και οικονομικών προσφύγων. Ο αντικειμενικά μοναδικός, ιδιαίτερα ευάλωτος, ευαίσθητος και εύθραυστος χαρακτήρας της φυσικής και της κοινωνικοοικονομικής πραγματικότητας των ορεινών περιοχών δέχεται τις επιδράσεις των αστικών προτύπων ζωής με άμεσες και έμμεσες συνέπειες στο φυσικό και το πολιτισμικό περιβάλλον τους (Ρόκος, 2006).

2.5 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΟΡΕΙΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος εξασφαλίζει τη διαχρονική αφθονία των φυσικών πόρων και επομένως, την ευημερία των τοπικών κοινωνιών. Οι παραδοσιακές κοινωνίες γνωρίζουν ότι εξαρτούν την ύπαρξή τους από την υγεία του φυσικού περιβάλλοντος και επιδιώκουν τη μεταξύ τους ισορροπία ως μόνη εγγύηση διαχρονικής επιβίωσης και ευμάρειας (Ρόκος, 2004).

Σύμφωνα με την Ε.Ε., οι ορεινές περιοχές αναγνωρίζονται ως μια ιδιαίτερη κατηγορία του αγροτικού χώρου που διαφοροποιείται από τις υπόλοιπες αγροτικές περιοχές (European Commission, 2009). Η ύπαρξη μόνιμων φυσικών μειονεκτημάτων (υψόμετρο, κλίση, έδαφος), οι δυσκολίες πρόσβασης εξαιτίας

ελλιπών δικτύων υποδομών και μεταφορών, η πληθυσμιακή εγκατάλειψη και ηλικιακή γήρανση του πληθυσμού αποτελούν χαρακτηριστικά προβλήματα των ορεινών περιοχών που εντείνουν τα συγκριτικά τους μειονεκτήματα έναντι των πεδινών περιοχών (Campagne *et al.*, 1990). Οι ορεινές περιοχές είναι μειονεκτικές σε ότι αφορά τις περιορισμένες δυνατότητες χρησιμοποίησης της γης και της αύξησης του κόστους ζωής λόγω υψομέτρου ή ανάγλυφου ή συνδυασμού των δύο αυτών παραγόντων.⁸

Οι ορεινές περιοχές στην Ελλάδα, εκτός των κυρίαρχων επιλογών των αναπτυξιακών πολιτικών αποτελούν σημαντικό πεδίο διερεύνησης των σύγχρονων αναπτυξιακών προκλήσεων.

Στις ορεινές περιοχές χαρακτηρίζονται από μειωμένες ευκαιρίες απασχόλησης, μονοδραστηριότητα, έντονη πληθυσμιακή συρρίκνωση, μειωμένα εισοδήματα των κατοίκων. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την περαιτέρω μείωση του πληθυσμού και τον περιορισμό των παραγωγικών δραστηριοτήτων.

Οι ορεινές περιοχές της Ελλάδας, στο σύνολό τους, παρουσιάζουν σημαντικό δημογραφικό πρόβλημα, με έντονα τα χαρακτηριστικά γήρανσης και εκφυλισμού της φυσιολογίας του πληθυσμού τους. Συνεπώς, ακολουθούν φθίνουσα και διαφορετική, σε σχέση με τις ημιορεινές και πεδινές περιοχές, οικονομική και κοινωνική πορεία. Πρόκειται για έναν τύπο εξέλιξης ο οποίος παρατηρείται στις αντίστοιχες περιοχές των υπολοίπων χωρών της Ε.Ε. Εκτός από τη γενική και γνωστή αυτή τάση, η συστηματική ανάλυση των σχετικών παραγόντων, δηλαδή της κοινωνικής-δημογραφικής δομής και των οικονομικών χαρακτηριστικών του πληθυσμού, αναδεικνύει σημαντικές εσωτερικές ιδιομορφίες και διαφοροποιήσεις στον ορεινό χώρο, με αποτέλεσμα αυτός να μην αποτελεί, εν τέλει, ομοιογενή χωρική ενότητα.⁹

Η μετανάστευση νέων ανθρώπων από τις ορεινές περιοχές οφείλεται τόσο σε επιλογές όσο και σε περιστάσεις. Για πολλούς νέους ανθρώπους που μεγάλωσαν στην ύπαιθρο, οι πόλεις παραμένουν ελκυστικές ως τόποι ευκαιριών απασχόλησης. Έχει

⁸ Πηγή: Κανονισμός (ΕΚ) 1257/1999 του Συμβουλίου της 17.5.1999 (άρθρο 18) <http://www.infosoc.gr/infosoc/el-GR/services/leksiko/547.htm>

⁹ <http://www.demography-lab.prd.uth.gr/DDAoG/article/cont/ergasies/kaklamani.pdf>

μεγάλη σημασία το γεγονός ότι η απόκτηση ανώτατης εκπαίδευσης συνεπάγεται την έξοδο από τις ορεινές περιοχές μεγάλου αριθμού νέων ανθρώπων ενώ οι ίδιοι έχουν στη συνέχεια περιορισμένες δυνατότητες επιστροφής, εξαιτίας της έλλειψης προσφοράς εργασίας. Ορισμένοι ενδεχομένως να επιστρέψουν σε ύστερο στάδιο της ζωής τους, αν υπάρξουν οι δυνατότητες για κάτι τέτοιο ή μεταβληθούν οι προσωπικές τους συνθήκες (Woods, 2003). Επομένως οι διαφοροποιημένες δημογραφικές δυναμικές επέδρασαν έτσι ώστε να υπάρξει μια πόλωση των χαρακτηριστικών του πληθυσμού των ορεινών και αστικών περιοχών.

Χαρακτηριστικό στοιχείο των ελληνικών ορεινών περιοχών είναι ότι παρουσιάζουν χαμηλή πληθυσμιακή πυκνότητα, ενώ παράλληλα διαθέτουν τη μεγαλύτερη πυκνότητα οικισμών ανά 100m² (Γιαλύρης & Ζαμπέλης). Ένα σημαντικό στοιχείο που παρουσιάζουν αυτές οι περιοχές είναι το πλούσιο φυσικό περιβάλλον, καθώς και τα διαφορετικά τοπία που σχηματίζει ο ελληνικός ορεινός όγκος. Ο μεγαλύτερος κίνδυνος για τον ελληνικό ορεινό χώρο δεν είναι μόνο η τραγική μείωση του πληθυσμού, αλλά πρώτα και κύρια, η άμεση και έμμεση κατασπατάληση των φυσικών πόρων και του τοπίου του μέσα από κοντόφθαλμες και αποσπασματικές πολιτικές, που ενδιαφέρονται για την ανάπτυξη χωρίς όρια (Τσίππρας, 1999).

2.6 ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΟΡΕΙΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Παρά την τεράστια οικολογική και κοινωνική σημασία τους, τα βουνά, για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα έμειναν στο περιθώριο οποιασδήποτε αναπτυξιακής πολιτικής. Το παγκόσμιο ενδιαφέρον στρέφεται σ' αυτά, μόλις το 1992.

Το 1992 πραγματοποιείται στο Ρίο η παγκόσμια διάσκεψη κορυφής (UNCED Earth Summit) και τότε, για πρώτη φορά, γίνεται λόγος για την ανάγκη προστασίας και βιώσιμης ανάπτυξης των ορεινών όγκων. Τυπικά αυτό εκφράζεται με το κεφάλαιο 13, το οποίο περιλαμβάνεται στην Agenda 21 του Ρίο, και έχει τίτλο: «Διαχείριση ευαίσθητων οικοσυστημάτων: Βιώσιμη ορεινή ανάπτυξη» (Managing Fragile Ecosystems: Sustainable Mountain Development). Με την υιοθέτηση του κεφ. 13, τα ορεινά οικοσυστήματα αλλά και οι ορεινοί πληθυσμοί αποκτούν την ίδια προτεραιότητα, όσο αφορά τη σημασία και την ανάγκη προστασίας τους, με άλλα

απειλούμενα οικοσυστήματα, τα τροπικά δάση βροχής, τις ημι-ερημωμένες περιοχές, τους υγροβιότοπους, τους ωκεανούς και την Ανταρκτική. Τα ορεινά οικοσυστήματα συμπεριλαμβάνονται στην παρ. 8 (g) του άρθρου 4 του κειμένου: “United Nations Framework Convention on Climate Change”, λόγω της ειδικής προστασίας που χρήζουν εξαιτίας των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής σε αυτά. Η κλιματική αλλαγή συνδέεται με ένα σύνολο επιπτώσεων σε στοιχεία των ορεινών όγκων όπως η βιοποικιλότητα, η ποιότητα των νερών, τα οικοσυστήματα και το λιώσιμο των πάγων.

Στον πρόλογο του κειμένου «The state of the world’s mountains» (Stone 1992), το οποίο προετοίμασε το έδαφος για την δημιουργία του κεφ. 13 της Agenda 21, αναφέρεται ότι πρωταρχικός στόχος είναι να κινητοποιηθεί η κοινή γνώμη και να ενημερωθεί, καταρχήν, για τη σημασία των βουνών και τα προβλήματά τους. Αυτό που πλέον απαιτείται είναι η ανάγκη βαθιάς κατανόησης του ορεινού κόσμου και η άμεση λήψη μέτρων για τη βιώσιμη ανάπτυξή τους.

Αποτέλεσμα της Διάσκεψης του Ρίο ήταν, μεταξύ άλλων, η δημιουργία μιας Επιτροπής για τη βιώσιμη ανάπτυξη (UN Commission on Sustainable Development). Υποχρέωση της Επιτροπής αυτής ήταν να ελέγχει την πρόοδο σε διάφορους τομείς, σύμφωνα με τις αρχές της Agenda 21. Έτσι δημιουργήθηκαν, στη συνέχεια, οργανισμοί - κομβικά σημεία αναφοράς ειδικευμένα ανά τομέα. Για τα βουνά υπεύθυνος ήταν ο οργανισμός UN Food and Agricultural Organization (FAO). Το 1994 πραγματοποιήθηκε συνδιάσκεψη στη Ρώμη στην οποία συναντήθηκαν φορείς, οι οποίοι δραστηριοποιούνταν στις ορεινές περιοχές (π.χ. CIP: International Potato Centre, ICIMOD: International Centre for Integrated Mountain Development, IMS: International Mountain Society, TMI: The Mountain Institute, IUCN: World Conservation Union).

Οι στόχοι που τέθηκαν στη συνδιάσκεψη αυτή ήταν:

- Να συνεχιστεί η ευαισθητοποίηση του κοινού γύρω από τον κρίσιμο ρόλο των βουνών και των ορεινών πληθυσμών, σε παγκόσμια ζητήματα.
- Να ενισχυθεί η έρευνα για τα βουνά και να ξεκινήσει η δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων της.
- Να δημιουργηθεί ένα παγκόσμιο φόρουμ για τους ΜΚΟ οι οποίοι δραστηριοποιούνται στις ορεινές περιοχές αλλά και τους ιδιώτες, ώστε να υπάρξει μια αποτελεσματική μεταξύ τους επικοινωνία.

- Να δημιουργηθεί ένα δίκτυο επικοινωνίας μεταξύ των ορεινών κοινωνιών και των επιστημόνων, των κέντρων λήψης αποφάσεων και των αναπτυξιακών φορέων, που ασχολούνται με τις ορεινές περιοχές.
- Να κινητοποιηθούν τόσο οι κυβερνητικοί όσο και οι μη κυβερνητικοί φορείς ώστε να δραστηριοποιηθούν για τα προβλήματα των ορεινών περιοχών και τη βιώσιμη ανάπτυξη των βουνών.

Για την επίτευξη των στόχων αυτών ακολουθήθηκαν μια σειρά από δράσεις:

- Πραγματοποιήθηκαν διάφορες συναντήσεις, μεταξύ φορέων, σε Ασία, Νότια Αμερική, Αφρική και Ευρώπη. Οι αποφάσεις των συναντήσεων αυτών έχουν ήδη αρχίσει να επηρεάζουν τις διάφορες πολιτικές για τις ορεινές περιοχές.
- Πραγματοποιήθηκε παγκόσμια σύσκεψη των ΜΚΟ. Η πρώτη έγινε στη Λίμα του Περού, το 1995. Τότε ιδρύθηκε το International Mountain Forum.
- Πραγματοποιήθηκαν διάφορες εκδόσεις για τα βουνά, όπως για παράδειγμα το βιβλίο *Mountains of the World. A global priority*, ed. By Messerli, Ives και το περιοδικό *Mountain Research and Development*.

Κατά τη διάρκεια των ετών 1994 – 1996, τα βουνά και οι ορεινοί πληθυσμοί αρχίζουν να περιλαμβάνονται στις εθνικές πολιτικές πολλών χωρών. Τα χρόνια αυτά πραγματοποιούνται διάφορες διεθνείς συναντήσεις στις οποίες συμμετέχουν 62 χώρες και η Ε.Ε (Price 1999). Σε αρκετά κράτη ιδρύονται φορείς για τα βουνά ή θεσπίζονται και εφαρμόζονται νέοι νόμοι και πολιτικές, τα οποία εστιάζουν ειδικά στη σημασία των ορεινών όγκων (Villeneuve 2002).

Τον Νοέμβριο του 1998, αποφασίζεται από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών (United Nations General Assembly), να ανακηρυχθεί το 2002 ως «Διεθνές Έτος Βουνών» (IYM: International Year of Mountains), σε μια προσπάθεια περαιτέρω ενίσχυσης της εφαρμογής του κεφ. 13, της Agenda 21.

Οι βασικοί στόχοι του Διεθνούς Έτους Βουνών ήταν (FAO 2000):

- Η εξασφάλιση της τωρινής και μελλοντικής ευημερίας των ορεινών κοινωνιών, μέσω της προώθησης της προστασίας και της βιώσιμης ανάπτυξης των ορεινών περιοχών.
- Η ανάπτυξη της γνώσης και η ευαισθητοποίηση γύρω από τα ορεινά οικοσυστήματα, τη δυναμική και τη λειτουργία τους, και την ζωτικής σημασίας προσφορά τους στην παροχή βασικών αγαθών και υπηρεσιών, στην ανθρωπότητα – κυρίως πόσιμου νερού και τροφίμων.
- Η προστασία και ανάπτυξη της πολιτιστικής κληρονομιάς των ορεινών κοινωνιών.
- Η λήψη μέτρων για τις συχνές πολεμικές συρράξεις στις ορεινές περιοχές, και προώθηση της ειρήνης στις περιοχές αυτές.

« Το «Διεθνές Έτος Βουνών» προωθεί την διατήρηση και τη βιώσιμη ανάπτυξη των ορεινών περιοχών, εξασφαλίζοντας έτσι την ευημερία των ορεινών αλλά και των πεδινών κοινωνιών» (FAO 2000).

Η δήλωση αυτή στρέφει το ενδιαφέρον κυρίως στους ανθρώπους των ορεινών περιοχών και επιπλέον υπογραμμίζει την αλληλεξάρτηση μεταξύ ορεινών και πεδινών περιοχών. Περισσότερο ακόμη, εκφράζεται το γεγονός ότι το Έτος δεν αφορά μόνο την προστασία και διατήρηση των ορεινών οικοσυστημάτων (φυσικό περιβάλλον) αλλά και την ανάγκη επενδύσεων στις ορεινές περιοχές με στόχο να αποτραπεί η μετανάστευση του πληθυσμού τους, προς αναζήτηση καλύτερης ζωής (Καλιαμπάκος, Γιαννακοπούλου, Κατσουλάκος, 2009).

2.6.1 Πολιτική για τις ορεινές περιοχές στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα δεν υπάρχει, μέχρι σήμερα, εθνική πολιτική στοχευμένη αποκλειστικά στον ορεινό χώρο. Τη δεκαετία '70 – '80, η οποία ακολούθησε την κρισιμότερη για την πληθυσμιακή ερήμωση δεκαετία '60 – '70, ο ελληνικός ορεινός χώρος απουσίαζε από οποιαδήποτε αναπτυξιακή πολιτική. Από τα μέσα της δεκαετίας του '90 και μετά η πολιτική που ακολουθείται για τις ορεινές περιοχές περιορίζεται στην αποσπασματική εφαρμογή τοπικών αναπτυξιακών προγραμμάτων, τα οποία προέρχονται κυρίως από την Ε.Ε.

Ενδεικτικά ορισμένα από τα προγράμματα αυτά είναι τα INTERREG, LEADER, ΟΠΑΑΧ – Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου, τα οποία εφαρμόστηκαν στην Γ' προγραμματική περίοδο (2000 – 2006), Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας 2007 – 2013 «Αλέξανδρος Μπαλατατζής», κλπ.¹⁰.

Μόλις τα τελευταία χρόνια, οι ορεινές περιοχές αρχίζουν να συμπεριλαμβάνονται στα γενικά και ειδικά εθνικά χωροταξικά σχέδια. Ωστόσο δεν αντιμετωπίζονται ως μια συνολική ενότητα.

Τα προγράμματα ανάπτυξης στοχεύουν στην αναζωογόνηση και ανάπτυξη της υπαίθρου. Τα ΟΠΑΑΧ, ειδικότερα, περιλαμβάνουν και χρηματοδοτούν υποδομές για τον αγροτικό τομέα, την αναβάθμιση των οικισμών και του φυσικού περιβάλλοντος, τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων, κ.λπ. Επιπλέον, στοχεύουν στην παροχή ενισχύσεων σε ιδιώτες για επενδύσεις στον αγροτικό τομέα.

Κύριοι στόχοι των ΟΠΑΑΧ¹¹ είναι:

- Η μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων
- Η στήριξη της ανάπτυξης στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές
- Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των αγροτικών ορεινών και μειονεκτικών περιοχών
- Η βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη των περιοχών
- Η διατήρηση του περιβάλλοντος και της κοινωνικής συνοχής για όλο τον αγροτικό πληθυσμό
- Η διάσωση και διαφύλαξη στοιχείων της πολιτιστικής κληρονομιάς
- Η αναδιάρθρωση της τοπικής αγροτικής οικονομίας, οικονομική και πολιτιστική αναβάθμιση της υπαίθρου
- Η βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των αγροτικών περιοχών

Κατά καιρούς επίσης εφαρμόζονται πιλοτικά προγράμματα ανάπτυξης επιλεγμένων ορεινών περιοχών. Ενδεικτικά αναφέρεται το Πρόγραμμα «Πίνδος», στόχος του οποίου είναι «η διαμόρφωση συνθηκών βιώσιμης και αειφόρου

¹⁰ Πηγή: Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (www.leader-plus.gr/, gkps.agrotikianaptixi.gr/)

¹¹ Πηγή: <http://www.anethesp.gr/opaax.htm>

ανάπτυξης του ορεινού όγκου με τη δημιουργία προϋποθέσεων συγκράτησης του πληθυσμού και προσέλκυσης νέων ανθρώπων, μέσω της εφαρμογής ενός εναλλακτικού μοντέλου ανάπτυξης, για τη Βόρεια και Κεντρική Πίνδο», το «Πιλοτικό Σχέδιο Ανάπτυξης Ορεινής Περιοχής της Αργιθέας και των Αγράφων του Ν. Καρδίτσας», κ.λπ.

Στο πλαίσιο των ΠΕΠ – Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα εφαρμόζονται επίσης ανάλογα αναπτυξιακά προγράμματα για τον ορεινό χώρο. Το «Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Ανάπτυξης Ορεινών Όγκων» το οποίο εφαρμόστηκε κατά την περίοδο 2003 – 2006, στο πλαίσιο του ΠΕΠ Ανατ. Μακεδονίας & Θράκης, είναι ένα από αυτά. Κύριες κατευθύνσεις του προγράμματος ήταν ο αγροτουρισμός, οι βιοτεχνικές και οι μεταποιητικές δραστηριότητες, ενώ περιοχές εφαρμογής του ήταν οι Δήμοι Ορφέα, Σουφλίου και Τυχερού, του Ν. Έβρου. ΟΠΑΑΧ έχουν εφαρμοστεί επίσης στις περιοχές Ανατ. Βερμίου, Πιερίων, Ορεινής Ζώνης Ανδρίτσαινας – Φιγαλείας, κ.λπ.

Σε επίπεδο εθνικής πολιτικής, έχουν μέχρι τώρα θεσπιστεί ειδικά χωροταξικά και στρατηγικά πλαίσια, τα οποία περιλαμβάνουν, μονομερώς, και τις ορεινές περιοχές.

Αυτά είναι:

- Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό - ΥΠΕΧΩΔΕ, 2009
- Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας - ΥΠΕΧΩΔΕ, 2008
- Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013 (Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, 2007)
- Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-2013 (Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, 2007)
- Στρατηγικό Πλαίσιο Χωρικών Κατευθύνσεων για την Ανάπτυξη του Χιονοδρομικού Τουρισμού στην Ελλάδα – ΚΕΠΑΜΕ 2000
- Στρατηγικό Πλαίσιο Χωρικών Κατευθύνσεων για την Ανάπτυξη του Ιαματικού Τουρισμού στην Ελλάδα - ΚΕΠΑΜΕ 2000

Το 2004 κατατέθηκε Σχέδιο ΚΥΑ, από το ΥΠΕΧΩΔΕ, με θέμα: «Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Ορεινό Χώρο». Το σχέδιο αυτό αποτέλεσε την πρώτη στοχευμένη προσπάθεια στην κατεύθυνση ανάπτυξης των ορεινών όγκων. Η διαδικασία επικαιροποίησής του αναμενόταν να ολοκληρωθεί μέσα στο 2007, αλλά μέχρι σήμερα κάτι τέτοιο δεν έχει γίνει. Το αναμενόμενο Ειδικό χωροταξικό πλαίσιο βρίσκεται σε φάση μελέτης.

Η πρόθεση δημιουργίας Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τον ορεινό χώρο είναι αναμφισβήτητα θετική. Εντούτοις, παραμένει το κενό της νομοθετικής ρύθμισης για τον ελληνικό ορεινό χώρο (Καλιαμπάκος, Γιαννακοπούλου, Κατσουλάκος, 2009).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ

3.1 ΓΕΝΙΚΑ

3.1.1 Βασικοί ορισμοί

Η αντίθεση ανάμεσα σε ύπαιθρο και πόλη, ως δύο θεμελιώδεις τρόποι ζωής, φτάνει ιστορικά πολύ πίσω, μέχρι και τους κλασικούς χρόνους. Η «πόλη» και η «ύπαιθρος» είναι λέξεις, που αντιπροσωπεύουν ισχυρές έννοιες, για τις ανθρώπινες κοινωνίες. Η ύπαιθρος αντανakλά την ιδέα ενός φυσικού τρόπου ζωής, ειρηνικού, αθώου και ενάρετου. Η πόλη υποδηλώνει την ιδέα ενός δημιουργημένου κέντρου, ενός κέντρου μάθησης, επικοινωνίας, φώτισης. Ταυτόχρονα, η πόλη είναι ένα μέρος με θόρυβο, κοσμικότητα και φιλοδοξίες ενώ η ύπαιθρος εμφανίζεται ως ένα μέρος οπισθοδρομικό, γεμάτο άγνοια και περιορισμούς (Williams, 1973, σ.1).

Η ορεινή ζωή συνδέεται με μια διόλου περίπλοκη, αθώα, περισσότερο αυθεντική κοινωνία, στην οποία υπερτερούν οι παραδοσιακές αξίες και όπου οι ζωές είναι περισσότερο πραγματικές. Τα χόμπι, οι φιλίες, οι οικογενειακές σχέσεις, ακόμα και η απασχόληση θεωρούνται πιο τίμιες και αυθεντικές αξίες, δίχως να επιβαρύνονται από τα ψεύδη και υποκριτικά γνωρίσματα της ζωής στην πόλη ή από τις σχετικές αμφίβολες αξίες (Little και Austin, 1996, σ.102).

Η ορεινή ζωή εικονογραφείται ως ένας τρόπος ζωής χωρίς βιασύνη, όπου οι άνθρωποι παρακολουθούν τις εποχές και όχι το χρηματιστήριο, διαθέτουν πιο πολύ χρόνο για τους άλλους και ανήκουν σε μια περισσότερο οργανική κοινότητα, όπου έχουν έναν τόπο και ένα ρόλο αυθεντικό. Έχει γίνει το καταφύγιο από τη νεωτερικότητα (Short, 1991, σ.34). Η έννοια της ορεινότητας παραμένει σημαντική στον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι σκέφτονται την ταυτότητα και την καθημερινότητά τους.

Οι αντιλήψεις μας έχουν διαμορφωθεί μέσω ενός μεγάλου εύρους επιρροών τις οποίες μοιραζόμαστε με τους συναθρώπους μας στο μέρος που ζούμε, εκεί όπου πηγαίνουμε διακοπές ή από τις κινηματογραφικές ταινίες που βλέπουμε και τα βιβλία

που διαβάζουμε. Επιπρόσθετα, σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν και οι τοπικές και εθνικές πολιτισμικές παραδόσεις, αλλά επίσης και αυτά που μαθαίνουμε στο σχολείο, όσα διαβάζουμε στις εφημερίδες ή η πολιτική προπαγάνδα της οποίας γινόμαστε δέκτες.

Υπάρχουν πολλοί και διαφορετικοί ορισμοί σχετικά με το τι ακριβώς είναι ο «λόγος». Με απλά, ωστόσο, λόγια, θα λέγαμε ότι οι λόγοι δομούν τον τρόπο με τον οποίο βλέπουμε τα πράγματα. Είναι συλλογές ιδεών, πεποιθήσεων και κατανοήσεων, οι οποίες διαμορφώνουν τον τρόπο με τον οποίο δρούμε. Συχνά επηρεαζόμαστε από συγκεκριμένους λόγους που προωθούνται από τα μέσα ενημέρωσης, από την εκπαίδευση ή από αυτό που αποκαλούμε κοινή «λογική». Τρεις είναι οι σημαντικές πτυχές του λόγου:

1. Οι λόγοι δεν είναι ανεξάρτητες, αφηρημένες ιδέες, αλλά ενσωματώνονται με υλικό τρόπο στην καθημερινή ζωή. Επηρεάζουν το τι κάνουμε και αναπαράγονται μέσω των δράσεών μας.
2. Οι λόγοι παράγουν το «δεδομένο κόσμο» μας. Καθιστούν φυσική μια συγκεκριμένη θέαση του κόσμου και τοποθετούν εμάς και τους άλλους εντός αυτού.
3. Οι λόγοι παράγουν πάντοτε μερική, ενθικευμένη γνώση, αντανakλώντας τις δικές μας κάθε φορά συγκυρίες. Χαρακτηρίζονται από σχέσεις εξουσίας και γνώσης και είναι πάντα ανοικτές στην αμφισβήτηση και στη διαπραγμάτευση (Gregory, 1994, σ. 136).

3.1.2 Πληθυσμιακός «μαρασμός» των ορεινών όγκων

Κατά τη διάρκεια των δυο τελευταίων αιώνων, ο πληθυσμός των ορεινών περιοχών στον κόσμο που θεωρείται σήμερα αναπτυγμένος βρέθηκε στη δίνη σημαντικών ανακατατάξεων. Αντίθετα προς την τάση της σταθερής πληθυσμιακής μεγέθυνσης που υπήρχε στις αρχές του 19^{ου} αιώνα, οι ορεινές περιοχές έχασαν μεγάλο μέρος του πληθυσμού τους, ο οποίος μετακινήθηκε προς μικρές και μεγάλες πόλεις.

Η ανάπτυξη των πόλεων συνέργησε στη μείωση του πληθυσμού της υπαίθρου, καθώς αύξησε την κινητικότητα του ορεινού πληθυσμού, ενώ οι εξελίξεις σε εκπαίδευση και τηλεπικοινωνίες συνέβαλαν στην προώθηση της κοινωνικής

κινητικότητας, στην οποία η μετανάστευση συνδεόταν με υψηλότερες προσδοκίες και με την έλξη της δυνατότητας που προσέφεραν οι πόλεις για ανεξαρτησία και ελευθερία, σε σχέση με τον κλειστό και απομονωμένο κόσμο των ορεινών κοινοτήτων (Lewis, 1998 και Saville, 1957). Η τάση της μείωσης του πληθυσμού υπήρξε κάθε άλλο παρά ομοιογενής. Οι περισσότερο περιθωριοποιημένες περιοχές υπέστησαν μεγαλύτερη μείωση πληθυσμού απ' ότι εκείνες που ήταν κοντά σε νέα μητροπολιτικά κέντρα (Bollman και Biggs, 1992).

3.2 Η ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΑΝΑΣΤΡΟΦΗ

Η αντιστροφή από την ύπαιθρο στην αστική μετανάστευση παρατηρείται πρώτη φορά από μελετητές των πληθυσμιακών φαινομένων στις ΗΠΑ κατά τις αρχές της δεκαετίας του 1970. Το νέο αυτό φαινόμενο, το οποίο ο Berry (1976) ονόμασε «αποαστικοποίηση» και όρισε ως οι πληθυσμιακές μετακινήσεις από αστικές περιοχές προς την ύπαιθρο, επιβεβαιώνεται και καταγράφεται σε σειρά μελετών κατά τα αμέσως επόμενα χρόνια, κυρίως σε αυτές των Bourne και Logan (1976) και Vining και Kontuly (1978), οι οποίοι έδειξαν ότι η «πληθυσμιακή αναστροφή» δεν αφορούσε μόνο τις Ηνωμένες Πολιτείες αλλά και τον Καναδά, την Αυστραλία και το μεγαλύτερο μέρος της δυτικής Ευρώπης.

Οι Vining και Strauss (1977) όρισαν ότι η αποαστικοποίηση είναι «μια σαφής τομή σε σχέση με ό,τι συνέβαινε στο παρελθόν». Η αποαστικοποίηση αποτελεί συνέπεια της οικονομικής αναδιάρθρωσης τόσο των αστικών όσο και των ορεινών κοινωνιών, σε συνδυασμό με κοινωνικές και τεχνολογικές μεταβολές που καθιστούν πλέον τους ανθρώπους πιο κινητικούς σε σχέση με παλαιότερα, τόσο με όρους φυσικής κίνησης όσο και από κοινωνική άποψη. Η εποχή της συνεχιζόμενης μείωσης του ορεινού πληθυσμού αντιστρέφεται πλέον με μια ισχυρή τάση μετανάστευσης από τις αστικές προς τις ορεινές περιοχές (Mitchell, 2004). Διακρίνεται η έντονη δυναμική των μεταβαλλόμενων σχέσεων πόλης- υπαίθρου στο πλαίσιο δυο ευρύτερων διαδικασιών μετασχηματισμών: του εκσυγχρονισμού και της παγκοσμιοποίησης (Marsden, 1993).

Σύμφωνα με τον Kontuly (1998) οι ερμηνείες που αποδίδονται για την αποαστικοποίηση είναι οι παρακάτω έξι κινητήριες δυνάμεις:

1. *Παράγοντες οικονομικής κυκλικότητας, της μεγέθυνσης της τοπικής απασχόλησης σε τομείς όπως η εξόρυξη, ο τουρισμός και παραγωγικές δραστηριότητες.*
2. *Οικονομικοί δομικοί παράγοντες, όπως η αποσυγκέντρωση*
3. *Χωρικοί και περιβαλλοντικοί παράγοντες, π.χ. κοινωνικά και περιβαλλοντικά προβλήματα σε αστικές περιοχές, διαθεσιμότητα και κόστος κατοικιών.*
4. *Κοινωνικο-οικονομικοί και κοινωνικο-πολιτισμικοί παράγοντες, όπως η μεταβαλλόμενη δημογραφική σύνθεση και οι αλλαγές σε κοινωνικές αξίες.*
5. *Κρατικές πολιτικές, για παράδειγμα συγκεκριμένα προγράμματα για την προώθηση της ορεινής ανάπτυξης.*
6. *Τεχνολογικές καινοτομίες, συμπεριλαμβανομένων των εκσυγχρονισμένων μεταφορικών συνδέσεων και των τηλεπικοινωνιών.*

Εικόνα 5: Εναλλακτικές περιοχές κατοίκησης ¹²

¹² <http://vmdesignblogg.blogspot.gr/2012/05/hobbit.html>

Οι παραπάνω παράγοντες έχουν αλλάξει τις συνθήκες υπό τις οποίες οι άνθρωποι λαμβάνουν αποφάσεις σχετικά με το που να ζήσουν. Η οικονομική αναδιάρθρωση, η κοινωνική και πολιτισμική αλλαγή και οι τεχνολογικές καινοτομίες έχουν από κοινού άρει τους περιορισμούς, έτσι ώστε οι αποφάσεις που παίρνουν οι άνθρωποι κατά τη διαδικασία αναζήτησης τόπου διαμονής, βασίζονται όλο και πιο πολύ σε πρωτεύοντες παράγοντες, όπως η αντιλαμβανόμενη ποιότητα ζωής στις ορεινές περιοχές.

Η μελέτη του Halfacree (1994) καταγράφει μια σειρά από «καθοριστικούς παράγοντες έλξης» όπως αυτοί δηλώνονται από τους μετανάστες σε δυο αγγλικές επαρχίες, π.χ. η αισθητική ποιότητα του περιβάλλοντος, ο «ηπιότερος ρυθμός ζωής» και η μεγαλύτερη «αίσθηση της κοινότητας».

Εικόνα 6: Μια διαφορετική προσέγγιση τρόπου ζωής¹³

Οι μεταναστευτικές ροές προς τις ορεινές περιοχές διαφοροποιούνται όχι μόνο κατά ηλικία αλλά επίσης και κατά εισόδημα και κοινωνική τάξη. Υπάρχουν δεδομένα που δείχνουν μετανάστευση από τα αστικά κέντρα προς τις ορεινές περιοχές ομάδων χαμηλού εισοδήματος. Η Fitchen (1991) περιγράφει μια δεύτερη ομάδα μεταναστών που είχαν φύγει από ορεινές κοινότητες προς αναζήτηση εργασίας, αλλά επέστρεψαν

¹³ <http://vmdesignblogg.blogspot.gr/2012/05/hobbit.html>

πίσω άνεργοι, καθώς η προσπάθειά τους δεν ήταν επιτυχής. Οι Hugo και Bell (1998) αναγνωρίζουν μια τάση «μετανάστευσης καθοδηγημένης από την αναζήτηση πρόνοιας» στην περίπτωση της Αυστραλίας, η οποία αντικατοπτρίζει το γεγονός ότι το κόστος ζωής στις ορεινές περιοχές μπορεί να είναι χαμηλότερο, παρόλο που οι κρατικές παροχές πρόνοιας είναι ίδιες σε όλη την επικράτεια.

3.3 ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΠΟΥ ΑΝΑΖΗΤΟΥΝ ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ (AMENITY MIGRANTS)

Το φαινόμενο της «ποιοτικής μετανάστευσης» αποτελεί κάτι σχετικά νέο στον τομέα της έρευνας. Οι ορισμοί ποικίλλουν, αλλά σ' αυτό που συμφωνούν είναι η ιδέα ότι κάποιοι άνθρωποι επιλέγουν να μετακινηθούν σε περιοχές με ελκυστικά τοπία, αξιοθαύμαστους πολιτισμούς, χαμηλό ποσοστό εγκληματικότητας, θερμότερο κλίμα, πολιτιστικές δραστηριότητες, ιατρική περίθαλψη, εκπαιδευτικές ευκαιρίες, ποιότητα ζωής, ψυχαγωγικές δραστηριότητες, κλπ. για λόγους που δεν σχετίζονται με την εργασία ή τις επιχειρηματικές ευκαιρίες. Στους ανθρώπους αυτούς συγκαταλέγονται η νεολαία, οι επιχειρηματίες που μπορούν να μεταφέρουν τις επιχειρήσεις τους ή να ξεκινήσουν κάτι άλλο κάπου αλλού, οι εργαζόμενοι των οποίων οι θέσεις εργασίας δεν συνδέονται με συγκεκριμένο τόπο, και οι άνθρωποι που μπορούν να ζουν από τις επενδύσεις, τις αποταμιεύσεις τους, ή τις συντάξεις τους. Ως "ποιότητα" μπορεί να θεωρηθεί κάποιο χαρακτηριστικό της περιοχής για το οποίο ο μετανάστης θα ήταν πρόθυμος να πληρώσει, είτε έχοντας χαμηλότερες αποδοχές, είτε διαθέτοντας υψηλότερα εισοδήματα.

Εικόνα 9: Ιδιότυπη κατοικία ¹⁴

Σύμφωνα με τον Moss (2003) η ποιοτική μετανάστευση ορίζεται ως "άνθρωποι που μετακινούνται σε ορεινές περιοχές για να κατοικήσουν μόνιμα ή περιοδικά, κυρίως λόγω της συγκριτικά ανώτερης ποιότητας του περιβάλλοντος και της πολιτιστικής ιδιαιτερότητας". Σύμφωνα με αυτόν, οι ποιοτικοί μετανάστες συνήθως προέρχονται από μεγάλα αστικά κέντρα, κινητοποιούνται από την επιθυμία τους να ξεφύγουν από τις αρνητικές συνθήκες των αστικών κέντρων και να γνωρίσουν νέους τόπους διαμονής. Τελικά οι ποιοτικοί μετανάστες προσκομίζουν όμως τόσο θετικά όσο και αρνητικά στοιχεία στο νέο τους προορισμό.

Θετικές Επιδράσεις

Σύμφωνα με τον Williams και Gill (2004) τα θετικά αποτελέσματα περιλαμβάνουν:

1. Ενίσχυση με νέες οικονομικές, θεσμικές δυνατότητες στις εγγενείς δυνατότητες των υποδομών της περιοχής.
2. Αύξηση των οικονομικών επιλογών και ευημερία
3. Αύξηση της αξίας των ακινήτων
4. Χαμηλότερα ποσοστά εξωτερικής μετανάστευσης
5. Καινούριες ευκαιρίες απασχόλησης

¹⁴ <http://aksioperierga.blogspot.gr/2011/04/barun.html>

Αρνητικά αποτελέσματα

1. Η κατασκευή των κατοικιών για τους νέους κατοίκους μπορεί να επεκτείνει πολύ τα όρια της κατοικημένης περιοχής σε βάρος της περιοχής με την εκτός ορίου δόμησης.
2. Πολλοί ντόπιοι πιέζονται από το κόστος διαβίωσης το οποίο αρχίζει να αυξάνει.
3. Οι απαιτήσεις από τις δημοτικές υπηρεσίες αυξάνονται.
4. Οι αυξημένες απαιτήσεις από τις δημοτικές υπηρεσίες οδηγούν σε υψηλότερους φόρους.
5. Η αυξημένη ζήτηση για εξωτερικό ευπρεπισμό του χώρου.
6. Η απώλεια της δασικής κάλυψης / ανοιχτού χώρου
7. Η απώλεια βιότοπου για τα φυτά και τα ζώα
8. Η αβεβαιότητα για το πόσο καιρό θα διαρκέσει το φαινόμενο της ποιοτικής μετανάστευσης
9. Η επιπρόσθετη ρύπανση με τη μορφή των αποβλήτων και τους ατμοσφαιρικούς ρύπους των οχημάτων.

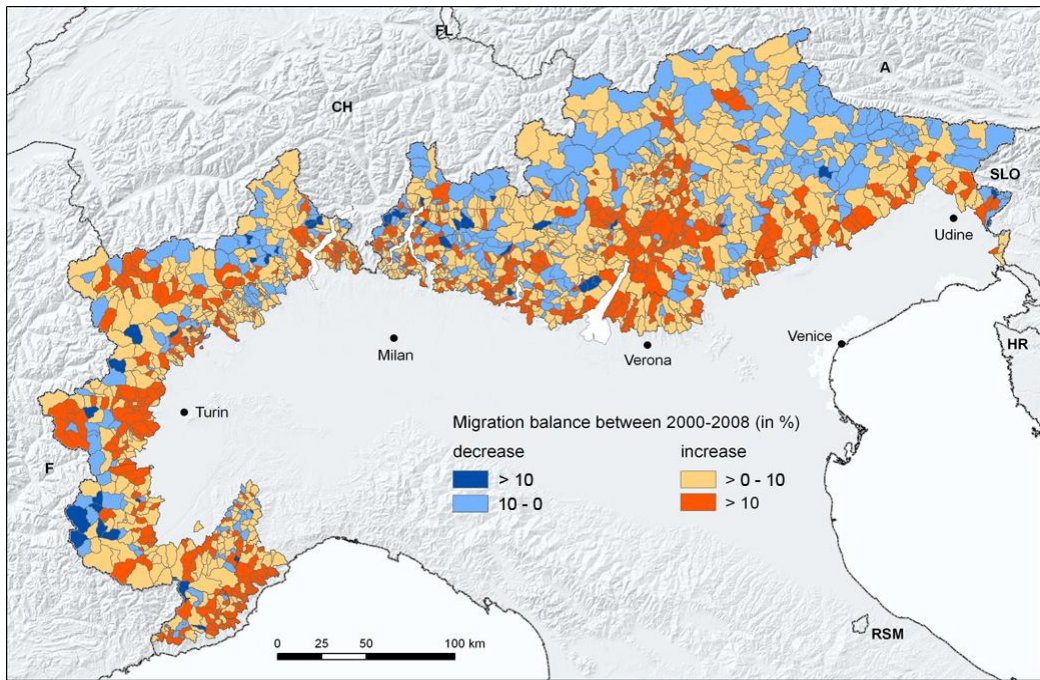
Ο τουρισμός δεν θεωρείται ως στοιχείο της ποιοτικής μετανάστευσης. Οι τουρίστες επισκέπτονται συνήθως χωρίς την πρόθεση να διαμείνουν ή να κερδίσουν τα προς το ζην στους προορισμούς τους, ενώ οι ποιοτικοί μετανάστες ξεκινούν με την πρόθεση να εγκατασταθούν στους προορισμούς τους μόνιμα, εποχιακά (μία ή περισσότερες περιόδους ενός έτους), ή κατά διαστήματα (εναλλαγή κατοικιών). Ωστόσο, ο τουρισμός παίζει σημαντικό ρόλο, διότι θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ένα πρώτο βήμα για την ποιοτική μετανάστευση (Price et al. 1997; Moss 2003; 2006).

Στην ακαδημαϊκή βιβλιογραφία δεν υπάρχει συμφωνία σχετικά με την οριοθέτηση μεταξύ του τουρισμού και της ποιοτικής μετανάστευσης. Ενώ για παράδειγμα ο Bartos (2008) θεωρεί ότι μια συνεχής διαμονή τουλάχιστον ενός εξαμήνου είναι ικανοποιητική, ο Arnesen (2008) αναγνωρίζει ως ελάχιστο την κατοχή μιας δευτερεύουσας εξοπλισμένης κατοικίας, προκειμένου να πληρούνται τα κριτήρια του ποιοτικού μετανάστη. Ο Milbourne (2007) και ο Ni Laoire (2007), επίσης, συζητούν περί της μονιμότητας των μεταναστών στην ύπαιθρο. Σε μια ειδική έκδοση του περιοδικού *Journal of Rural Studies* (23, 2007) τονίζεται ότι δεν σημαίνει

ότι όλα τα άτομα που μετακινούνται στην ύπαιθρο, πρέπει να παραμείνουν εγκατεστημένα σε αυτά τα μέρη.

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι και το ακόλουθο. Ο στόχος της ακόλουθης έρευνας είναι να αναδείξει τις επιπτώσεις των σημερινών δημογραφικών αλλαγών στο ιταλικό τμήμα των Άλπεων. Οι ποιοτικοί οικισμοί στην περιοχή των Άλπεων βρίσκονται σαφώς εκτός της απόστασης που εξυπηρετεί την καθημερινή μετακίνηση σε αστικά κέντρα και, ως εκ τούτου, δεν περιλαμβάνονται στην επέκταση των αστικών περιοχών ("προαστίων") ούτε και στην ανάπτυξη των οικισμών λίγο έξω από την προαστιακή ζώνη "αποαστικοποίηση" (Spectorsky, 1955). Διεργασίες αποαστικοποίησης είναι χαρακτηριστικές για επεκτάσεις οικισμών σε μεγάλες κοιλάδες ή στους πρόποδες των Ευρωπαϊκών Άλπεων δίπλα στις μεγάλες πόλεις (π.χ. Βερόνα, Μασσαλία, το Μόναχο, το Ίνσμπρουκ, Σάλτσμπουργκ, το Γκρατς, ή τη Λιουμπλιάνα).

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, τα καθαρά κέρδη της μετανάστευσης θα μπορούσε να τα παρατηρήσει κανείς όχι μόνο σε οικονομικά ενεργές ή τουριστικά δραστήριες περιοχές, αλλά ευδιάκριτα και σε απομακρυσμένες περιοχές ή πρώην αραιοκατοικημένες παραδοσιακές περιοχές. Η πρώτη ανάλυση δείχνει ότι από τα μέσα της δεκαετίας του ενενήντα και μετά, μια νέα δημογραφική τάση έχει αναπτυχθεί στις ιταλικές απομακρυσμένες περιοχές. Από την εποχή εκείνη η μετεγκατάσταση στις περιοχές αυτές μπορεί να θεωρηθεί ως μια εντελώς νέα διαδικασία (Cede και Steinicke 2007, Steinicke 2008). Μια αξιολόγηση που σήμερα διεξάγεται με βάση τις δημογραφικές εξελίξεις σε όλες τις κοινότητες στις Ιταλικές Άλπεις επιβεβαιώνει αυτή τη νέα εξέλιξη (Beismann 2009): κατά την περίοδο μεταξύ 2000 έως 2007, μια ετήσια αύξηση 6,1% μετανάστευσης έχει καταχωρηθεί (Ανατολική Άλπεις: 5,8 %, Δυτική Άλπεις: 6,7 %). Η διάκριση με βάση το επίπεδο κοινοτήτων δείχνει ότι ειδικά στις απομακρυσμένες περιοχές των Άλπεων έχει αρχίσει μια δημογραφική στροφή.

Εικόνα 10: Μετανάστευση από 01/01/2000 έως 01/01/2008 στις Κοινότητες των Ιταλικών Άλπεων¹⁵

Στις Άλπεις υπάρχουν τρία βασικά πρότυπα οικισμών. Το πρώτο αναφέρεται, σε ορισμένες περιοχές όπου η ποιοτική μετανάστευση έχει ήδη οδηγήσει σε αύξηση του πληθυσμού και διόγκωση των οικισμών. Το δεύτερο, λόγω των εξαιρετικά δυσμενών βιο-δημογραφικών συνθηκών σε πολλές περιοχές των Άλπεων, δεν μεταβλήθηκε ο πληθυσμός. Τέλος, υπάρχουν και άλλες απομακρυσμένες περιοχές που τα δημογραφικά δεδομένα παρουσιάζουν χαμηλή ή μη καθαρή ποιοτική μετανάστευση και υψηλές φυσικές απώλειες.

Ο Δ. Γούσιος (2007), στην περίπτωση της Ελλάδας σημειώνει «το ανήκειν στον κόσμο της υπαίθρου» είναι ισχυρότερο του «υπαιθριωτισμού» (ειδυλλιακή πρόσληψη της ζωής στην ύπαιθρο), ενώ η εξιδανίκευση της υπαίθρου ως κίνηση και φαινόμενο μόλις επεκτείνεται πέραν του πλαισίου της κοινότητας των καταγόμενων από την ύπαιθρο. Η δραστηριότητα που προκύπτει εκφράζεται μέσω μιας σημαντικής γεωγραφικής κινητικότητας (τηλεπικοινωνίες), η οποία συμβάλλει στην ανάπτυξη της πολυδραστηριότητας και κατ'έπекταση στη διαφοροποίηση της τοπικής οικονομίας (Mollard, 2002). Η προσέγγιση αυτών των εξελίξεων εμπλουτίζει τη γνώση για το

¹⁵ http://www.uibk.ac.at/geographie/forschung/migration/am/italian_alps.html

μετασχηματισμό της υπαίθρου στην Ελλάδα και επαναπροσδιορίζει ορισμούς, προσλήψεις, και αξιοδοτήσεις της ορεινότητας της χώρας μας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΙ / ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ

4.1 ΓΕΝΙΚΑ

Στην παρούσα έρευνα προσπαθούμε να διερευνήσουμε τη σημασία των ορεινών περιοχών για την Ελληνική κοινή γνώμη. Η μεθοδολογία μιας έρευνας αφορά στον τρόπο της επιστημονικής προσέγγισης, στη σαφώς προσδιοριζόμενη κατεύθυνση της νοητικής διαδικασίας και στην εξέταση του προβλήματος σύμφωνα με ορισμένους κανόνες. Αντίστοιχα, η μέθοδος ή τεχνική μιας έρευνας είναι το μέσο με το οποίο επιτυγχάνεται μία μεθοδολογία. Η συνέντευξη μέσω ερωτηματολογίου είναι ο καλύτερος τρόπος συλλογής στατιστικών στοιχείων και χρησιμοποιείται πάρα πολύ στις δειγματοληπτικές έρευνες (Κιόχος, 1993).

Τα είδη των ερωτήσεων ενός ερωτηματολογίου συνήθως είναι τρία, οι *δημογραφικές* (προσωπικά, κοινωνικά και λοιπά χαρακτηριστικά), οι ερωτήσεις *γνώμης και γνώσης* (πιστεύω, ιδεώδη, γνώσεις και παρανοήσεις) και οι *απόλυτα σχετικές με το αντικείμενο της έρευνας* ερωτήσεις. Αντίστοιχα, οι ερωτήσεις με βάση τη μορφή τους μπορεί να είναι: *ανοιχτές, κλειστές* (διχοτομικές, πολλαπλών επιλογών ή σταθμισμένες) ή *ειδικές* (Κουτσόπουλος, 2006).

4.2 ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΡΕΥΝΑΣ

Περιοχή έρευνας αποτέλεσαν δέκα μεγάλες Ελληνικές πόλεις: Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Καβάλα, Λάρισα, Βόλος, Αλεξανδρούπολη, Ηράκλειο, Καλαμάτα, Ιωάννινα και Πάτρα. Οι υπό έρευνα ήταν οι κάτοικοί τους. Η απλή τυχαία δειγματοληψία, προϋποθέτει την ύπαρξη ενός πλήρους καταλόγου (πλαίσιο δειγματοληψίας) των στοιχείων του πληθυσμού χωρίς ελλείψεις ή επαναλήψεις (Φίλιας κ.α., 2000). Ως πλαίσιο δειγματοληψίας χρησιμοποιήθηκε ο τηλεφωνικός κατάλογος. Με τη χρήση του προγράμματος Microsoft Excel, έχοντας τα δεδομένα του τηλεφωνικού καταλόγου στο πρόγραμμα αυτό, γινόταν η επιλογή του κατοίκου που αντιστοιχούσε στο νούμερο 31.

Ο προεπιλεγμένος αριθμός των συμμετεχόντων για την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη αποφασίστηκε εξ αρχής στους 200 και 100 αντίστοιχα. Για τις υπόλοιπες οχτώ πόλεις η διαδικασία που ακολουθήθηκε είναι η εξής:

Συνολικός αριθμός κατοίκων των οχτώ πόλεων / πληθυσμό πόλης. (1)

Ο πληθυσμός των πόλεων είναι:

Λάρισα: 124.000

Βόλος: 83.000

Αλεξανδρούπολη: 50.000

Πάτρα: 163.000

Ηράκλειο: 137.000

Καβάλα: 59.000

Ιωάννινα: 70.000

Καλαμάτα: 49.550

Σύνολο: $124.000 + 83.000 + 50.000 + 163.000 + 137.000 + 59.000 + 70.000 + 49.550 = 736.000$

Η κατανομή με βάση τον τύπο (1) οδήγησε στον καταμερισμό των ερωτηματολογίων ως εξής:

Λάρισα: 17

Βόλος: 11

Αλεξανδρούπολη: 8

Πάτρα: 22

Ηράκλειο: 18

Καβάλα: 8

Ιωάννινα: 9

Καλαμάτα: 7

4.3 ΜΕΘΟΔΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ως μέθοδος δειγματοληψίας εφαρμόστηκε η απλή τυχαία δειγματοληψία (simple random sampling), εξαιτίας της απλότητας της και του γεγονότος ότι απαιτεί τη λιγότερη δυνατή γνώση σχετικά με τον πληθυσμό από οποιαδήποτε άλλη μέθοδο (Freese, 1984; Μάτης, 1988; Δαμιανός, 1999; Καλαματιανού, 2000).

4.3.1 Συλλογή δεδομένων

Η μέθοδος συλλογής στοιχείων που πραγματοποιήθηκε, είναι αυτή του ερωτηματολογίου. Το ερωτηματολόγιο αποτελούνταν από ερωτήσεις κλειστού και ανοιχτού τύπου, όπως και ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής (Παράρτημα Ι). Με τη χρήση του ερωτηματολογίου η έρευνά μας έγινε πιο εύκολη ώστε να καταλήξουμε στα τελικά συμπεράσματα σχετικά με την περιβαλλοντική δραστηριότητα κάθε δήμου αλλά και συνολικά όλου του δείγματος. Το ερωτηματολόγιο συμπληρώθηκε κατόπιν τηλεφωνικής συνεντεύξεως και συγκεντρώθηκε ένα αξιόπιστο δείγμα από 400 άτομα. Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε το δεύτερο εξάμηνο του 2011.

4.3.2 Σχεδιασμός του ερωτηματολογίου

Το ερωτηματολόγιο είναι το κύριο μέσο επικοινωνίας ανάμεσα στο συνεντευκτή και στον ερωτώμενο. Είναι το εργαλείο με το οποίο πρέπει να επιτύχουμε τη συλλογή των κατάλληλων πληροφοριών για την έρευνα (Φίλιας κ.α., 2000).

Για τη συλλογή των απαραίτητων πληροφοριών που χρειάζεται η έρευνα αυτή, ακολουθήθηκαν τα βήματα που αναλύονται παρακάτω. Το ερωτηματολόγιο σχεδιάστηκε ακολουθώντας τα παρακάτω βήματα:

Στάδιο 1: Προκαταρκτικές αποφάσεις.

Στάδιο 2: Αποφάσεις σχετικά με το περιεχόμενο της κάθε ερώτησης.

Στάδιο 3: Αποφάσεις για τη διατύπωση των ερωτήσεων.

Στάδιο 4: Αποφάσεις για τον τύπο των ερωτήσεων.

Στάδιο 5: Αποφάσεις για τη σειρά των ερωτήσεων.

Στάδιο 6: Αποφάσεις για τη διάταξη και την εμφάνιση του ερωτηματολογίου.

Στάδιο 7: Αποφάσεις για τον προέλεγχο και αναθεώρηση του ερωτηματολογίου.

Στην αρχή του ερωτηματολογίου δηλώνεται ο φορέας πραγματοποίησης της έρευνας που είναι το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, με σκοπό να διαλύσει τις όποιες τυχόν υποψίες των ερωτώμενων. Ακολουθεί ο σκοπός της έρευνας η διαβεβαίωση ότι οι πληροφορίες που θα δοθούν είναι ανώνυμες, αυστηρά εμπιστευτικές και θα χρησιμοποιηθούν μόνο για σκοπούς μελέτης και έρευνας.

Το ερωτηματολόγιο αποτελούνταν από ερωτήσεις κλειστού και ανοιχτού τύπου, όπως και ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής. Το ερωτηματολόγιο καταλαμβάνει πέντε σελίδες και αποτελείται από 23 ερωτήσεις, κάποιες από τις οποίες διαθέτουν υποερωτήματα. Είναι εύκολες και κατανοητές γραμμένες σε απλή γλώσσα.

Κατά τη σύνταξη των ερωτήσεων δόθηκε προσοχή, έτσι ώστε οι ερωτήσεις να αποδώσουν τα δεδομένα που ο ερευνητής έχει ανάγκη, καθώς και οι ερωτήσεις να είναι αξιόπιστες, δηλαδή να παρέχουν σε όλους τους ερωτώμενους τον ίδιο τύπο πληροφοριών.

Επιλέχθηκε σε μεγάλο βαθμό ο τύπος των κλειστών ερωτήσεων σε συνδυασμό με προπαρασκευασμένες απαντήσεις, γιατί δεν απαιτούν μεγάλη προσπάθεια από το ερωτώμενο, διευκολύνουν τη συνέντευξη και μειώνουν τη χρονική διάρκεια της, ενώ τέλος βοηθούν στην εύκολη και γρήγορη κωδικοποίηση των ερωτηματολογίων (Δαουτόπουλος, 1997, Φίλιας κ.α., 2000).

Το ερωτηματολόγιο περιλάμβανε επίσης ερωτήσεις ανοιχτού τύπου αλλά και κλειστού τύπου με απλή ή πολλαπλή επιλογή, κατάφασης ή άρνησης, συμφωνίας – διαφωνίας, αλλά και βαθμού σημαντικότητας με τη μορφή τετραβάθμιας κλίμακας Likert. Στην τετραβάθμια κλίμακα Likert που χρησιμοποιήθηκε ο αριθμός 1 αντιστοιχεί στο “Καθόλου Σημαντική”, ο αριθμός 2 αντιστοιχεί στο “Λίγο Σημαντική”, ο αριθμός 3 στο “Σημαντική” και τέλος ο αριθμός 4 αντιστοιχεί στο “Πολύ σημαντική”. Η δομή του ερωτηματολογίου αποτελείται από δύο ενότητες.

Η πρώτη ενότητα του ερωτηματολογίου είχε ως στόχο την καταγραφή των ατομικών πεποιθήσεων των πολιτών των προαναφερθέντων δέκα ελληνικών πόλεων σχετικά με τη σημασία που δίνουν στις ορεινές περιοχές.

Η δεύτερη ενότητα είχε ως στόχο την καταγραφή των δημογραφικών χαρακτηριστικών των κατοίκων μέσω ερωτήσεων που αφορούσαν την ηλικία, το φύλο, το επίπεδο μόρφωσης, το επάγγελμα και το ετήσιο εισόδημα.

4.3.3 Τεχνική μέτρησης των μεταβλητών

Ο τύπος ερωτηματολογίου που χρησιμοποιήθηκε είναι αυτός του δομημένου ερωτηματολογίου με τη μορφή της θετικής ή αρνητικής απάντησης "Ναι" και "Όχι" αλλά και της κλίμακας Likert, η οποία θεωρείται το προσηγορότερο εργαλείο για τέτοιου είδους μετρήσεις. Η κλίμακα αυτή προτείνεται από τους ερευνητές, επειδή επιτρέπει τη δημιουργία μιας ομοιόμορφης δομής, η οποία είναι εύκολο να ακολουθηθεί από τον ερευνητή, αλλά και να εμπεδωθεί σύντομα από τον ερωτώμενο, αφού έχει όμοιες ενδεχόμενες απαντήσεις. Τέλος, υπάρχουν οι ερωτήσεις ανοιχτού τύπου οι οποίες στοχεύουν στην ελεύθερη έκφραση της άποψης των κατοίκων για συγκεκριμένα ζητήματα. Παρακάτω φαίνεται ένα δείγμα των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου, χωρισμένα ανά κατηγορίες ερωτήσεων:

1. Κλειστού τύπου - Πολλαπλής επιλογής, χωρίς υποερωτήματα και με υποερωτήματα:

- **Επισκέπτεστε τα βουνά της Ελλάδας; Και με τι συχνότητα;**

	Όχι
	Ναι, τα επισκέπτομαι 1 φορά το χρόνο
	Ναι, τα επισκέπτομαι 4 φορές το χρόνο (Χριστούγεννα, Πάσχα, 15αύγουστος, κ.λπ)
	Ναι, τα επισκέπτομαι πάνω από 4 φορές το χρόνο

Αν ναι, σε ποια βουνά πηγαίνετε συνήθως;

.....

- **Ποια περίοδο προτιμάτε να επισκέπτεστε μια ορεινή περιοχή;**

	Χειμώνα
	Καλοκαίρι
	Κάθε εποχή

2. Κλειστού τύπου με τη χρήση της τετραβαθμιαίας κλίμακας Likert.

- **Πόσο σημαντική θεωρείτε την προστασία των ορεινών περιοχών;**

	Πολύ σημαντική
	Σημαντική
	Λίγο σημαντική
	Καθόλου σημαντική

Εάν απάντησε Σημαντική ή Πολύ σημαντική:

Για ποιους λόγους θεωρείτε σημαντική την προστασία των ορεινών περιοχών;

	Οικονομικούς - συμβάλουν στην ανάπτυξη της χώρας
	Πολιτιστικούς και Ιστορικούς
	Τουρισμού και αναψυχής – είναι αξιόλογοι τουριστικοί προορισμοί
	Για την προστασία του φυσικού τους περιβάλλοντος – δάση, νερό, οικοσυστήματ

3. Κλειστού τύπου κατάφασης ή άρνησης "Ναι" ή "Όχι", με συνδυασμό ανοιχτού τύπου για επεξήγηση της απάντησης

- **Αν είχατε τις ίδιες επαγγελματικές δυνατότητες στην πόλη και σε κάποια ορεινή περιοχή, θα σκεφτόσασταν το ενδεχόμενο να πάτε να μείνετε σε κάποια ορεινή περιοχή;**

Ναι	
Όχι	

Γιατί ναι;

Γιατί όχι;

4. Ανοιχτού τύπου

- **Ποια είναι, κατά τη γνώμη σας, τα σημαντικότερα μειονεκτήματα της ζωής στις ορεινές περιοχές;**
(αναφέρετε τα 3 ή 5 σημαντικότερα)

.....
.....

4.4 ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Οι μέθοδοι και οι τεχνικές που χρησιμοποιήθηκαν για την ανάλυση των δεδομένων της έρευνας ήταν προσαρμοσμένες στα χαρακτηριστικά και στους σκοπούς της έρευνας. Το στάδιο που ακολούθησε μετά την συγκέντρωση των δεδομένων, ήταν η κωδικοποίηση των ερωτήσεων που χρησιμοποιήθηκαν και η επεξεργασία τους με το στατιστικό πακέτο SPSS 17 και το Microsoft Excel. Τα αποτελέσματα της στατιστικής ανάλυσης παρουσιάστηκαν με τη μορφή πινάκων και σχημάτων. Για την επεξεργασία των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η περιγραφική στατιστική, ο πίνακας διασταυρώσεων καθώς και το χ^2 τεστ για τον έλεγχο συσχετισμού των ζευγών μεταξύ όλων των μεταβλητών.

4.5 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Περιοχή έρευνας αποτέλεσαν δέκα μεγάλες ελληνικές πόλεις: η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη, που κάλυπταν το (50%) και (25%) των ερωτηθέντων αντίστοιχα και ακολούθησαν η Καβάλα (2%), η Λάρισα (4%), ο Βόλος (3%), η Αλεξανδρούπολη (2%), το Ηράκλειο (5%), η Καλαμάτα (2%), τα Ιωάννινα (2%) και η Πάτρα (6%), για να συμπληρωθεί το σύνολο του δείγματός μας.

Μεγαλύτερο μέρος του δείγματος καταλαμβάνουν οι γυναίκες, με τη συμμετοχή 241 (60,3%) αυτών και το υπόλοιπο περίπου (40%) να είναι άντρες. Η διαφορά που παρατηρείται επί του ποσοστού έγκειται στο γεγονός ότι το γυναικείο φύλο έδειξε μεγαλύτερη προθυμία στο να απαντήσει στο ερωτηματολόγιο.

Η ηλικία των συμμετεχόντων ζητήθηκε μέσω της χρονολογίας γέννησής τους. Διόλου αμελητέο το ποσοστό (7,4%) των ανθρώπων που είναι άνω των 76 ετών. Μεγαλύτερο μέρος του δείγματος αποτελείται από άτομα ηλικίας 32-46 ετών (28%) ενώ ακολούθως από 47-61 ετών (24,8%), από 62-76 ετών (20%) και τέλος από 17-31 ετών (19,8%).

Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων είναι παντρεμένοι (57%) και διαζευγμένοι (6,3%) ή χήροι (7,5%) δηλαδή συνολικά (70,8%), πράγμα το οποίο δεν προκαλεί ιδιαίτερη εντύπωση λαμβάνοντας υπόψη την ηλικία του δείγματος, όπου το 80% είναι άνω των 31 ετών. Το υπόλοιπο (29,2%) είναι ανύπαντροι.

Από δύο έως τέσσερα άτομα αποτελείται η πλειοψηφία των νοικοκυριών (74%) με δύο μόνον περιπτώσεις από τις 400 να αποτελούνται από 7 (0,3%) και 8 (0,3%) άτομα αντίστοιχα. Η εικόνα αυτή είναι αντιπροσωπευτική της ελληνικής οικογένειας – μόλις (1,6%) του δείγματος είναι οι πολύτεκνες οικογένειες και (6%) οι τρίτεκνες.

Στην έρευνα αυτή (55,4%) των συμμετεχόντων προχώρησαν σε σπουδές μετά το σχολείο ΑΕΙ (24,3%), ΤΕΙ (10,8), ΙΕΚ (12%), ενώ το (8,3%) του συνόλου συνέχισε και σε μεταπτυχιακές σπουδές. Μεγάλο είναι και το ποσοστό των ανθρώπων που έχουν σταματήσει την εκπαίδευσή τους στο Λύκειο (29%). Το (1,8%) δεν έχει πάει σχολείο, το (9,8%) έχει παρακολουθήσει το Δημοτικό ενώ το (4,3%) έχει εκπληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση στο επίπεδο του Γυμνασίου.

Οι εργαζόμενοι αποτελούν σχεδόν το (50%) του δείγματος (197 άτομα) και οι αδύναμες οικονομικά ομάδες (φοιτητές και άνεργοι) καλύπτουν το (7,3%) και (9,5%) αντίστοιχα. Οι συνταξιούχοι άγγιξαν το (26,3%) και οι απασχολούμενοι με τα οικιακά αποτελούν το (7,8%).

Τα 197 άτομα που είδαμε παραπάνω πως αποτελούν τους εργαζόμενους συμμετέχοντες, εργάζονται όπως φάνηκε κυρίως στον ιδιωτικό τομέα (45,2%), ακολουθούν οι ελεύθεροι επαγγελματίες (39,6%) και τέλος οι εργαζόμενοι στο δημόσιο τομέα (15,2%).

Αναφορικά, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων (19%) λαμβάνει 26.500-33.500 ετησίως, με τα δύο άκρα να είναι (18,5%) για εισοδήματα άνω των 42.000 και μόλις (4,8%) κάτω των 9.000. Το εισόδημα των 9.000-13.000 καλύπτει το (5%), από 13.000-17.500 το (10,5%), από 17.500-21.500 το (15%), από 21.500-26.500 το (18,3%) και τέλος από 33.500-42.500 το (9%). Να υπενθυμίσουμε πως η έρευνα έτρεξε την περίοδο του δεύτερου εξαμήνου του 2011, με αποτέλεσμα τα δεδομένα σχετικά με το εισόδημα να μη μένουν απαραίτητα στάσιμα.

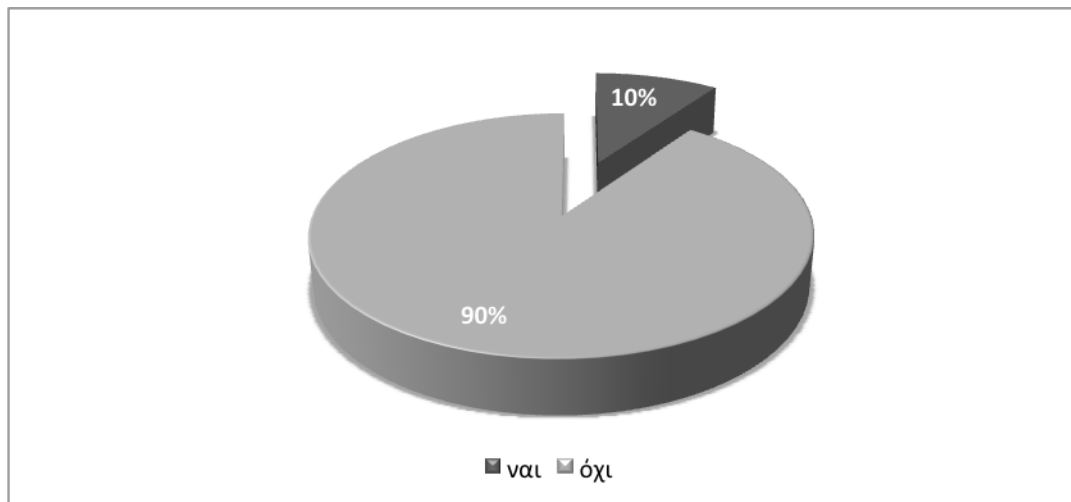
Κανένας από τους συμμετέχοντες δε ζει μόνιμα σε ορεινή περιοχή. Η απάντηση αυτή ήταν αναμενόμενη, καθώς το δείγμα περιελάμβανε κατοίκους δέκα ελληνικών αστικών περιοχών.

Στη συνέχεια της περιγραφικής στατιστικής παρουσιάζονται οι απαντήσεις των συμμετεχόντων σχετικά με την καταγωγή τους και την επισκεψιμότητα των βουνών αλλά και καταγράφονται οι απόψεις τους γύρω από τις ελληνικές ορεινές περιοχές και τη ζωή σε αυτές.

4.6 ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΑΠΟ ΟΡΕΙΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ

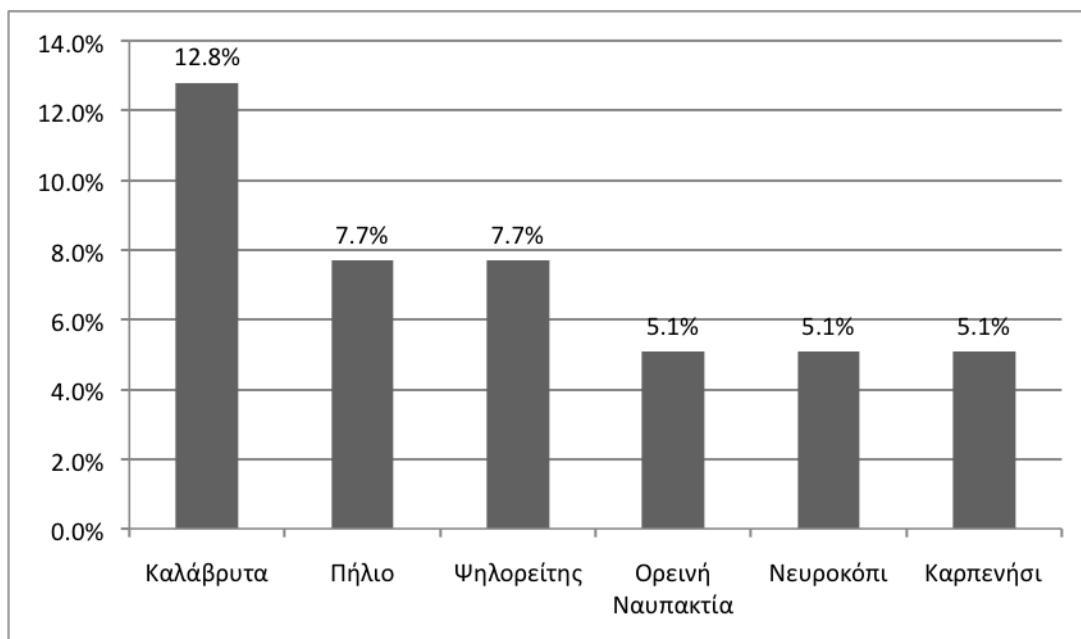
Επόμενο είναι, λόγω του ότι το δείγμα προσεγγίστηκε σε πεδινές περιοχές, κανένας από τους 400 ερωτηθέντες να μη ζει μόνιμα σε ορεινή περιοχή.

Σε ότι αφορά την καταγωγή τους, οι συμμετέχοντες της έρευνας κατάγονται στην πλειοψηφία τους από πεδινή περιοχή. Συγκεκριμένα το (90%) αυτών έχει ως τόπο καταγωγής του κάποια πεδινή περιοχή ή δεν έχει τόσο δυνατή αυτή την αίσθηση ταυτότητας, όπως φαίνεται και στο διάγραμμα που ακολουθεί.

Διάγραμμα 1: Καταγωγή από ορεινή περιοχή

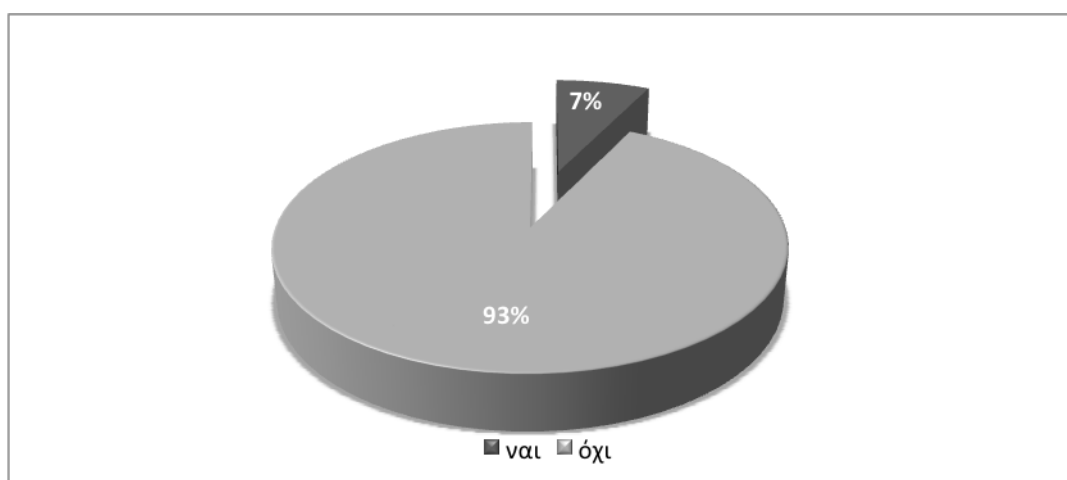
Ως υποερώτημα της καταγωγής, οι συμμετέχοντες καλούνταν σε περίπτωση που κατάγονται από ορεινή περιοχή, να δηλώσουν το όνομα αυτής. Οι περισσότεροι λοιπόν από αυτούς, όπως φαίνεται στο σχήμα που ακολουθεί, κατάγονται από τα Καλάβρυτα (12,8%), με το Πήλιο (7,7%) και τον Ψηλορείτη (7,7%) σε ισόποση αναλογία να είναι στη δεύτερη θέση (Διάγραμμα 2).

Διάγραμμα 2: Περιοχές από τις οποίες κατάγονται οι συμμετέχοντες

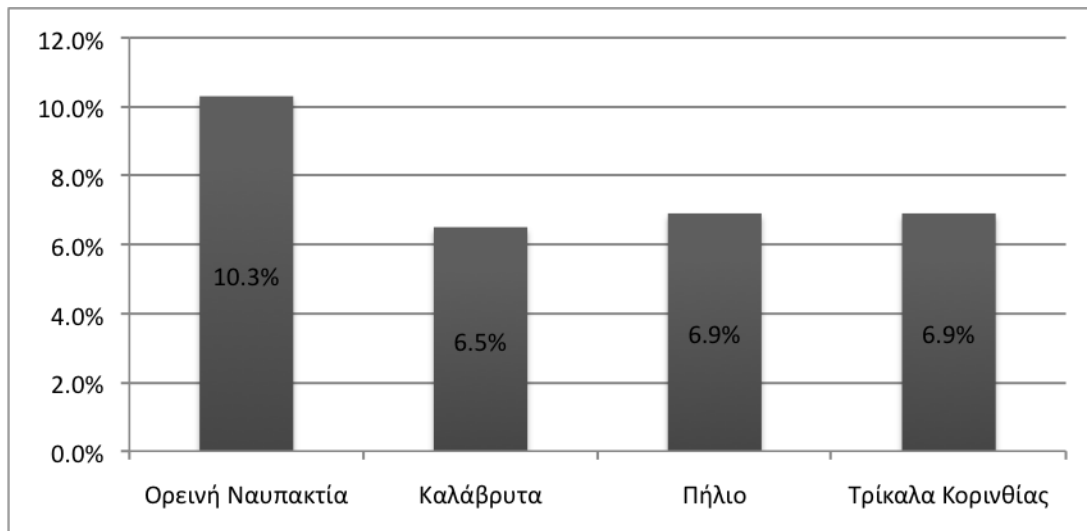
4.7 ΥΠΑΡΞΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ ΣΕ ΟΡΕΙΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ

Ο παρακάτω πίνακας δείχνει το ποσοστό των ανθρώπων που διαθέτουν κατοικία σε ορεινή περιοχή. Όπως παρατηρούμε είναι πολύ μικρό το ποσοστό. Συγκεκριμένα λίγο παραπάνω από το (7%) των συμμετεχόντων έχει κατοικία σε ορεινή περιοχή. Κρίνοντας από το γεγονός ότι κανένας δε ζει μόνιμα σε ορεινή περιοχή, τα σπίτια αυτά είναι είτε πατρικά λόγω καταγωγής ή παραθεριστικά (Διάγραμμα 3).

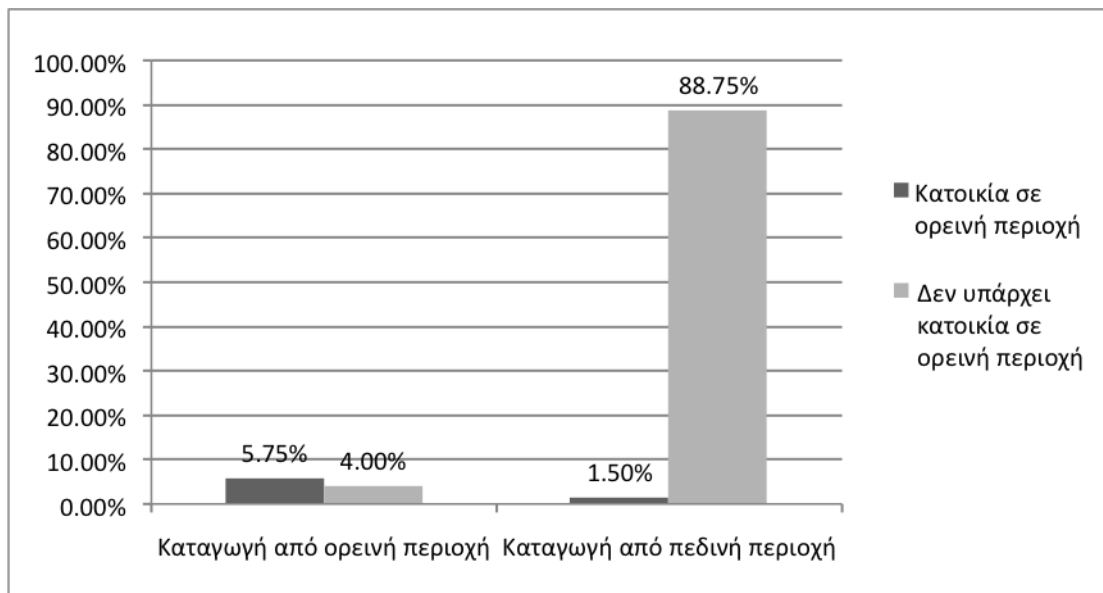
Διάγραμμα 3: Κατοικία σε ορεινή περιοχή

Στην πλειοψηφία τους οι κάτοχοι κατοικίας σε ορεινή περιοχή, έχουν επιλέξει την Ορεινή Ναυπακτία (10,3%) και στη συνέχεια τα Καλάβρυτα (6,9%), το Πήλιο (6,9%) και τα Τρίκαλα Κορινθίας (6,9%) για τόπο εξοχικής κατοικίας. Υπάρχουν περιπτώσεις περιοχών που μόνον ένας από τους ερωτηθέντες διαθέτει σε αυτές κατοικία (Διάγραμμα 4).

Διάγραμμα 4: Η κατοικία σε ποια ορεινή περιοχή βρίσκεται

Ενδιαφέρον αποτέλεσε το ποσοστό των ατόμων που διαθέτουν κατοικία σε ορεινή περιοχή και επίσης κατάγονται από ορεινή περιοχή. Το παρακάτω διάγραμμα δίνει την εικόνα αυτής της ύπαρξης, και πράγματι από τα 29 άτομα που διαθέτουν κατοικία σε ορεινή περιοχή, οι 23 κατάγονται και από ορεινή περιοχή.

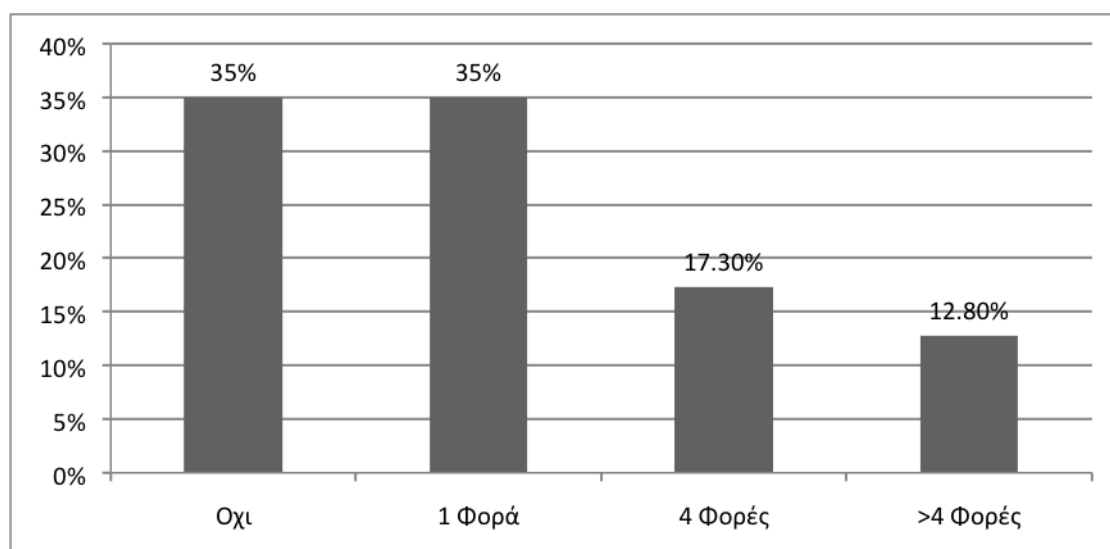

Διάγραμμα 5: Από τους ανθρώπους που διαθέτουν κατοικία σε ορεινή περιοχή, πόσοι κατάγονται από μία ορεινή περιοχή

4.8 ΕΠΙΣΚΕΨΙΜΟΤΗΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΒΟΥΝΩΝ

Εξετάζοντας το Διάγραμμα 6 φαίνεται ότι ο αριθμός των ανθρώπων που εκδράμουν το πολύ μία φορά το χρόνο στα ελληνικά βουνά ανέρχεται στο 70%. Το σημαντικά υψηλό ποσοστό μας προκαλεί ιδιαίτερη αίσθηση και προβληματισμό. Αυτό βέβαια μπορεί να οφείλεται όχι λόγω προσωπικής ή ελεύθερης βούλησης των ερωτώμενων αλλά λόγω αντικειμενικών δυσκολιών όπως πιθανώς είναι: η απόσταση, η δυσκολία στην πρόσβαση, οικονομικοί λόγοι κ.α..

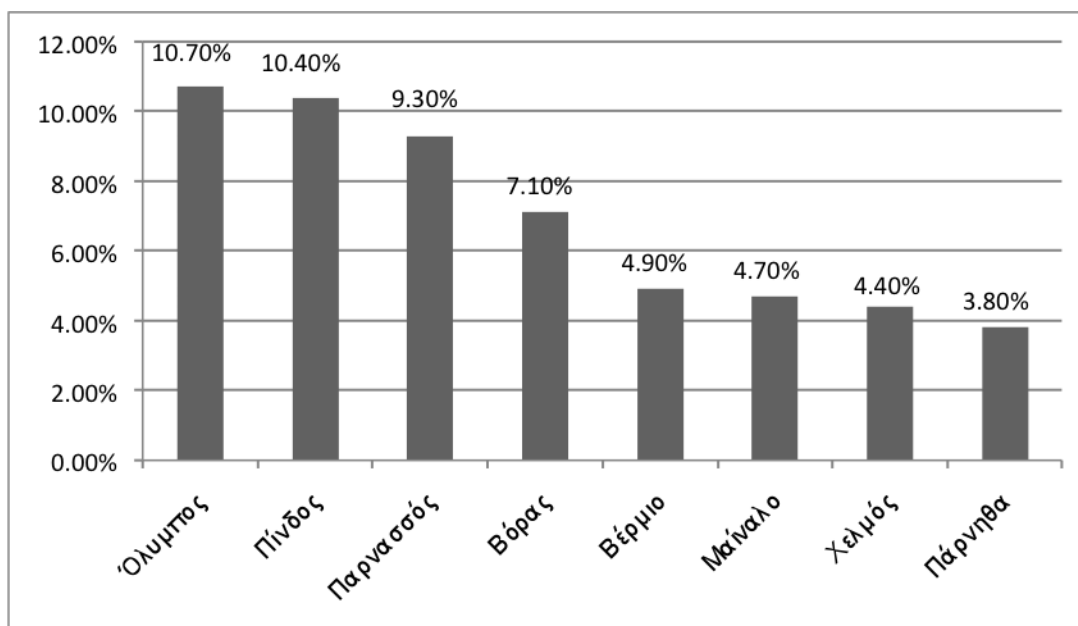
Τέσσερις φορές το χρόνο επισκέπτεται τα ελληνικά βουνά ένα ποσοστό της τάξεως του (17,3%) ενώ περισσότερες από τέσσερις φορές το (12,8%) του δείγματος.

Διάγραμμα 6: Συχνότητα επίσκεψης των Ελληνικών βουνών

Αν ναι, σε ποια βουνά πηγαίνετε συνήθως;

Το πιο συχνά επισκέψιμο βουνό στις προτιμήσεις των συμμετεχόντων είναι ο Όλυμπος. Ακολουθούν, όπως δείχνει το Διάγραμμα 7, η οροσειρά της Πίνδου και ο Παρνασσός, καθώς και άλλα βουνά τα οποία παρουσιάζουν το καθένα ξεχωριστά ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που προσελκύουν επισκέπτες.

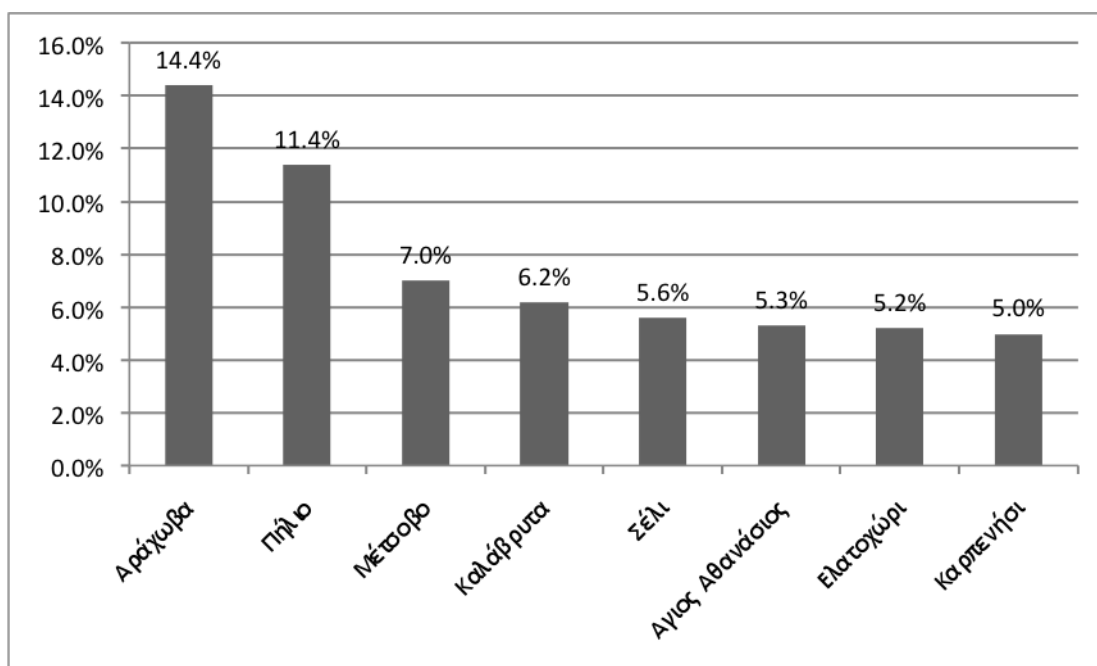
Διάγραμμα 7: Βουνά που επισκέπτονται συνήθως οι συμμετέχοντες

4.9 ΟΙ ΠΙΟ ΔΗΜΟΦΙΛΕΙΣ ΟΡΕΙΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Η Αράχωβα κατέχει την πρώτη θέση στις δημοφιλέστερες ελληνικές ορεινές περιοχές. Ταυτόχρονα η Αράχωβα αποτελεί δημοφιλή τουριστικό και αθλητικό προορισμό, καθώς το χιονοδρομικό της συγκεντρώνει τον περισσότερο κόσμο της κεντρικής και νότιας Ελλάδας.

Το συμπέρασμα που βγαίνει από την απάντηση των συμμετεχόντων είναι πως έχουν συνδέσει τη δημοτικότητα μίας ορεινής περιοχής με το χειμερινό σκι και όχι με άλλα χαρακτηριστικά που προσφέρουν οι περιοχές αυτές (όπως για παράδειγμα φύση, ιστορία κ.α.). Όλες οι περιοχές τις οποίες ανέφεραν οι συμμετέχοντες, έχουν οργανωθεί ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τη βελτίωση του τουριστικού τους επιπέδου. Θα μπορούσαμε να πούμε πως είναι οι κατ' εξοχήν ελληνικές ορεινές περιοχές τις οποίες επισκέπτονται οι Έλληνες τουρίστες. Πολλές από αυτές, όπως σχολιάστηκε παραπάνω, είναι τοποθετημένες κοντά σε κάποιο χιονοδρομικό κέντρο ή σε ποταμό (κατάλληλο για τα αντίστοιχα σπορ), παράγοντας που επηρεάζει ακόμα περισσότερο την επισκεψιμότητά τους.

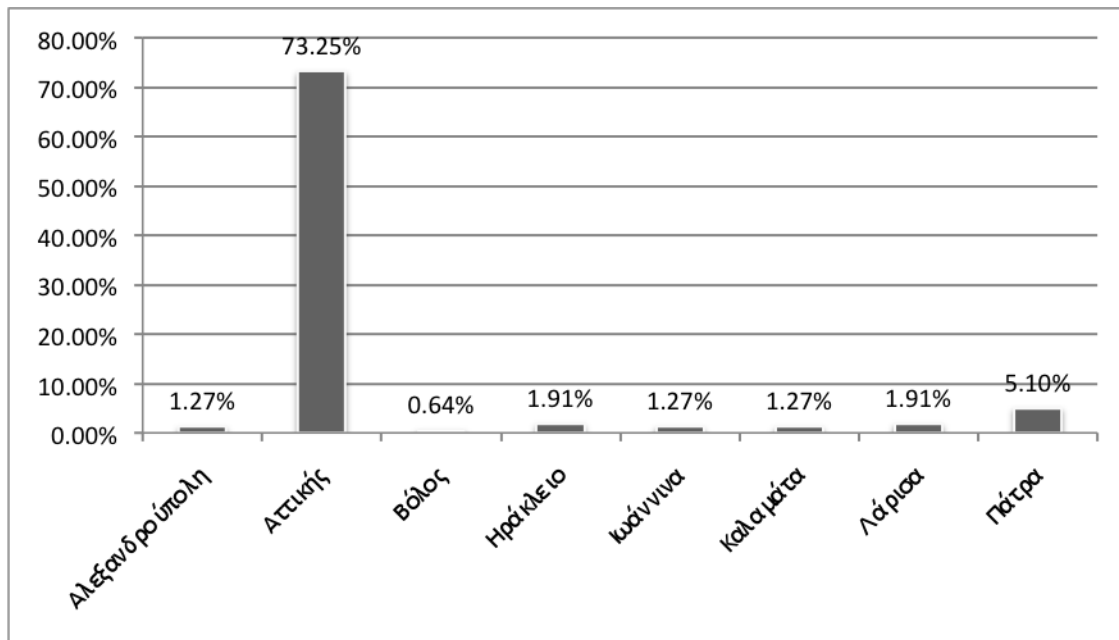
Όπως διαφάνηκε όμως μέσω της συζήτησης, η διαφήμιση μιας περιοχής αποτελεί το καθοριστικότερο κριτήριο για την τελική επιλογή. Βλέπουμε λοιπόν, πως η διαφήμιση είτε έντυπη είτε ψηφιακή αποτελεί μια μεγάλη δύναμη αφού προβάλλει, υπαγορεύει και προκαλεί πρότυπα. Χρησιμοποιώντας το συναίσθημα, τη λογική, την αυθεντία και τέλος σύμβολα και αρχέτυπα που μιλούν κατευθείαν στα ενδόμυχα μας, κατορθώνουν να εγκλωβίζουν το καταναλωτικό μάτι. (Διάγραμμα 8).

Διάγραμμα 8: Οι πιο δημοφιλείς ορεινές περιοχές κατά τη γνώμη των Ελλήνων

Απομονώνοντας από το δείγμα τους συμμετέχοντες που τοποθετούν την Αράχωβα στην πρώτη θέση των δημοφιλέστερων ελληνικών περιοχών, εξετάστηκαν μερικά από τα χαρακτηριστικά αυτών των ανθρώπων.

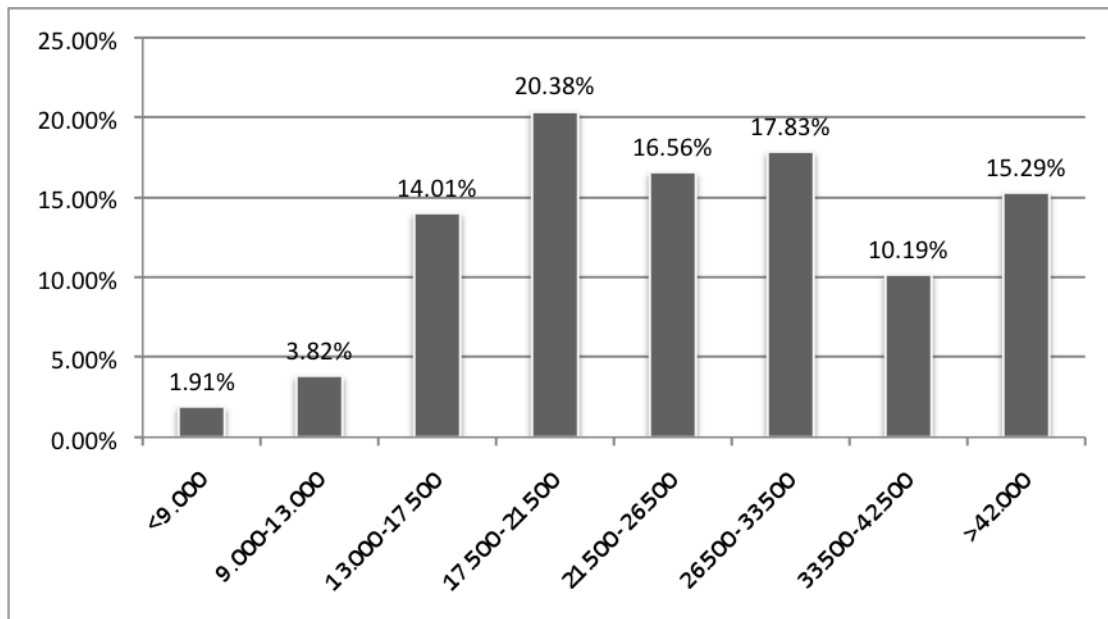
Όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 9 που ακολουθεί, στη μεγάλη τους πλειοψηφία, κατοικούν στην Αθήνα και ακολουθούν η Θεσσαλονίκη και η Πάτρα.

Διάγραμμα 9: Τόπος καταγωγής των ανθρώπων που θεωρούν την Αράχωβα ως τον πιο δημοφιλή προορισμό

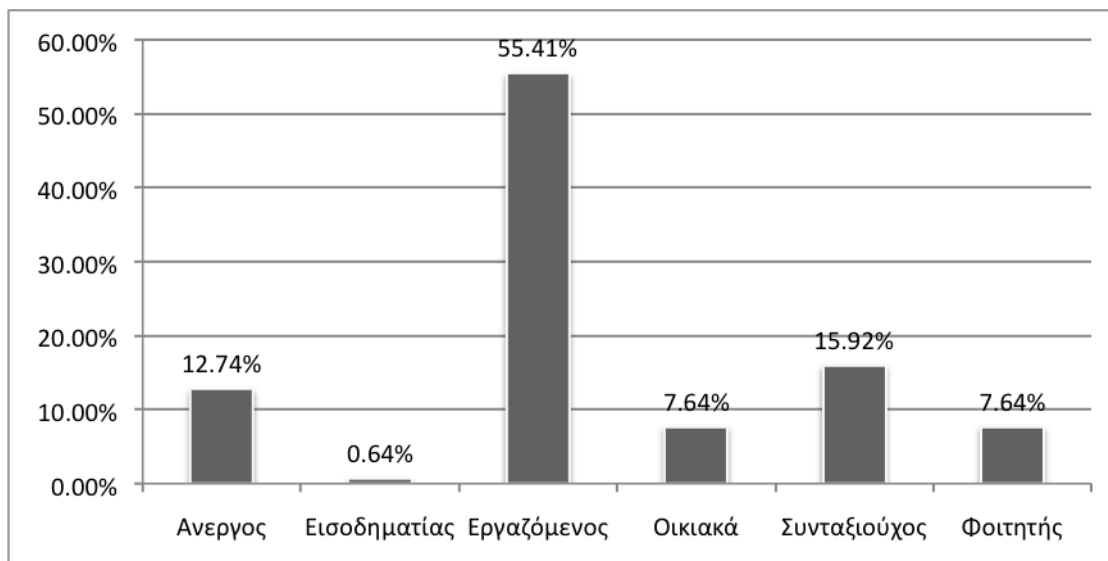
Οι συμμετέχοντες που δηλώνουν πως η Αράχωβα είναι ο δημοφιλέστερος προορισμός κατάγονται στη μεγάλη τους πλειοψηφία από την Αθήνα, γεγονός που δεν προκαλεί ιδιαίτερη έκπληξη καθώς η Αράχωβα βρίσκεται σε κοντινή απόσταση από την Αθήνα αλλά ταυτόχρονα έχει διαφημιστεί και έχει οργανωθεί τουριστικά περισσότερο από τις υπόλοιπες ορεινές περιοχές της χώρας.

Θέλοντας να ερευνήσουμε το οικονομικό προφίλ των επισκεπτών της Αράχωβας, απομονώσαμε τις δύο μεταβλητές στο παρακάτω Διάγραμμα 10. Πράγματι βλέπουμε πως όσο αυξάνεται το εισόδημα, αυξάνεται και η συνολική προτίμηση προς την περιοχή αυτή χωρίς αυτό να αποτελεί κανόνα. Δηλαδή δε σημαίνει πως τα μεγαλύτερα εισοδήματα δείχνουν και μεγαλύτερη προτίμηση από τα αμέσως μικρότερα. Η προτίμηση είναι συνολική.

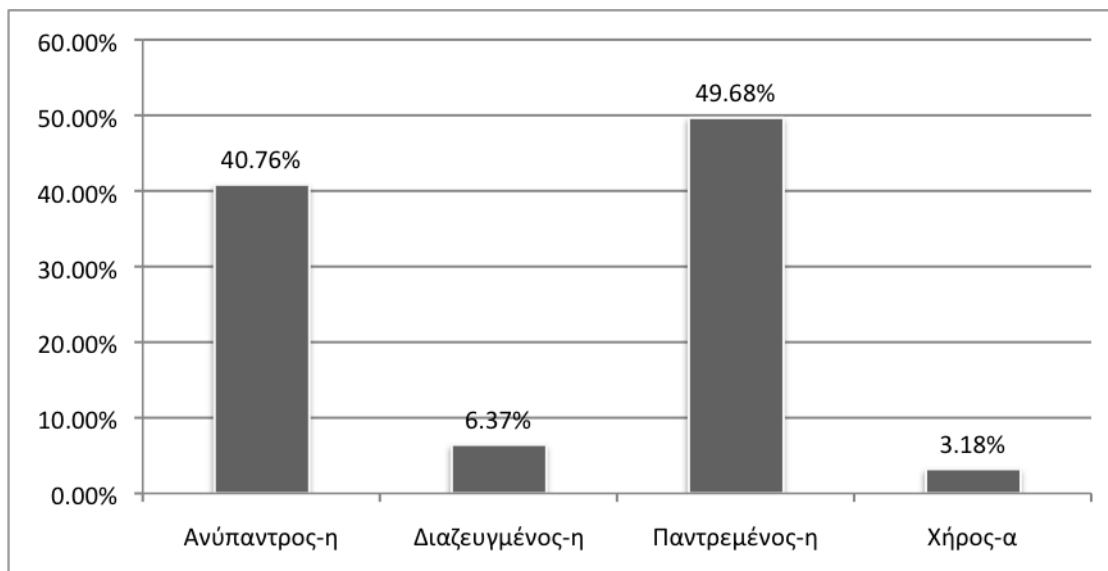
Διάγραμμα 10: Συνολικό οικογενειακό ετήσιο εισόδημα των ανθρώπων που θεωρούν την Αράχωβα ως τον πιο δημοφιλή προορισμό

Στο Διάγραμμα 11 βλέπουμε πως περισσότεροι από τους μισούς που θεωρούν δημοφιλέστερη ορεινή περιοχή την Αράχωβα είναι εργαζόμενοι, οι οποίοι αποτελούν και το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος.

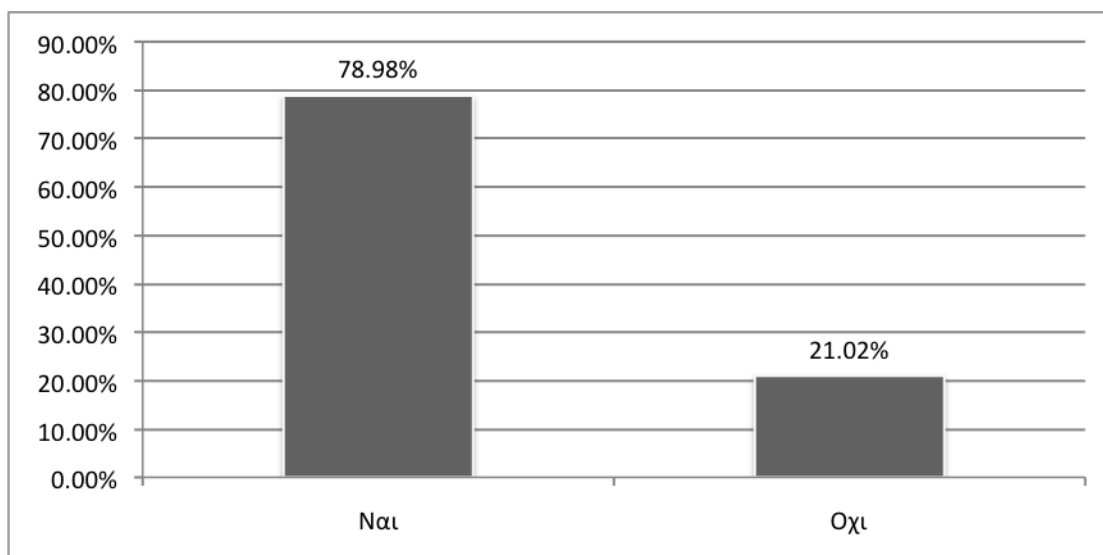
Διάγραμμα 11: Παρούσα επαγγελματική κατάσταση των ανθρώπων που θεωρούν την Αράχωβα ως τον πιο δημοφιλή προορισμό

Οι παντρεμένοι και οι ανύπαντροι στο σύνολό τους αποτελούν τη μεγαλύτερη πλειοψηφία των ανθρώπων που δηλώνουν πως η Αράχωβα είναι ο πιο δημοφιλής ελληνικός ορεινός προορισμός.

Διάγραμμα 12: Παρούσα οικογενειακή κατάσταση των ανθρώπων που θεωρούν την Αράχωβα ως τον πιο δημοφιλή προορισμό

Στο Διάγραμμα 13 που ακολουθεί παρατηρούμε πως όσοι έχουν δηλώσει πως η Αράχωβα αποτελεί το δημοφιλέστερο ορεινό προορισμό της Ελλάδας, σχεδόν στο 80% τους επέλεξαν να αγοράζουν τα Π.Ο.Π. έναντι άλλων προϊόντων γνωστής αλυσίδας στα σούπερ μάρκετ.

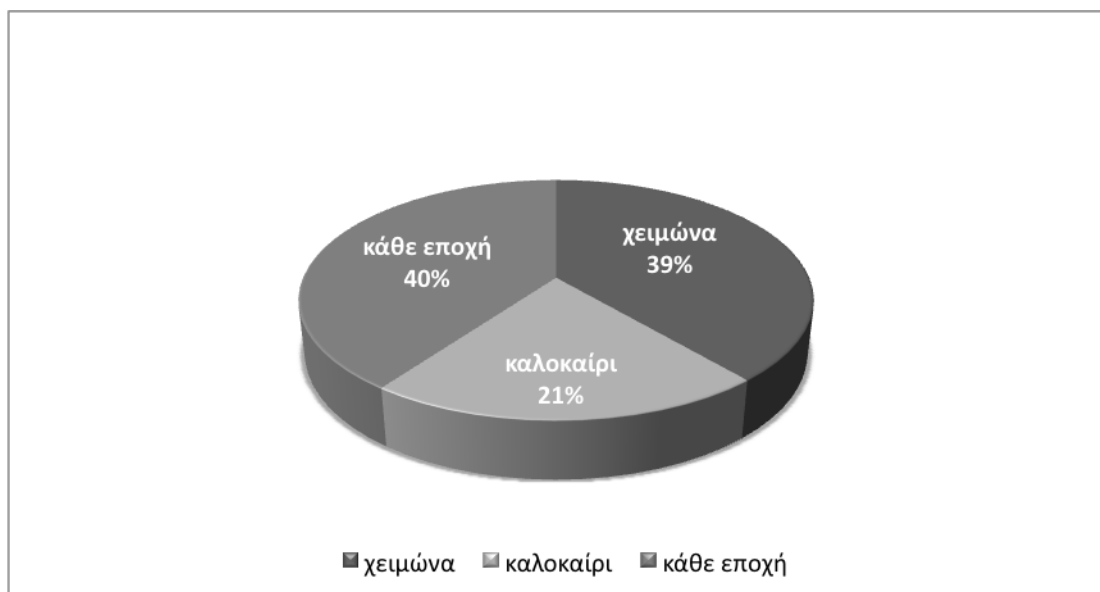
Διάγραμμα 13: Προτίμηση προϊόντος Π.Ο.Π. έναντι άλλου στο σούπερ μάρκετ, από τους ανθρώπους που θεωρούν την Αράχωβα ως τον πιο δημοφιλή προορισμό

4.10 ΠΟΙΑ ΠΕΡΙΟΔΟ ΠΡΟΤΙΜΑΤΕ ΝΑ ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣΤΕ ΜΙΑ ΟΡΕΙΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ;

Στη χώρα μας οι ορεινές περιοχές ορίζονται ως οι περιοχές των οποίων “η επιφάνεια είναι κατεξοχήν κεκλιμένη και ανώμαλη ή καλύπτεται από ορεινούς όγκους με υψομετρικές διαφορές των σημείων της περιοχής πάνω από 400 μέτρα, καθώς και οι περιοχές των οποίων ολόκληρη η επιφάνεια ή μεγάλο μέρος αυτής βρίσκεται σε υψόμετρο πάνω από 800 μέτρα από την επιφάνεια της θάλασσας” (ΕΣΥΕ, 2007).

Ένα μεγάλο μέρος των ερωτηθέντων (40%) δηλώνουν πως η μετάβασή τους σε κάποια ορεινή περιοχή δεν σχετίζεται με την εποχή, εφόσον σύμφωνα με τη γνώμη τους δεν αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα. Επίσης, το (39%) δείχνει καθαρή προτίμηση για το χειμώνα. Φαίνεται και πάλι στην ερώτηση αυτή η ταύτιση της έννοιας της ορεινής περιοχής με τη χειμερινή περίοδο και τις όποιες δραστηριότητες περικλείονται κατά τη διάρκειά της. Αντιθέτως μόνο το υπόλοιπο (21%) επιθυμούν τις ορεινές περιοχές τα καλοκαίρια. Διαπιστώνουμε λοιπόν πως άλλα είδη τουρισμού

προσελκύουν τους ερωτώμενους καθώς υπερτερούν έναντι των επιλογών που προσφέρουν οι ορεινές περιοχές κατά τους θερινούς μήνες.

Διάγραμμα 14: Ο βαθμός προτίμησης της επισκεψιμότητας σύμφωνα με την εποχή

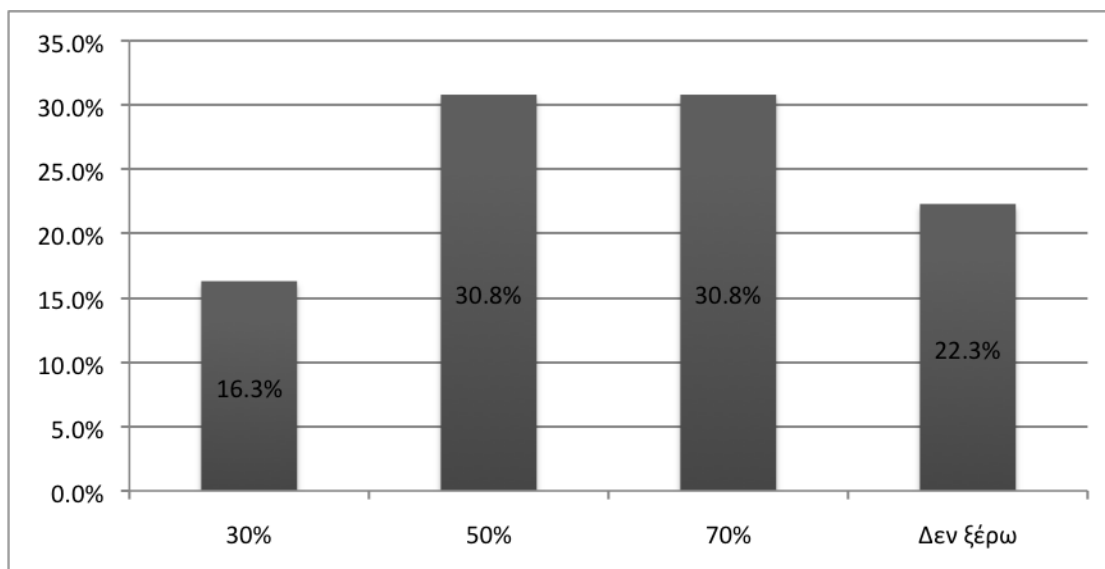
4.11 ΠΟΣΟ ΟΡΕΙΝΗ ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ;

Η Ελλάδα είναι η δεύτερη ορεινότερη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το 70% του εδάφους της είναι ορεινό και το 66,3% των δήμων και κοινοτήτων της χαρακτηρίζονται ως ορεινοί και ημιορεινοί.

Ενδιαφέρον λοιπόν αποτέλεσε η γνώμη των συμμετεχόντων σχετικά με το μέγεθος των ορεινών επιφανειών που πιστεύουν ότι υπάρχουν σε σχέση με το συνολικό μέγεθος της χώρας.

Ανάμεσα στο 50% και στο 70% ήταν το μεγαλύτερο μέρος (62%) του δείγματος σχετικά με την ορεινή επιφάνεια της χώρας. Αυτή η καταγραφή κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική καθώς διακρίνουμε πως η πλειοψηφία των ερωτηθέντων είναι γνώστες της φυσιογνωμίας της χώρας που ζουν. Αξιοσημείωτο είναι το ποσοστό των ανθρώπων που δεν γνώριζαν ή απέφυγαν να δώσουν μια συγκεκριμένη απάντηση στην ερώτηση

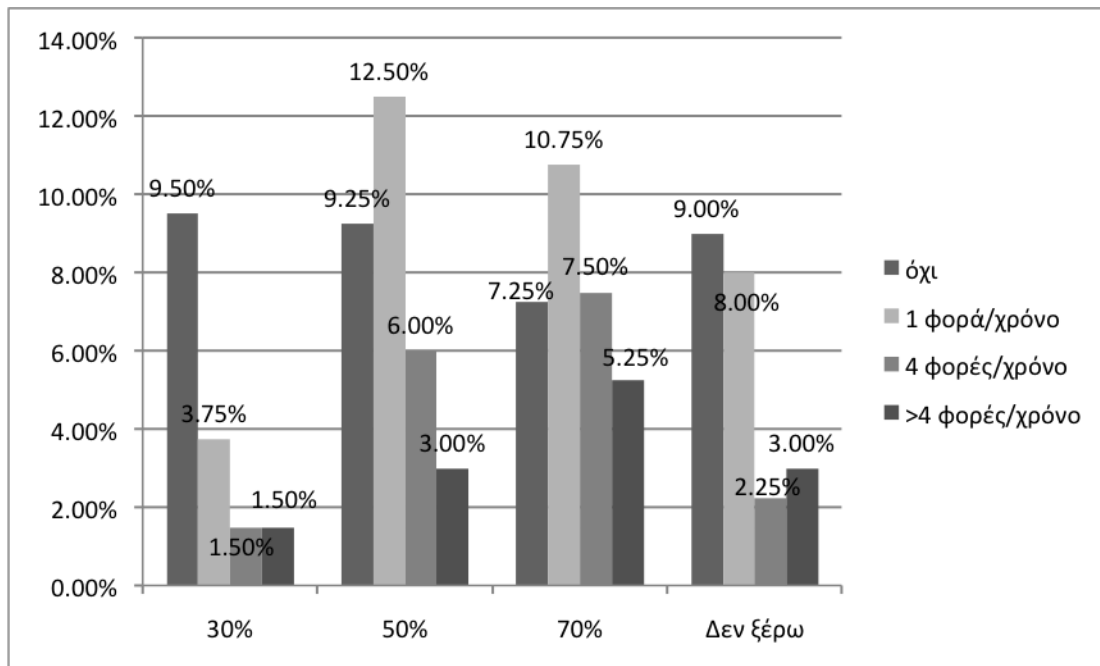
(22%). Όμως εντύπωση μας προκαλεί και μία μερίδα ατόμων που απάντησαν πως οι ορεινές επιφάνειες της χώρας καλύπτουν το 30% της συνολικής της έκτασης σε ποσοστό (16%) όταν η Ελλάδα αναμφισβήτητα καλύπτεται από μεγάλες ορεινές εκτάσεις (Διάγραμμα 15).

Διάγραμμα 15: Η άποψη των ερωτηθέντων σχετικά με το πόσο ορεινή είναι η Ελλάδα

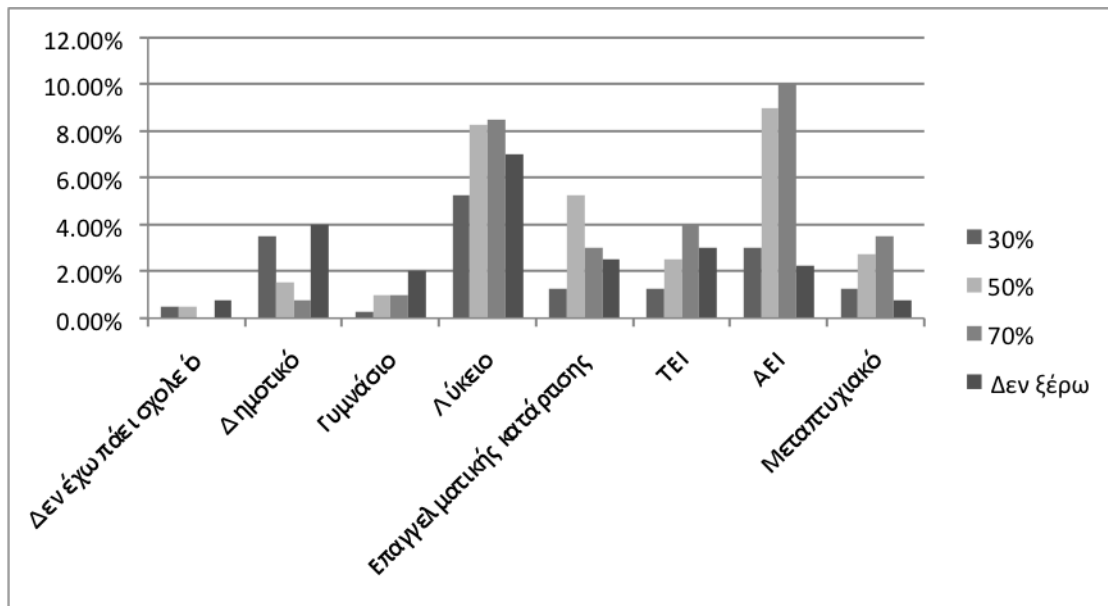
Θέλοντας να δούμε κατά πόσο η γνώση των ανθρώπων σχετικά με την κάλυψη της χώρας από ορεινές περιοχές διαφέρει ανάλογα με την επισκεψιμότητά τους στις περιοχές αυτές και με την εκπαίδευσή τους, δημιουργήθηκαν τα παρακάτω διαγράμματα 16 και 17 αντίστοιχα.

Οι περισσότεροι από τους επισκέπτες των βουνών είναι σε θέση να απαντήσουν σχετικά με την ορεινή κάλυψη της χώρας, ενώ αντίθετα αυτοί που δεν τα επισκέπτονται ποτέ δηλώνουν στην πλειοψηφία τους πως είτε δε γνωρίζουν σχετικά με τις ελληνικές ορεινές εκτάσεις ή πως αυτές καλύπτουν το 30% της συνολικής έκτασης.

Διάγραμμα 16: Συνδυασμός της γνώσης σχετικά με την ορεινή κάλυψη της Ελλάδος και της συχνότητας επίσκεψης

Στο παρακάτω διάγραμμα 17 φαίνεται πως οι απόψεις του δείγματος σχετικά με τις ορεινές ελληνικές εκτάσεις διαφέρει ανάλογα με το επίπεδο εκπαίδευσης. Αξίζει να σημειωθεί πως από το Λύκειο και άνω οι συμμετέχοντες γνωρίζουν στην πλειοψηφία τους την ορεινότητα της χώρας, καθώς οι περισσότερες από τις απαντήσεις τους είναι ανάμεσα στο 50% και το 70%.

Διάγραμμα 17: Συνδυασμός της γνώσης σχετικά με την ορεινή κάλυψη της Ελλάδος και της εκπαίδευσης

4.12 ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΟΡΕΙΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

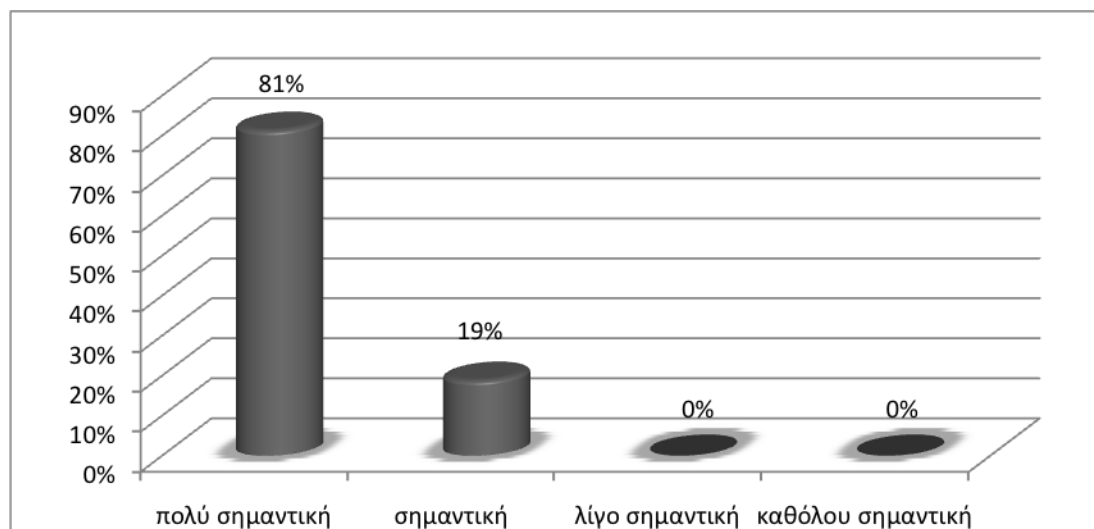
Η επόμενη ερώτηση αφορά στη σημαντικότητα που εμφανίζει η προστασία των ορεινών περιοχών. Στο σημείο αυτό θα πρέπει δώσουμε απάντηση στο ερώτημα: γιατί τα βουνά είναι σημαντικά.

Ο λειτουργικός ρόλος και η συμβολή των βουνών είναι αξιοσημείωτοι επειδή αποτελούν:

- εστίες βιοποικιλότητας
- δεξαμενές νερού του πλανήτη
- «αποθήκες» φυσικών πόρων και ενέργειας
- θύλακες πολιτιστικής ποικιλότητας

Παρότι μεγάλο ποσοστό αγνοεί ότι η Ελλάδα είναι ορεινή και την επισκέπτεται πολύ σπάνια, εντούτοις το (82%) του δείγματος θεωρεί την προστασία τους πολύ σημαντική. Εξετάζοντας αυτές τις παραμέτρους διαβλέπουμε μια υποκρισία των ερωτώμενων αφού υπάρχει μία αντιφατική διάθεση εκ μέρους τους που από τη μια

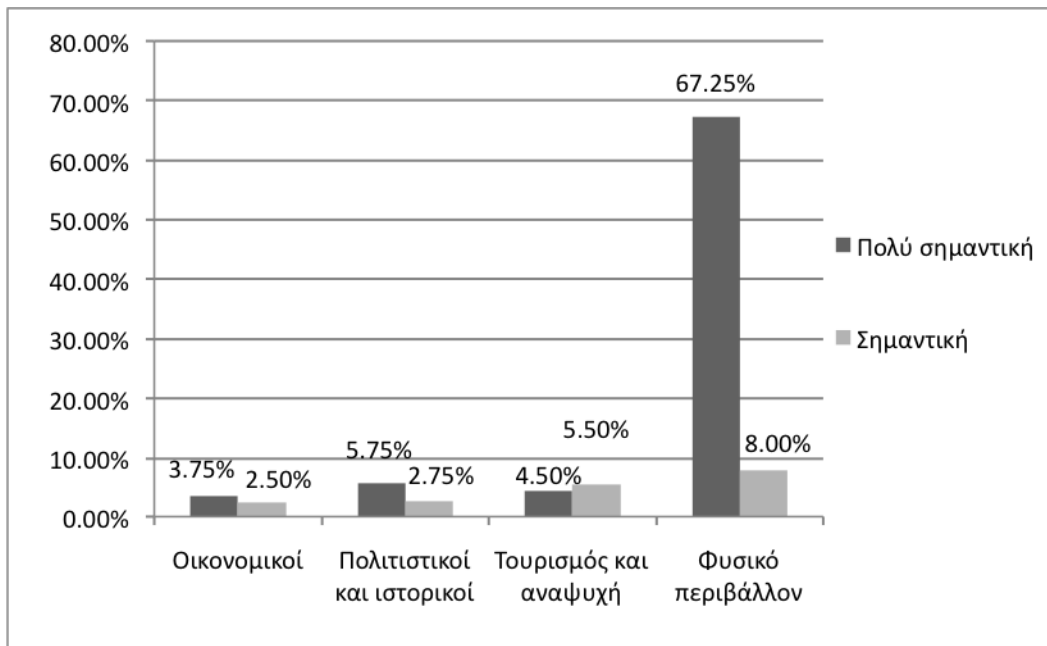
θεωρούν σημαντική τη διασφάλιση των ορεινών περιοχών μα επί τους ουσίας είναι αποστασιοποιημένοι και ανενημέρωτοι (Διάγραμμα 18).

Διάγραμμα 18: Η σημασία της προστασίας των ορεινών περιοχών

Η αφύπνιση των πολιτών ως προς την προστασία των ορεινών περιοχών, επιχειρείται πλέον με κάθε δυνατό τρόπο, όπως μέσα από τις διάφορες οργανώσεις, από το σχολείο, από τηλεοπτικές προβολές κ.α. Στις προηγούμενες ενότητες είδαμε μερικούς από τους παράγοντες που επηρεάζουν αυτή τη μεταβλητή, όπως για παράδειγμα η επισκεψιμότητα των πολιτών στις ορεινές περιοχές.

Στο παρακάτω διάγραμμα παρατηρούμε πως ο κυρίαρχος λόγος της προστασίας είναι το φυσικό περιβάλλον των περιοχών αυτών. Η διαφοροποίηση που παρατηρείται είναι στην κατάταξη της σημαντικότητας των παραγόντων. Οι συμμετέχοντες που θεωρούν την προστασία των ορεινών περιοχών “πολύ σημαντική” τοποθετούν τους ιστορικούς και πολιτιστικούς λόγους ως παράγοντα δευτερευούσης σημασίας. Αντίθετα, όσοι δήλωσαν πως η προστασία των περιοχών είναι “σημαντική” τοποθετούν στη δεύτερη θέση τον τουρισμό και την αναψυχή που προσφέρεται στις περιοχές αυτές.

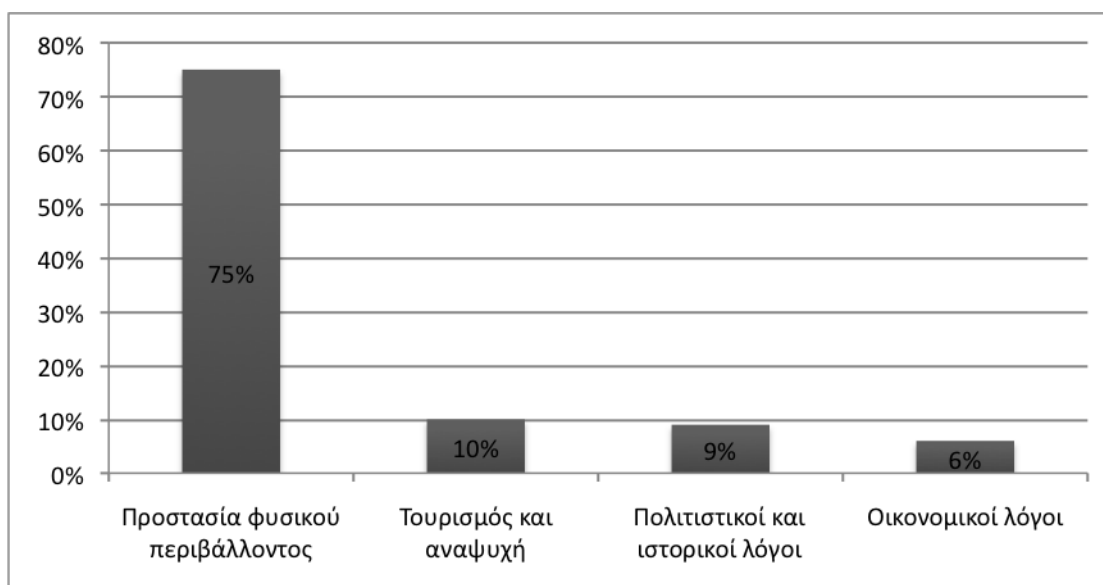
Διάγραμμα 19: Άποψη των συμμετεχόντων σχετικά με τους λόγους σημαντικότητας ορεινών περιοχών ανάλογα με τη σημαντικότητα της προστασίας των περιοχών αυτών

4.13 ΓΙΑ ΠΟΙΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΘΕΩΡΕΙΤΑΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΟΡΕΙΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Η σημαντικότητα προστασίας των ορεινών περιοχών και ο τρόπος αντίληψης των Ελλήνων απέναντι σε αυτή είναι η ακόλουθη υπό εξέταση μεταβλητή. Πρωτίστως, θα πρέπει να επισημάνουμε πως σε αυτή την ερώτηση οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να δώσουν αυστηρώς μία απάντηση, παρότι θεωρούσαν όλες τις παραμέτρους εξίσου βαρύνουσες.

Η πλειοψηφία (75%) απάντησε πως η προστασία των ορεινών περιοχών είναι σημαντική λόγω του φυσικού περιβάλλοντος στο οποίο ανήκουν οι περιοχές αυτές. Η περιβαλλοντική συνείδηση είναι σημαντικό να είναι ανεπτυγμένη σε ένα λαό με τόσο μεγάλες περιβαλλοντικές εκτάσεις (ορεινές και δασικές). Οι συμμετέχοντες, όπως φαίνεται παρακάτω, δείχνουν να σέβονται και τα επιπλέον χαρακτηριστικά που κρύβει και συνεισφέρει το ελληνικό βουνό.

Κάποιοι από τους ιστορικούς και πολιτιστικούς χώρους μνημείων της Ελλάδος, βρίσκονται σε ορεινές περιοχές. Εξ ου και η ευαισθησία των συμμετεχόντων (9%) στην προστασία των περιοχών αυτών λόγω της πολιτιστικής και ιστορικής κληρονομιάς. Τέλος, κάποιοι εκτιμούν τις ορεινές περιοχές ως χώρους αναψυχής (10%) και κάποιοι πιστεύουν πως οι περιοχές αυτές είναι σημαντικό να διασωθούν λόγω των οικονομικών οφελών που μπορούν να προσφέρουν (6,3%). Τα παραπάνω στοιχεία φαίνονται και στο Διάγραμμα 20 που ακολουθεί.

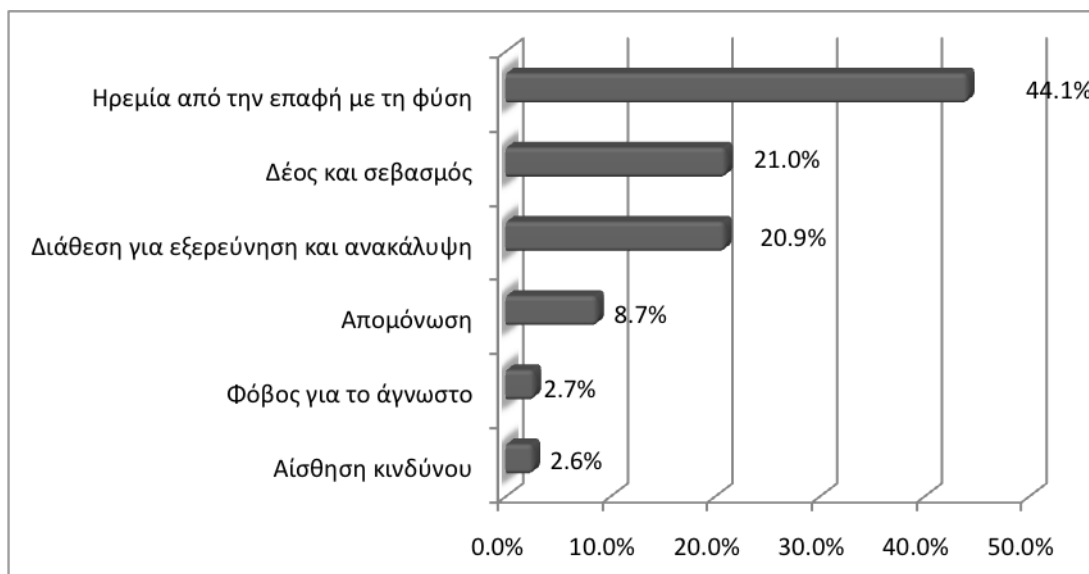

Διάγραμμα 20: Οι λόγοι για τους οποίους θεωρούν οι συμμετέχοντες σημαντική την προστασία των ορεινών περιοχών

4.14 ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΓΕΝΝΑ Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΒΟΥΝΟΥ

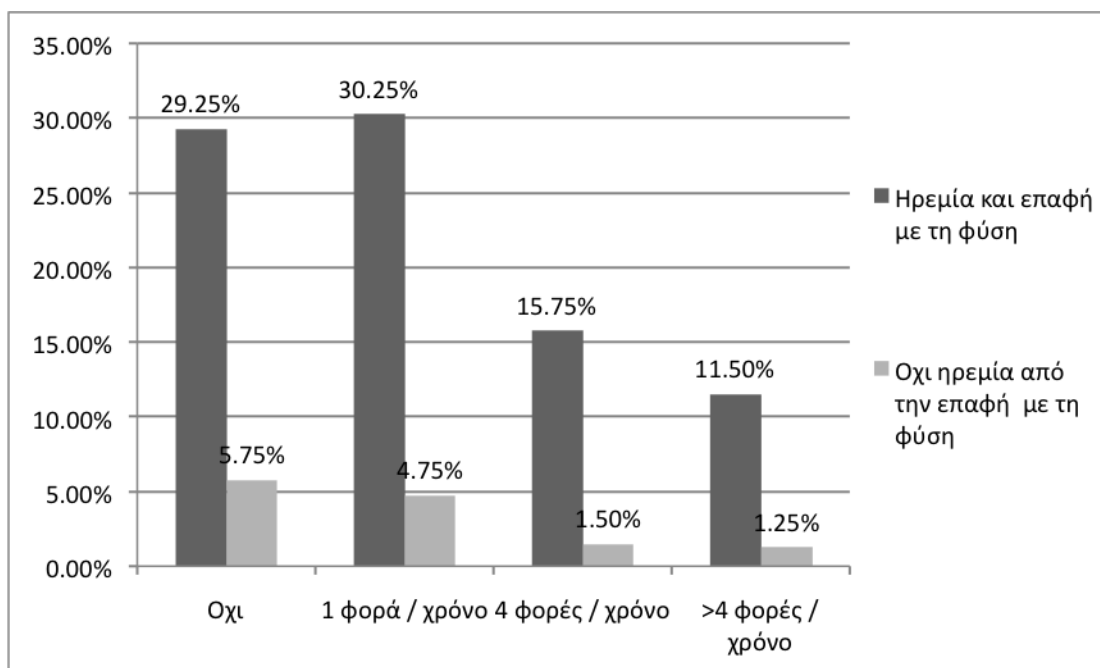
Σε συντριπτική πλειοψηφία, η έννοια του βουνού γεννά στους συμμετέχοντες το συναίσθημα της ηρεμίας και της επαφής με τη φύση. Η σύνδεση της έννοιας του βουνού με τη φύση συναντάται και πάλι. Ο φόβος και η επαφή με το άγνωστο αλλά και η αίσθηση κινδύνου δεν είναι συναίσθημα συνδεδεμένα με το βουνό, επειδή οι παλαιότεροι μύθοι πλέον έχουν καταρριφθεί μέσω της εξέλιξης που εισήρθε από τη μόρφωση, τη γνώση και τη συμμετοχή της τεχνολογίας (Διάγραμμα 21). Το αξιοσημείωτο στη συγκεκριμένη ερώτηση είναι πως οι εναλλακτικές απαντήσεις που

διατίθονταν, διακρίνονταν από τρία θετικά και τρία αρνητικά συναισθήματα, με την πρώτη κατηγορία να υπερτερεί.

Διάγραμμα 21: Συναισθήματα που γεννιούνται με την έννοια του βουνού

Η ηρεμία και η επαφή με τη φύση είναι όπως είδαμε προηγουμένως το κυρίαρχο συναίσθημα που γεννά στους Έλληνες η έννοια του βουνού. Ο παρακάτω πίνακας μελετά την τάση αυτών των ανθρώπων να επισκέπτονται τα βουνά. Διαπιστώνεται πως υπάρχουν άνθρωποι που παρ' ότι το βουνό γι' αυτούς είναι συνδεδεμένο με την ηρεμία, δεν επισκέπτονται τα βουνά ποτέ. Είναι λοιπόν γεγονός πως οι άνθρωποι ταυτίζουν στο μυαλό τους το βουνό με την ηρεμία και τη φύση, χωρίς να έχουν οι ίδιοι δημιουργήσει αυτή την άποψη επισκεπτόμενοι τα βουνά.

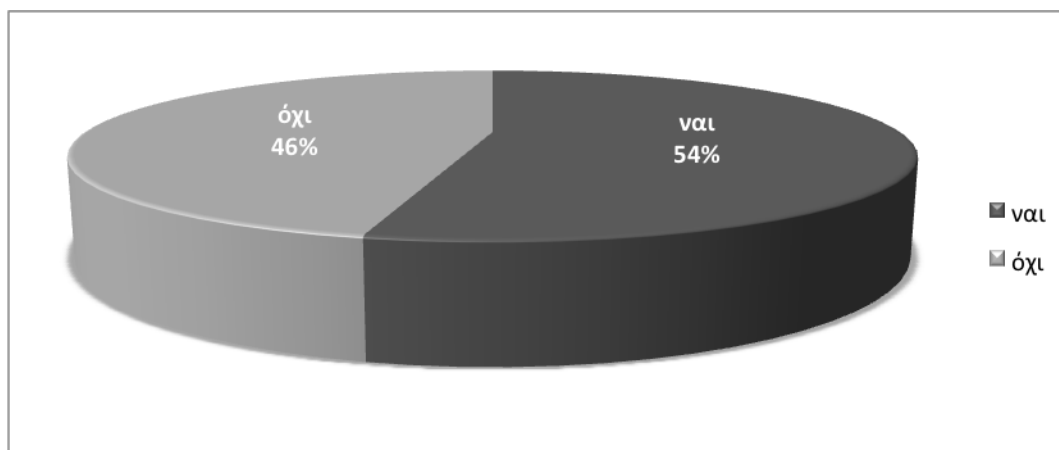
Διάγραμμα 22: Ταύτιση της έννοιας του βουνού με την ηρεμία και την επαφή με τη φύση ανάλογα με τη συχνότητα επίσκεψης των ορεινών περιοχών

4.15 ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΟ ΜΕΤΟΙΚΙΣΗΣ ΣΕ ΟΡΕΙΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΥΠΟ ΤΙΣ ΙΔΙΕΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΜΕ ΑΥΤΕΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Η ερώτηση αυτή εμφανίζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον στο σύνολο της μελέτης αυτής και κατ'επέκταση έχει χρησιμοποιηθεί και συνδυαστικά με τις υπόλοιπες μεταβλητές, όπως θα παρουσιαστεί στην επόμενη ενότητα.

Δεν μπορεί να περάσει απαρατήρητο πως παρόμοιος είναι ο αριθμός των υποστηρικτών της μετοίκησης υπό τις ίδιες επαγγελματικές συνθήκες, με αυτούς που δε θα άφηναν την πόλη που ζουν για κάποια ορεινή περιοχή (Διάγραμμα 23). Αυτό σημαίνει πως η πόλη αντιμετωπίζεται σαν μέρος με πολλές επαγγελματικές ευκαιρίες αλλά χωρίς την επιθυμητή ποιότητα ζωής. Από την άλλη, υπάρχει και η αντίληψη της πόλης ως καταλληλότερου μέρους για να ζήσει κάποιος, ανεξαρτήτως επαγγελματικής αποκατάστασης. Διαπιστώνουμε λοιπόν πως η πόλη εμφανίζεται ως δίπολο που αφενός μεν διώχνει, αφετέρου δε τραβάει τους κατοίκους της. Έχει ενδιαφέρον στη συνέχεια να συσχετιστεί η απόφαση αυτή των συμμετεχόντων, με την ηλικία τους.

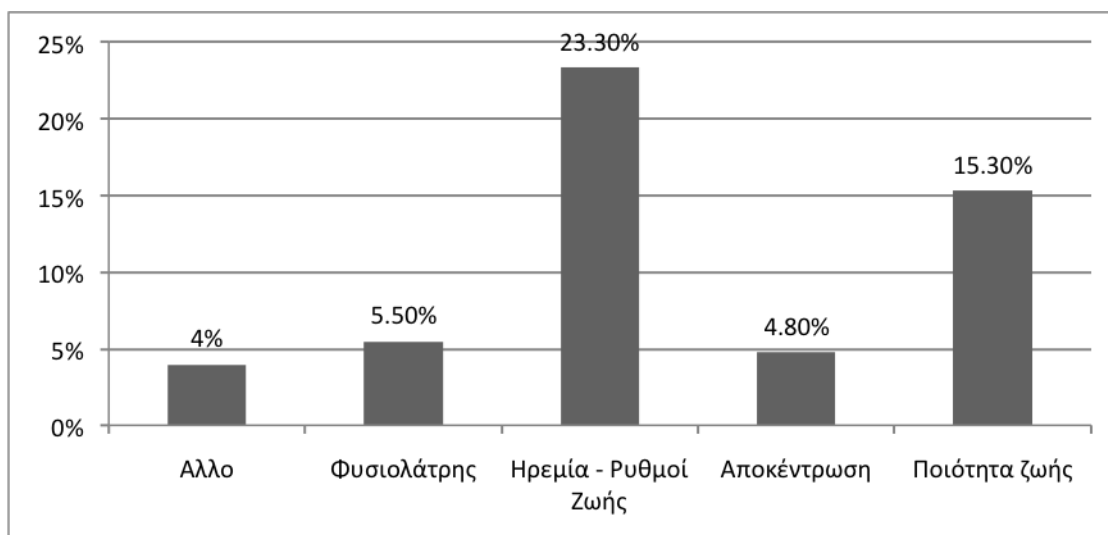
Ενδιαφέρον παρουσιάζουν στη συνέχεια οι λόγοι που θα οδηγούσαν τους συμμετέχοντες στην απόφαση που θα έπαιρναν.

Διάγραμμα 23: Το ενδεχόμενο να μείνουν σε κάποια ορεινή περιοχή υπό τις ίδιες επαγγελματικές δυνατότητες

- **Για ποιό λόγο θα σκεφτόσασταν να ζήσετε σε μία ορεινή περιοχή;**

Οι κυριότεροι λόγοι για τους οποίους οι άνθρωποι θα μπορούσαν να αφήσουν τη ζωή στην πόλη και να μετοικήσουν σε κάποια ορεινή περιοχή, είναι λόγοι ψυχικής ηρεμίας και πιο ήπιου ρυθμού ζωής (23%), καθώς και της καλύτερης ποιότητας ζωής που τους προσφέρεται (15%). Διαφαίνεται στο σημείο αυτό πως οι αξιολογικές ιδέες τελικά, δεν έχουν εγκαταλειφτεί με το πέρασμα των χρόνων. Η αρμονία, η σταθερότητα και η μετριοπάθεια σε αντίθεση με την <αστική απειλή> βρίσκει ολοένα και περισσότερους οπαδούς. Οι ολοένα πιο γρήγοροι ρυθμοί ζωής στις πόλεις έχουν κουράσει τους κατοίκους οι οποίοι αναζητούν μια πιο ήρεμη ζωή στις ορεινές περιοχές. Προϋπόθεση είναι πάντοτε η παροχή επαγγελματικών ευκαιριών παρόμοιων με αυτών των πόλεων. Ένα μέγεθος της τάξεως του (5,5%) των ανθρώπων που θα άφηναν την πόλη για μία ορεινή περιοχή, δηλώνουν φυσιολάτρες, στοιχείο απαραίτητο για να μπορέσει κάποιος να συνηθίσει στην τόσο μεγάλη αλλαγή ζωής (Διάγραμμα 24).

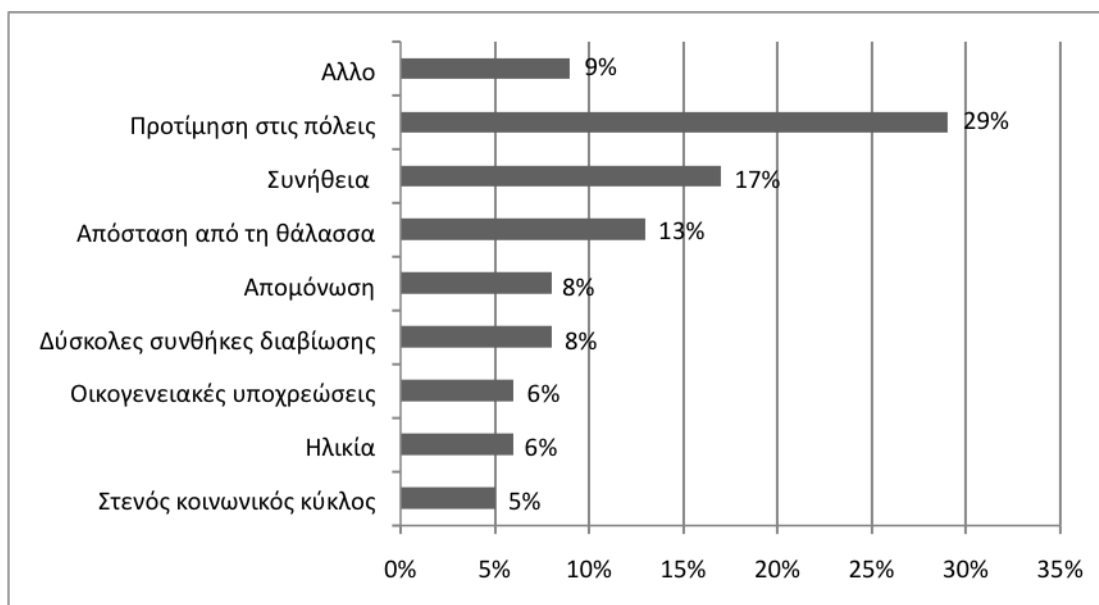
Διάγραμμα 24: Ναι θα σκεφτόσασταν το ενδεχόμενο να πάτε να μείνετε σε κάποια ορεινή περιοχή

- **Για ποιό λόγο δε θα σκεφτόσασταν να ζήσετε σε μία ορεινή περιοχή;**

Το ισχυρότερο μειονέκτημα της ζωής στις ορεινές περιοχές, είναι πως είναι μακριά από τις πόλεις, σύμφωνα με το (30%) του δείγματος. Αυτό επιβεβαιώνει την αγάπη κάποιων ανθρώπων για την πόλη και την ανάγκη που έχουν να ζουν κοντά σε αυτήν. Οι ανέσεις που προσφέρονται στα μεγάλα αστικά κέντρα, ακολουθώντας τα πρότυπα της καθημερινής ζωής, καθώς και η καθεαυτού δομή τους (χωροταξικά) ενδεχομένως αποτελούν βασικές παραμέτρους. Για κάποιους όμως (13%) είναι μειονέκτημα ακόμα και η απόσταση από τη θάλασσα αφού ισχυρίζονται πως είναι άρρηκτα συνδεδεμένη η ψυχική τους γαλήνη με το υγρό στοιχείο.

Οι δομημένες ιδέες αντανακλώνται μέσα από τη δύναμη της συνήθειας, και στην περίπτωση αυτή, καθώς (17%) προτάσσει τη συνήθεια ως αρνητικό παράγοντα μετοίκησης. Η γεωγραφική απομόνωση εξαιτίας του υποτυπώδες οδικού δικτύου (8%), οι δυσκολίες διαβίωσης λόγω των έντονων καιρικών συνθηκών (8%) καθώς και ο στενός κοινωνικός κύκλος (5%) είναι επιπρόσθετοι παράγοντες για τους οποίους οι συμμετέχοντες νιώθουν ανασφαλείς οπότε και δε θα άφηναν την πόλη στην οποία ζουν για οποιαδήποτε ορεινή περιοχή.

Τέλος, άλλοι παράγοντες είναι η μειωμένη και πιθανότατα ελλιπής ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, η έλλειψη κατοικίας, οι υποδομές των περιοχών αυτών και η μοναξιά. (Διάγραμμα 25)

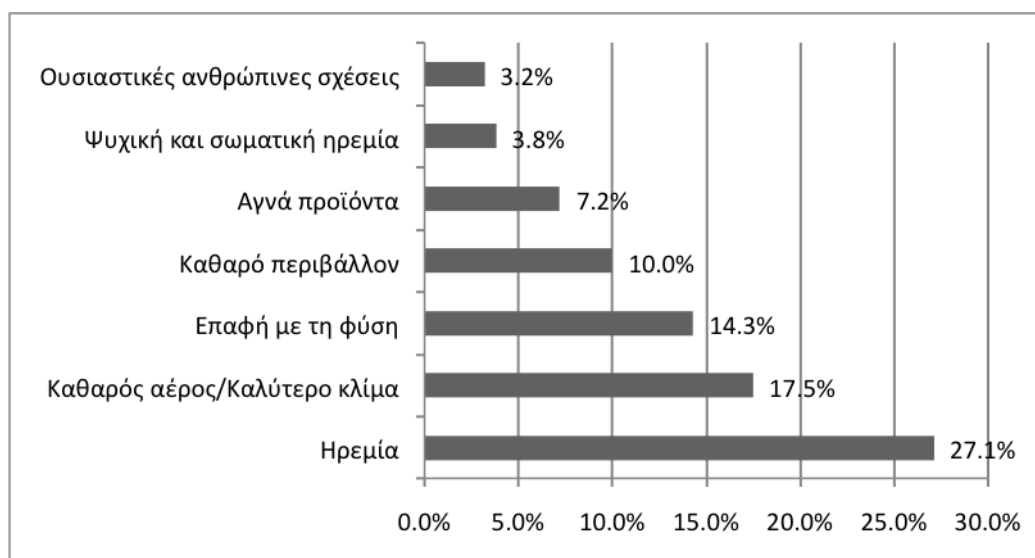

Διάγραμμα 25: Δε θα σκεφτόσασταν το ενδεχόμενο να πάτε να μείνετε σε κάποια ορεινή περιοχή

4.16 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΣΤΙΣ ΟΡΕΙΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Στην ερώτηση αυτή ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να σκεφτούν και να μας απαντήσουν σχετικά με τα πλεονεκτήματα που προσφέρει η ζωή στις ορεινές περιοχές. Το επικρατέστερο ήταν η ηρεμία και η ησυχία που παρέχει αυτός ο τρόπος ζωής, απαλλαγμένος σε μεγάλο βαθμό από τα άγχη και τις δυσκολίες της καθημερινότητας στην πόλη. Είναι εμφανές πως οι συμμετέχοντες έχουν συνδέσει τη ζωή στις ορεινές περιοχές με την ηρεμία και την καλύτερη ποιότητα ζωής. Η προσέγγιση αυτή συσχετίζεται με το ιδεώδες και θέτει θεμελιώδη χαρακτηριστικά της κοινωνίας που συμπεραίνουμε πως εκλείπουν από την καθημερινή ζωή των ανθρώπων.

Ο καθαρός αέρας και το κλίμα αποτελούν πλεονεκτήματα των ορεινών περιοχών, παρέχοντας παρόμοια οφέλη με αυτά του καθαρού περιβάλλοντος. Τέλος σημαντικό ρόλο παίζουν η ψυχική και σωματική ισορροπία αλλά και οι ουσιαστικές ανθρώπινες σχέσεις, δύο καταστάσεις οι οποίες περνούν κρίση στη ζωή της πόλης και φανερώνουν την επιθυμία για περισσότερο αυθεντική κοινωνία (Διάγραμμα 26).

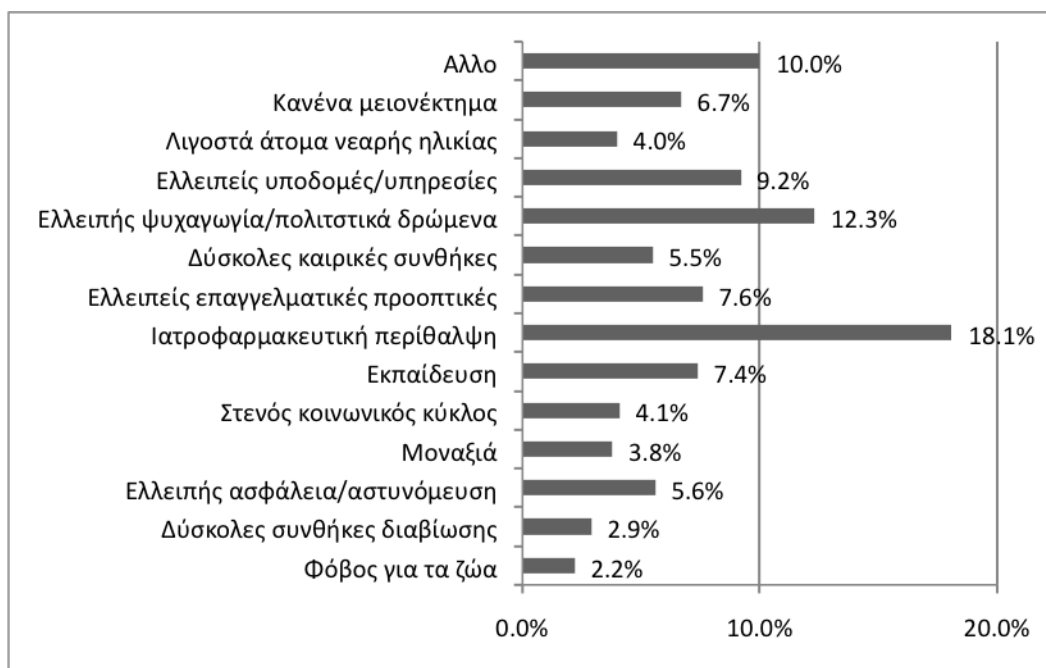
Διάγραμμα 26: Τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα της ζωής στις ορεινές περιοχές

4.17 ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΣΤΙΣ ΟΡΕΙΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Η ζωή μακριά από τις πόλεις, εκτός από τα πλεονεκτήματα που αναφέρθηκαν προηγουμένως, περιλαμβάνει και μειονεκτήματα. Οι συμμετέχοντες της έρευνας αυτής, προτάσσουν την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη (18,1%) ως το μείζον πρόβλημα που θα αντιμετώπιζαν ζώντας σε ορεινές περιοχές.

Ακολουθούν οι πιο εκλεπτυσμένες δραστηριότητες όπως: η διασκέδαση, η ψυχαγωγία και διάφορα πολιτιστικά δρώμενα (12,3%). Οι συμμετέχοντες πιστεύουν πως η εκπαίδευση (7,4 %) στις ορεινές περιοχές υστερεί σε σχέση με τις πόλεις, παράγοντας πολύ σημαντικός στην περίπτωση που υπάρχουν ανήλικα παιδιά στην οικογένεια. Διαπιστώνουμε στο σημείο αυτό πως μέρος της αποστροφής των ερωτώμενων θεωρείται και η έλλειψη υποδομών. Συνεπώς η ανάπτυξη των ορεινών περιοχών θα μπορούσε να βελτιώσει το αίσθημα τους.

Η μοναξιά (3,8%) πιστεύουν οι συμμετέχοντες πως είναι πιο έντονη στις ορεινές περιοχές και πως ο κοινωνικός κύκλος στενεύει αισθητά (4,1%). Σημαντικό μειονέκτημα φαίνεται να είναι και η αστυνόμευση/ ασφάλεια (5,6%) (Διάγραμμα 27).

Διάγραμμα 27: Τα σημαντικότερα μειονεκτήματα της ζωής στις ορεινές περιοχές

Άλλοι παράγοντες (10%) είναι η δύσκολη πρόσβαση, καθώς και οι μετακινήσεις στο οδικό δίκτυο της περιοχής, οι ίδιες εικόνες και αναπαραστάσεις, κάτι που δημιουργεί ρουτίνα στους ανθρώπους, η δύσκολη πρόσβαση στην πληροφορία (τεχνολογικά μέσα- ιντερνέτ), το κόστος θέρμανσης και τα ακριβά καύσιμα, οι ελλειπίες δραστηριότητες για παιδιά, οι κατά κύριο λόγο ανύπαρκτοι κάδοι ανακύκλωσης, η απόσταση από τα κέντρα λήψης αποφάσεων, η έλλειψη βασικών προϊόντων και το γεγονός πως αν υπάρχουν θα είναι ακριβότερα και η απουσία εμπορικών καταστημάτων.

Αξίζει να σημειωθεί πως (6,7%) των συμμετεχόντων δε βρίσκουν κανένα μειονέκτημα στη ζωή που θα τους παρείχε η ορεινή περιοχή.

Τέλος, πολλές αλλαγές παρουσιάστηκαν μετά τον Καλλικράτη, όπου κάποιες απομακρυσμένες περιοχές απομονώθηκαν και οι διοικητικές δραστηριότητες

συγκεντρώθηκαν στους δήμους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα κάποια σχολεία να κλείσουν, καθώς επίσης και τα νοσοκομεία των περιοχών αυτών να υπάγονται πλέον σε μεγαλύτερες και κεντρικότερες μονάδες. Όσο μικρότερη επισκευσιμότητα έχει ένας τόπος και όσο λιγότερους κατοίκους εξυπηρετεί, τόσο λιγότερο θα αναπτύσσεται και το οδικό δίκτυο δε θα ευνοεί τις μετακινήσεις των κατοίκων.

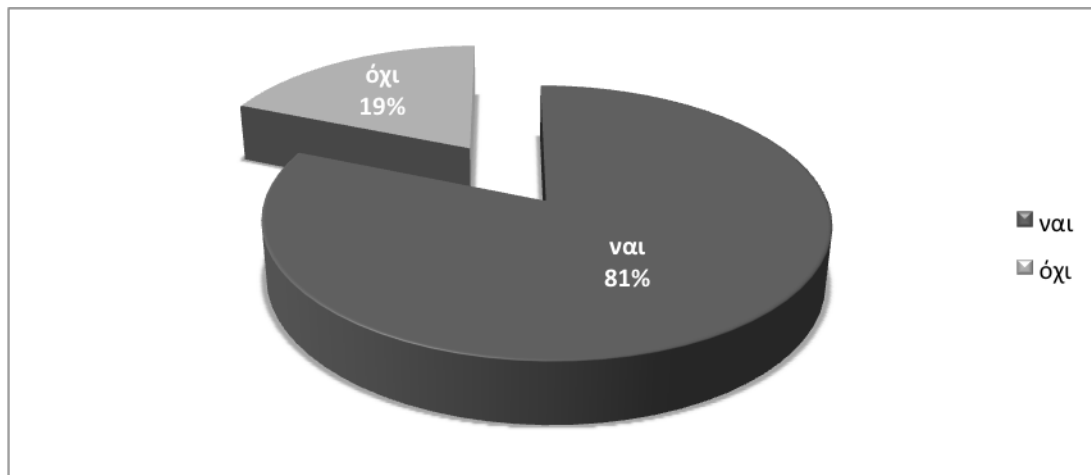
4.18 ΕΠΙΛΟΓΗ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ Π.Ο.Π. ΟΡΕΙΝΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΣΤΟ ΣΟΥΠΕΡ ΜΑΡΚΕΤ, ΕΝΑΝΤΙ ΚΑΠΟΙΟΥ ΑΛΛΟΥ ΓΝΩΣΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

Αρχικά θα πρέπει να διασαφηνίσουμε την έννοια των προϊόντων Π.Ο.Π προστατευόμενη ονομασία προέλευσης βάσει του Υπουργείου Γεωργίας το οποίο αναφέρει ότι: Ως «Ονομασία Προέλευσης» νοείται το όνομα μιας περιοχής, ενός συγκεκριμένου τόπου ή σε εξαιρετικές περιπτώσεις μιας χώρας, το οποίο χρησιμοποιείται στην περιγραφή ενός γεωργικού προϊόντος ή ενός τροφίμου που κατάγεται από αυτήν την περιοχή, το συγκεκριμένο τόπο ή τη χώρα, του οποίου η ποιότητα ή τα χαρακτηριστικά οφείλονται κυρίως ή αποκλειστικά στο γεωγραφικό περιβάλλον, που περιλαμβάνει τους φυσικούς και ανθρώπινους παράγοντες και του οποίου η παραγωγή, η μεταποίηση και η επεξεργασία λαμβάνουν χώρα στην οριοθετημένη γεωγραφική περιοχή¹⁶.

Έκπληξη προκαλεί η συντριπτική πλειοψηφία των ανθρώπων που δηλώνουν πως θα προτιμούσαν να αγοράσουν ένα προϊόν Π.Ο.Π. ορεινής περιοχής, από ένα άλλο γνωστής εταιρίας που θα πωλούνταν στα καταστήματα. Τα προϊόντα αυτά προσδίδουν σαφέστατα μία ανώτερη ποιότητα και αγνότητα σε σχέση με τα τυποποιημένα του εμπορίου. Στη συνέχεια παρουσιάζονται και οι λόγοι προτίμησης ή μη των προϊόντων αυτών από τους καταναλωτές.

Πολύ μεγάλος είναι ο αριθμός (81%) των καταναλωτών που θα προτιμούσαν το προϊόν ορεινής προέλευσης έναντι αυτών που δε θα το επέλεγαν (19%) (Διάγραμμα 28).

¹⁶<http://oikonomotexniki.com/index.php>

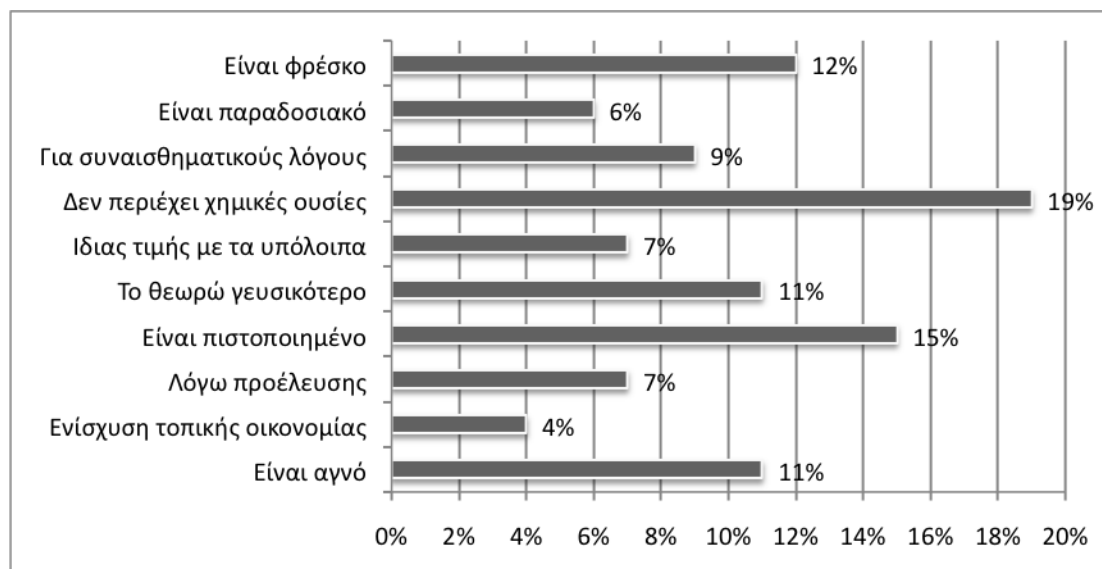
Διάγραμμα 28: Προτίμηση ενός προϊόντος Π.Ο.Π. ορεινής περιοχής σε σχέση με κάποιο άλλο γνωστής εταιρίας

Οι κυριότεροι λόγοι οι οποίοι καθιστούν τα προϊόντα ορεινής προέλευσης ελκυστικά είναι ποιοτικοί, οικονομικοί αλλά και συναισθηματικοί. Και στην ερώτηση αυτή παρατηρούμε επανάληψη της ίδιας εικόνας πως το βουνό οι συμμετέχοντες το εκλαμβάνονται ως ένα αγνό μέρος που βγάζει μη χημικά προϊόντα. Παρότι το συμπέρασμα αυτό είναι αυθαίρετο διαβλέπουμε πως στη συνείδηση των καταναλωτών τα ορεινά προϊόντα διαθέτουν μια πρόσθετη αξία και κύρος.

Συνεχίζοντας ένα ποσοστό της τάξεως του (6%) φαντάζεται πως η παρασκευή και επεξεργασία των προϊόντων Π.Ο.Π πραγματοποιείται με παραδοσιακό τρόπο κάτι το οποίο ίσχυε τα παλαιότερα χρόνια όπου δεν υπήρχαν σύγχρονα μηχανήματα. Βέβαια, θα πρέπει να επισημάνουμε πως υπάρχουν και τα Π.Ι.Π δηλαδή τα Παραδοσιακά Ιδιότυπα Προϊόντα όπου διατηρούν τον παραδοσιακό χαρακτήρα στη χρησιμοποίηση πρώτων υλών, στη σύσταση, τον τρόπο παραγωγής ή και μεταποίησης τους. Η έμμεση αναδρομή στα παλαιότερα χρόνια πιθανώς είναι και ένα κύριος λόγος όπου το καταναλωτικό κοινό επιλέγει τα προϊόντα για συναισθηματικούς λόγους.

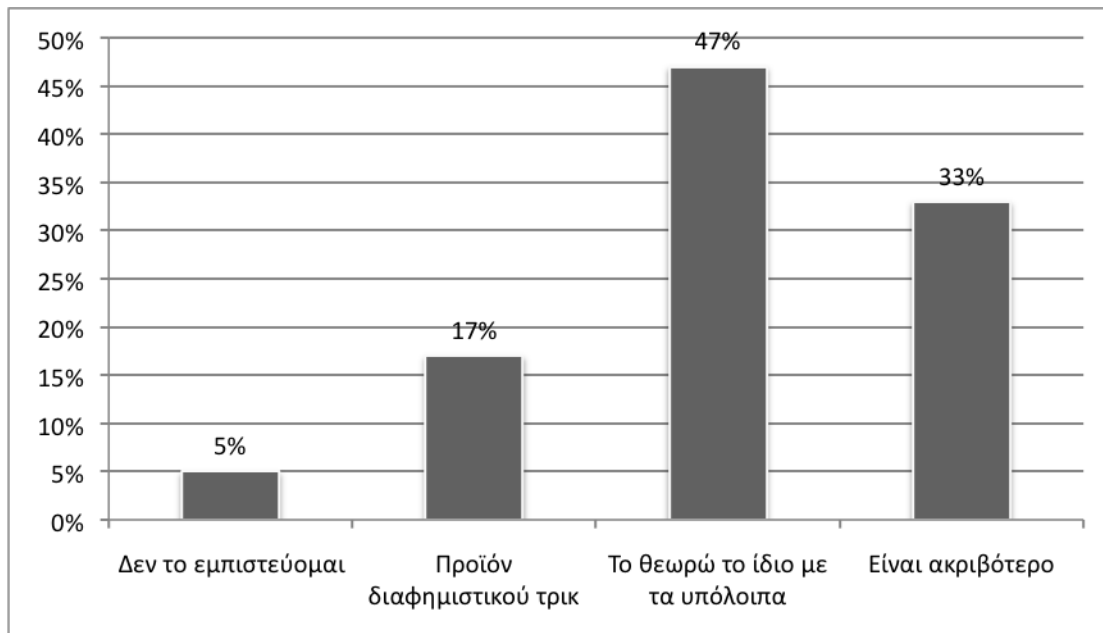
Τέλος, αρκετά ανησυχητικό είναι το αρκετά μικρό ποσοστό μόλις το (4%) το οποίο σκέφτεται πως αγοράζοντας τα προϊόντα ενισχύει την τοπική οικονομία παρότι είναι κοινά αποδεκτό πως οι μικρές επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν αρκετές δυσκολίες λόγω του έντονου ανταγωνισμού. Η στήριξη των Π.Ο.Π θα μπορούσε να

αναμορφώσει τον ορεινό τόπο, δίνοντας πιθανώς έμφαση στην τοπική παράδοση και κληρονομιά (Διάγραμμα 29).

Διάγραμμα 29: Λόγοι προτίμησης των Π.Ο.Π. σε σχέση με κάποιο άλλο γνωστής εταιρίας

Αντίθετα, υπάρχουν και οι καταναλωτές που είναι δύσπιστοι (20%) σχετικά με την αυθεντικότητα αυτών των προϊόντων. Η πλειοψηφία θεωρεί πως δεν υπάρχει ουσιαστική διαφορά ανάμεσα στα προϊόντα ορεινής προέλευσης και στα εμπορικά αφού θεωρούν πως δεν υπάρχει έλεγχος από τους αρμόδιους φορείς. Η άποψη αυτή μπορεί είτε να δημιουργήθηκε μετά από τη δοκιμή των προϊόντων αυτών από τους καταναλωτές ή να οφείλεται σε καχυποψία. Το γεγονός πως τα προϊόντα αυτά είναι ακριβότερα απασχολεί πολλούς από τους συμμετέχοντες και τους αποτρέπει από την αγορά των Π.Ο.Π, ενώ σε πολλούς καταναλωτές οι δυσπιστίες γενώνται μέσω των διαφημιστικών τρικ, όπως δηλώνουν (Διάγραμμα 30). Έπειτα από επιτόπια έρευνα σε γνωστό σούπερ μάρκετ συγκρίναμε παρόμοια προϊόντα και να εξακριβώσουμε το κατά πόσον ισχύει ο παραπάνω ισχυρισμός. Έτσι αναφορικά παραθέτουμε τα εξής: Μετσοβόνη 20 ευρώ ενώ καπνιστό τυρί Μπέλας 12 ευρώ και μήλα Ζαγοράς 2,10 ευρώ ενώ μήλα Νάουσας 1,50 ευρώ.

Διάγραμμα 30: Λόγοι για τους οποίους δε θα προτιμούσαν οι συμμετέχοντες κάποιο Π.Ο.Π. σε σχέση με κάποιο άλλο γνωστής εταιρίας και γιατί

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΣΥΣΧΕΤΙΣΕΙΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΩΝ

Στην παρούσα ενότητα γίνεται η αναλυτική παρουσίαση των υπολοίπων μεταβλητών του ερωτηματολογίου. Διατυπώνοντας τις ερευνητικές υποθέσεις για κάθε ζεύγος μεταβλητών, διενεργήθηκε το χ^2 τεστ (Chi-square test) και στη συνέχεια με βάση το αποτέλεσμα του επιπέδου σημαντικότητας (sign) του τεστ έγινε αποδεκτή (sign<0.05) ή απορρίφθηκε (sign>0.05) η υπόθεση συσχέτισης. Συγκεκριμένα, για κάθε ζεύγος μεταβλητών οι υποθέσεις H_0 και H_1 ήταν:

H_0 : Η μεταβλητή A επηρεάζεται στατιστικώς σημαντικά από τη μεταβλητή B

H_1 : Η μεταβλητή A δεν επηρεάζεται στατιστικώς σημαντικά από τη μεταβλητή B

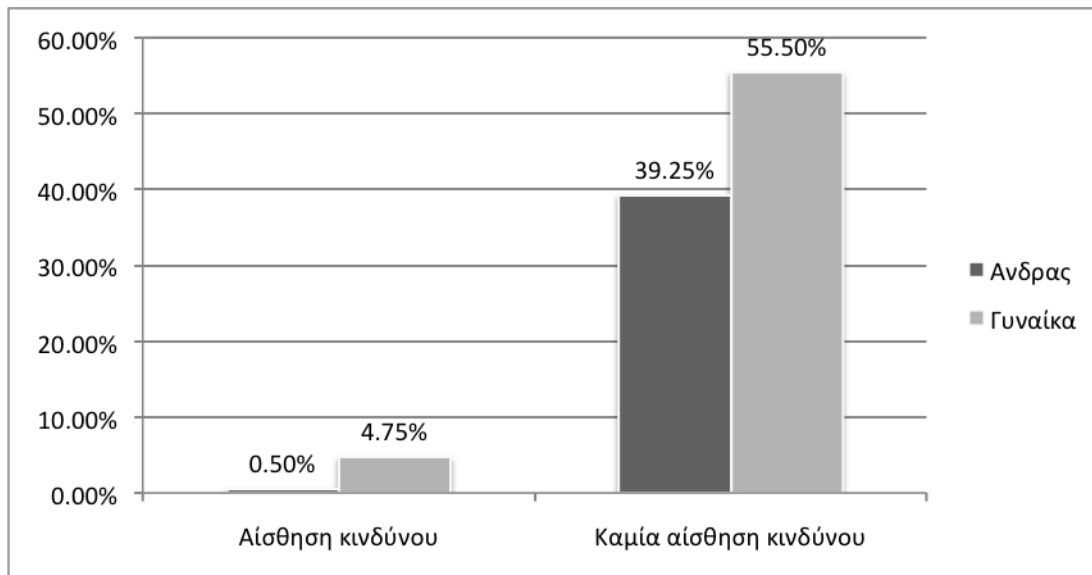
Αρχικά μελετήσαμε τις μεταβλητές οι οποίες επηρεάζονται από τα δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων, δηλαδή εξετάστηκαν οι συσχετίσεις με ανεξάρτητες μεταβλητές το φύλο, την ηλικία και το επίπεδο σπουδών.

5.1 ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ «ΦΥΛΟ»

Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι διαφορετικές επιλογές των συμμετεχόντων με βάση το φύλο τους, και κατά πόσο το φύλο επηρεάζει τις μεταβλητές της έρευνας.

1. «Φύλο» και «Φόβος για τα βουνά»

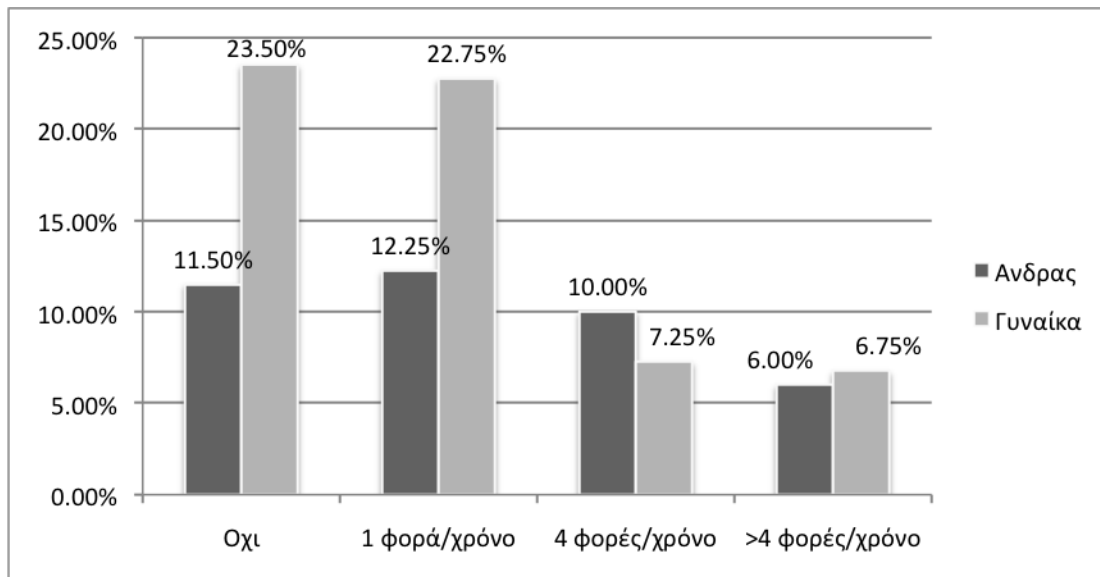
Στη συντριπτική τους πλειοψηφία οι κάτοικοι των πόλεων δε συνδέουν τα βουνά με το αίσθημα του κινδύνου. Πάρα ταύτα, διαφορετικά διαχειρίζονται το αίσθημα αυτό τα δύο φύλα ($\chi^2=8.455$, sign.=0.004, df=1). Οι γυναίκες, όπως φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα, αισθάνονται μεγαλύτερο κίνδυνο από τους άντρες.

Διάγραμμα 31: Σχέση μεταξύ φύλου και φόβου για τα βουνά

2. “Φύλο” και “Επισκεψιμότητα ελληνικών βουνών”.

Κρίνοντας με βάση τα αποτελέσματα του χ^2 τεστ ($\chi^2=14.799$, $sign.=0.002$, $df=3$) καταλήγουμε στην αποδοχή της μηδενικής υπόθεσης H_0 . Η γυναικεία παρουσία υποχωρεί όσο αυξάνεται η συχνότητα επίσκεψης ανά έτος. Η πλειοψηφία των γυναικών είτε δεν επισκέπτεται τα βουνά ή αρκείται στη μία επίσκεψη το χρόνο. Αντίθετα στους άντρες, η μείωση της επισκεψιμότητας δεν είναι τόσο αισθητή, όπως φαίνεται στο διάγραμμα που ακολουθεί.

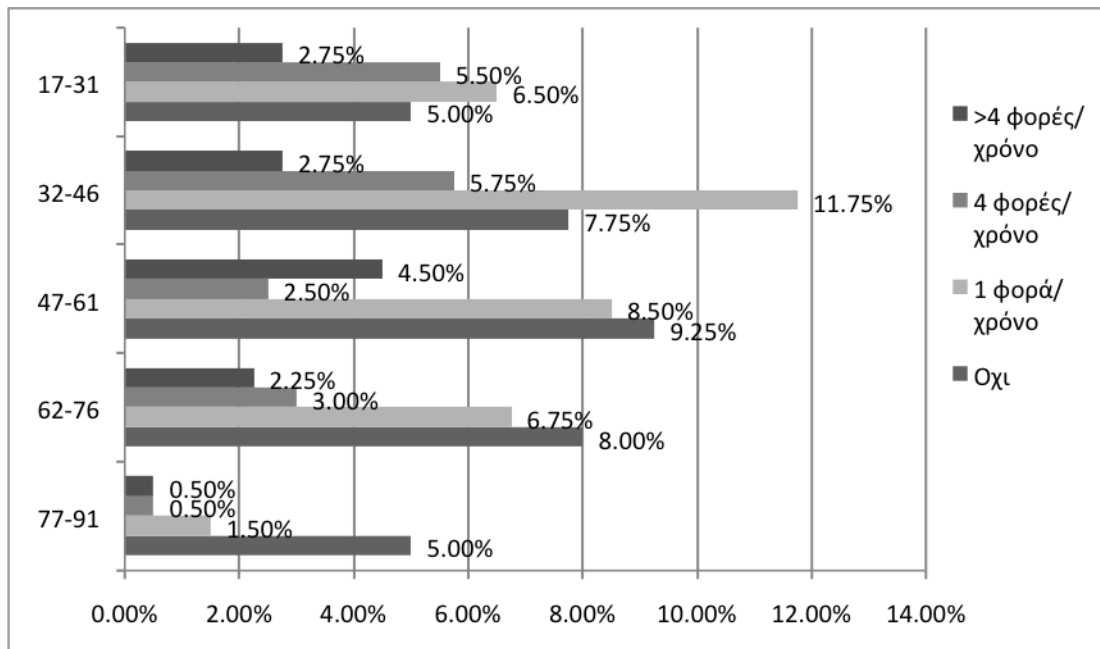
Διάγραμμα 32: Επισκεψιμότητα ελληνικών βουνών ανάλογα με το φύλο

5.2 ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ «ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ ΓΕΝΝΗΣΗΣ»

Η δεύτερη ανεξάρτητη μεταβλητή που θα μελετηθεί είναι η ηλικία. Έχοντας συλλέξει τις χρονολογίες γέννησης των συμμετεχόντων, εξετάζουμε το βαθμό στον οποίο επηρεάζει η ηλικία των συμμετεχόντων τη συμπεριφορά τους σχετικά με τις ορεινές περιοχές και εάν υπάρχουν μεταβλητές που να επηρεάζονται από την ηλικία των ανθρώπων.

1. “Χρονολογία γέννησης” και “Επισκεψιμότητα ελληνικών βουνών”

Ανάλογα με την ηλικία αλλάζει η συχνότητα επίσκεψης των ορεινών περιοχών ($\chi^2=31.887$, sign. =0.002, df=12). Παρατηρώντας το διάγραμμα που ακολουθεί, βλέπουμε πως όσο αυξάνεται η ηλικία, τόσο μειώνονται και οι πολλές εξορμήσεις κατά τη διάρκεια του έτους.

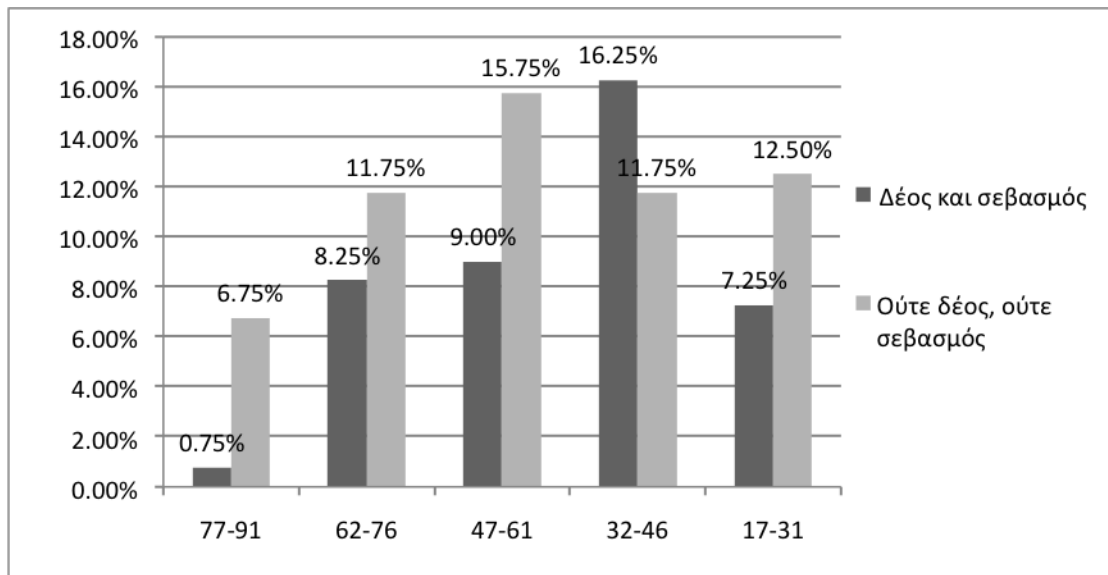

Διάγραμμα 33: Επισκεψιμότητα ελληνικών βουνών ανάλογα με την ηλικία

2. “Χρονολογία γέννησης” και “Δέος και σεβασμός για τα βουνά”

Το δέος και ο σεβασμός για τα βουνά, είναι η επόμενη μεταβλητή που διαπιστώθηκε πως αλλάζει ανάλογα με την ηλικιακή ομάδα ($\chi^2=26.700$, sign. =0.000, df=4).

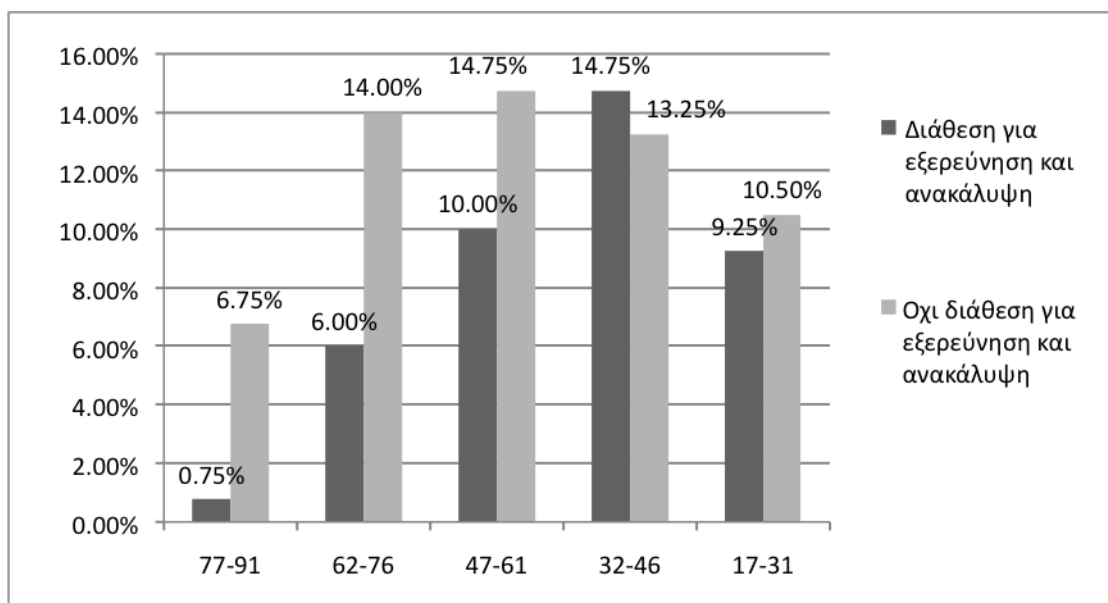
Στο διάγραμμα που ακολουθεί, συμπεραίνουμε πως το δέος και ο σεβασμός γίνονται λιγότερο αισθητά στους μεγαλύτερους σε ηλικία. Εξαίρεση σε αυτό αποτελούν τα άτομα 17-31, όπου φαίνεται να επικρατεί η απουσία των δύο αυτών αισθημάτων σε ό,τι αφορά τις ορεινές περιοχές. Παρά τη γενική αυτή τάση, πρέπει να σημειωθεί πως σε όλες τις ηλικίες, πλην των 32-46, οι συμμετέχοντες στην πλειοψηφία τους δεν αισθάνονται δέος και σεβασμό για τα βουνά.

Διάγραμμα 34: Δέος και το σεβασμός για τα βουνά ανάλογα με την ηλικία

3. “Χρονολογία γέννησης” και “Διάθεση για εξερεύνηση και ανακάλυψη των βουνών”

Τέλος, η διάθεση για εξερεύνηση και η όρεξη για ανακάλυψη είναι παράγοντες που συνήθως επηρεάζονται από την ηλικία και κυρίως εμφανίζονται στις νεότερες ηλικίες. Η σχέση αυτή επιβεβαιώνεται και στην περίπτωση της παρούσας έρευνας ($\chi^2=23.395$, $\text{sign.}=0.000$, $\text{df}=4$). Είναι φανερό από το διάγραμμα πως η διάθεση αυτή υποχωρεί όσο μεγαλώνει η ηλικία. Εξάιρεση και πάλι αποτελεί η μικρότερη ηλικιακή ομάδα (17-31) και η κορύφωση εμφανίζεται στους συμμετέχοντες μεταξύ 32-46 ετών.

Διάγραμμα 35: Ταύτιση της έννοιας του βουνού με τη διάθεση για εξερεύνηση και ανακάλυψη ανάλογα με την ηλικία

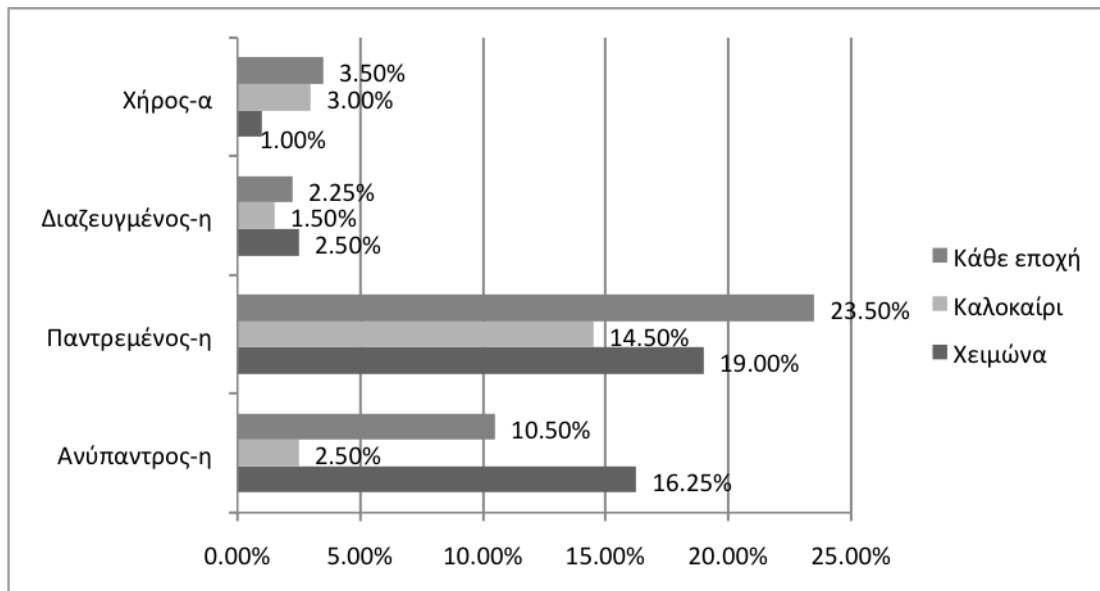
5.3 ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ «ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ»

Σκοπός της ενότητας αυτής είναι η καταγραφή των δεικτών οι οποίοι επηρεάζονται από την οικογενειακή κατάσταση. Σε προηγούμενη ενότητα, είδαμε την επιρροή που ασκούν η ηλικία και το φύλο στην επισκεψιμότητα των ελληνικών βουνών. Η οικογενειακή κατάσταση των ανθρώπων συνήθως επηρεάζει τον τρόπο ζωής τους αλλά και τις επιλογές τους. Για να διαπιστωθεί συσχέτιση ή όχι της οικογενειακής κατάστασης αυτού του δείγματος με τη στάση τους στην ορεινή ζωή και τα παράγωγά της, ακολουθεί ανάλυση των επιμέρους μεταβλητών.

1. “Οικογενειακή κατάσταση” και “Προτιμώμενη περίοδος επίσκεψης ορεινών περιοχών”

Ενδιαφέρον στη συνέχεια της παρούσας έρευνας αποτελεί η διαφορετική προτιμώμενη περίοδος επίσκεψης ανάμεσα στα δύο φύλα ($\chi^2=31.901$, sign. =0.000, df=6).

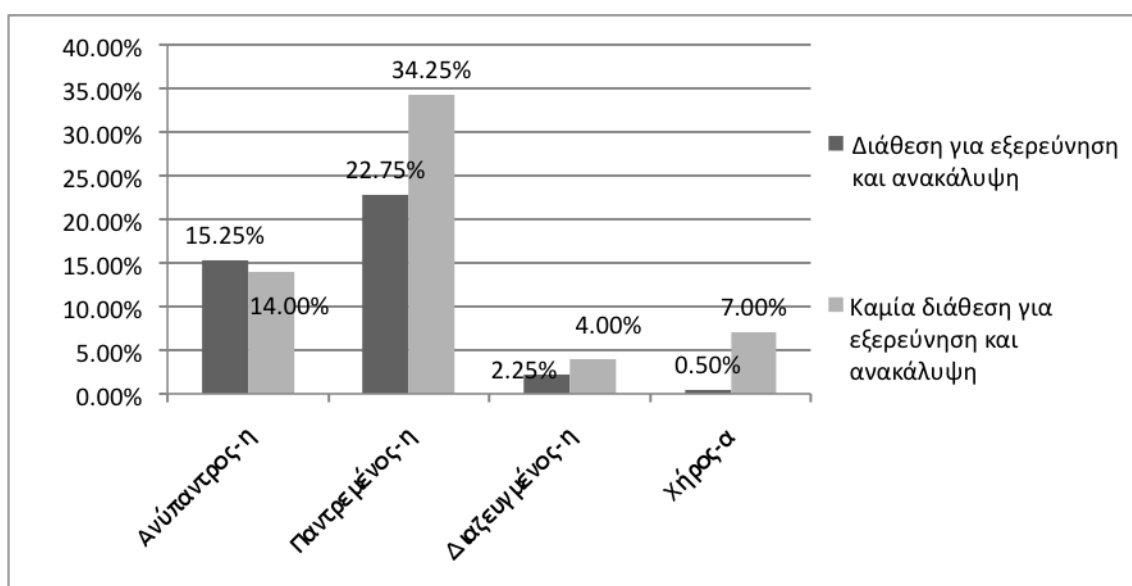
Παρατηρώντας το διάγραμμα που ακολουθεί, διαπιστώνουμε πως οι παντρεμένοι επισκέπτονται τα βουνά περισσότερο από τους υπόλοιπους ανεξαρτήτως εποχής. Από την άλλη, οι ανύπαντροι επισκέπτονται τα βουνά κυρίως το χειμώνα πιθανόν λόγω της προτίμησης που δείχνουν οι νέοι στις παραθαλάσσιες περιοχές κατά τις θερινές περιόδους.

Διάγραμμα 36: Προτιμώμενη περίοδος επίσκεψης των βουνών ανάλογα με την οικογενειακή κατάσταση

2. “Οικογενειακή κατάσταση” και “Διάθεση για εξερεύνηση και ανακάλυψη των βουνών”

Η διάθεση για εξερεύνηση και ανακάλυψη εξαρτάται από την οικογενειακή κατάσταση των ανθρώπων ($\chi^2=21.017$, $\text{sign.}=0.000$, $\text{df}=3$). Η μεγαλύτερη διάθεση σημειώνεται στους ανύπαντρους και αυτό πιθανώς να συμβαίνει λόγω οικογενειακών υποχρεώσεων των άλλων ομάδων.

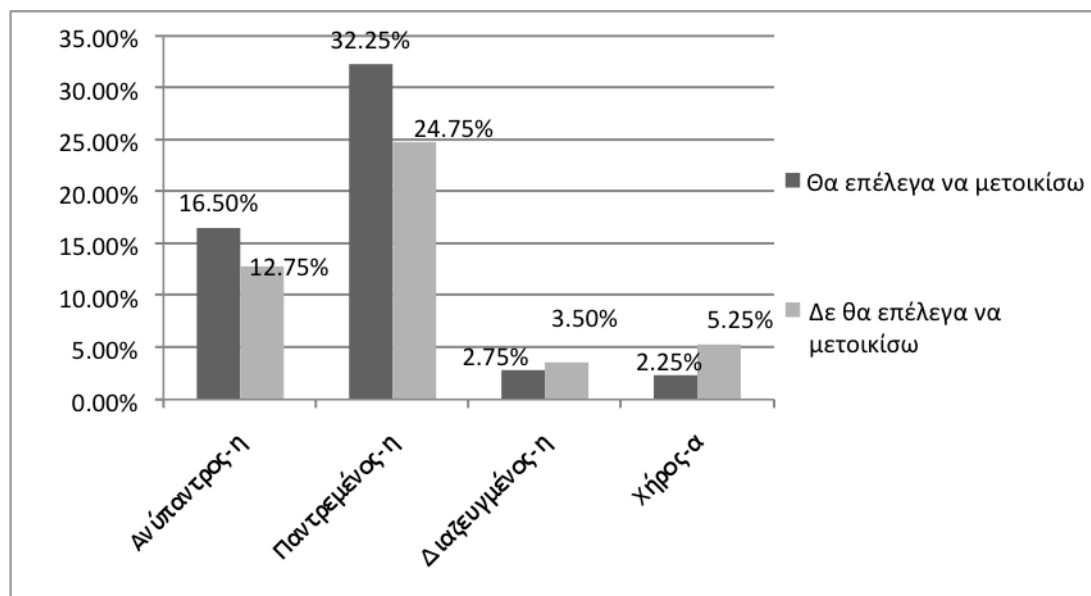
Διάγραμμα 37: Ταύτιση της έννοιας του βουνού με τη διάθεση για εξερεύνηση και ανακάλυψη ανάλογα με την οικογενειακή κατάσταση

3. “Οικογενειακή κατάσταση” και “Ενδεχόμενο μετοίκησης σε ορεινή περιοχή υπό τις ίδιες επαγγελματικές δυνατότητες με αυτές της πόλης”

Στη συνέχεια διαπιστώνεται πως η οικογενειακή κατάσταση ασκεί επιρροή στο ενδεχόμενο μετοίκησης των πολιτών σε κάποια ορεινή περιοχή, υπό τις ίδιες επαγγελματικές προϋποθέσεις των πόλεων ($\chi^2= 8.830$, $\text{sign.}=0.032$, $\text{df}=3$).

Περισσότερο από όλους θα επέλεγαν τη ζωή στις ορεινές περιοχές οι παντρεμένοι και στη συνέχεια οι ανύπαντροι, άτομα που κατά πάσα πιθανότητα βιώνουν πιο έντονα τις δυσκολίες της καθημερινότητας στις πόλεις και που στην προσπάθειά τους να φτιάξουν τη ζωή τους και να τακτοποιήσουν πιθανώς την

οικογένειά τους, δε θα δίσταζαν να αφήσουν τη ζωή στην πόλη για μια καλύτερη ζωή στις ορεινές περιοχές.

Διάγραμμα 38: Επιλογή μετοίκησης σε ορεινή περιοχή, υπό τις ίδιες επαγγελματικές δυνατότητες της πόλης, ανάλογα με την οικογενειακή κατάσταση

5.4 ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ «ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ»

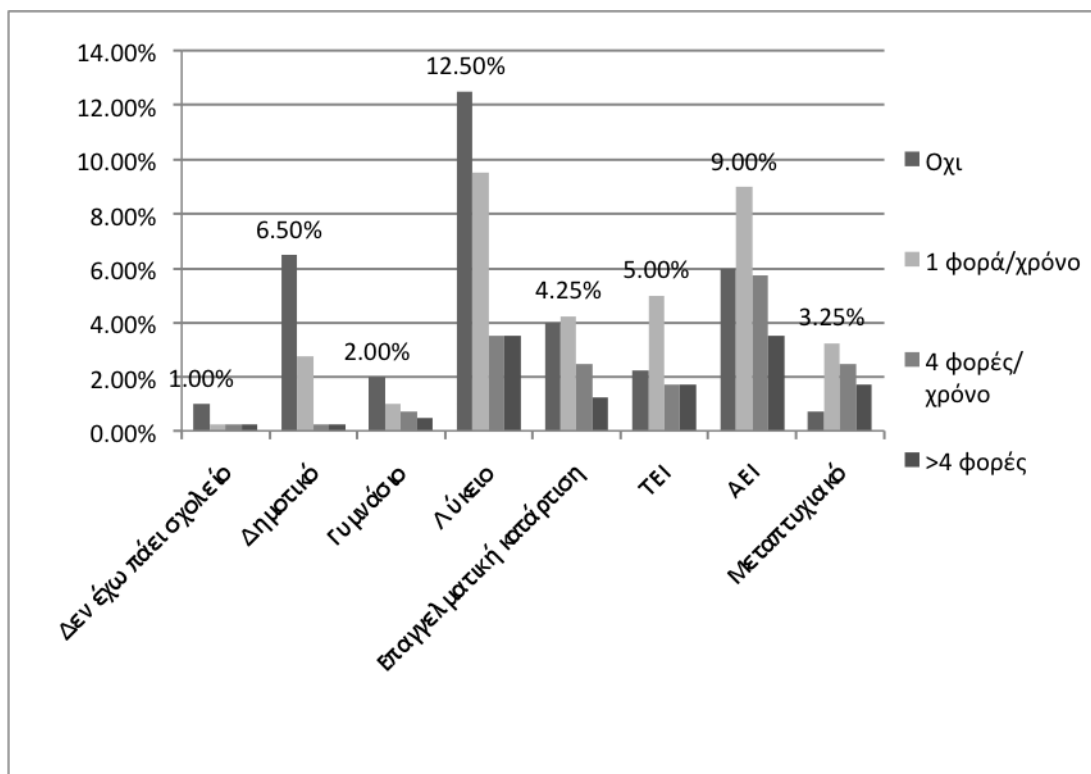
Η επόμενη μεταβλητή που εξετάστηκε είναι το επίπεδο σπουδών του δείγματος. Η παράμετρος αυτή είναι πάντοτε σημαντική στις έρευνες, διότι μπορεί να καταγράψει τη συσχέτιση ή όχι της συμπεριφοράς, καθώς και των απόψεων των ανθρώπων ανάλογα με τη μόρφωσή τους.

1. “Επίπεδο σπουδών” και “Επισκευσιμότητα ελληνικών βουνών”

Αναγνωρίζουμε την επιρροή που ασκεί το επίπεδο σπουδών στη συχνότητα επίσκεψης των ορεινών περιοχών, αποδεχόμενοι το αποτέλεσμα του χ^2 τεστ ($\chi^2=49.509$, $\text{sign.}=0.000$, $\text{df}=21$).

Εξετάζοντας το διάγραμμα που ακολουθεί, καταλήγουμε πως όσο ανεβαίνει το επίπεδο σπουδών τόσο φαίνεται να αυξάνονται οι πολλές επισκέψεις στα βουνά ανά έτος. Στην περίπτωση των κατόχων μεταπτυχιακού τίτλου, παρατηρείται μία μικρή

πτώση και τέλος, όσοι έχουν ολοκληρώσει ως και το λύκειο δεν επισκέπτονται στην πλειοψηφία τους τα βουνά.

Διάγραμμα 39: Συχνότητα επίσκεψης ελληνικών βουνών ανάλογα με το επίπεδο σπουδών

5.5 ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ «ΕΙΣΟΔΗΜΑ»

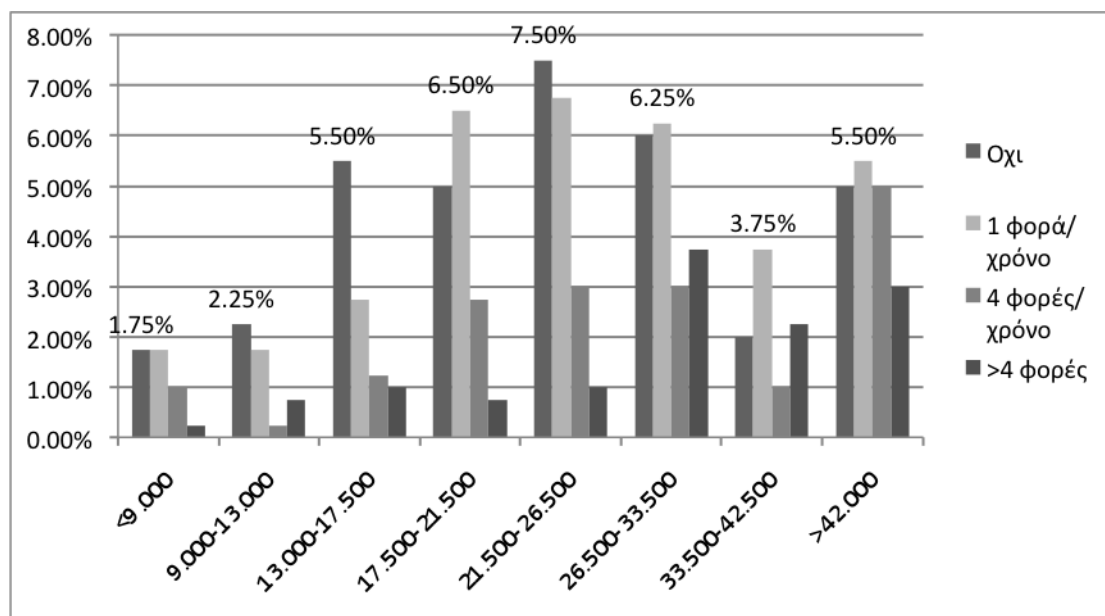
Το εισόδημα των πολιτών είναι μία αντιπροσωπευτική παράμετρος για την κοινωνική ζωή τους. Το εισόδημα της οικογένειας μας ενδιαφέρει σε συνδυασμό με την επισκεψιμότητα των βουνών αλλά και σε ό,τι αφορά την υποστήριξη των περιοχών αυτών, συνδυασμοί οι οποίοι μελετώνται στην πορεία των αποτελεσμάτων.

Σκοπός της ενότητας αυτής λοιπόν είναι η μελέτη της επιρροής που έχει το εισόδημα των συμμετεχόντων σε ό,τι αφορά τη συμπεριφορά τους σχετικά με τις ορεινές περιοχές και την ορεινή δραστηριότητα.

1. “Εισόδημα” και “Επισκεψιμότητα ελληνικών βουνών”

Ξεκινώντας, εξακριβώθηκε η σχέση επιρροής μεταξύ του εισοδήματος των πολιτών και της επισκεψιμότητάς τους στις ορεινές περιοχές ($\chi^2=34.278$, $\text{sign.}=0.034$, $\text{df}=7$).

Παρατηρώντας το διάγραμμα που ακολουθεί, βλέπουμε πως η τάση των κατοίκων να επισκέπτονται τα ελληνικά βουνά από τέσσερις και άνω φορές το χρόνο, αυξάνεται όσο αυξάνεται και το εισόδημά τους.

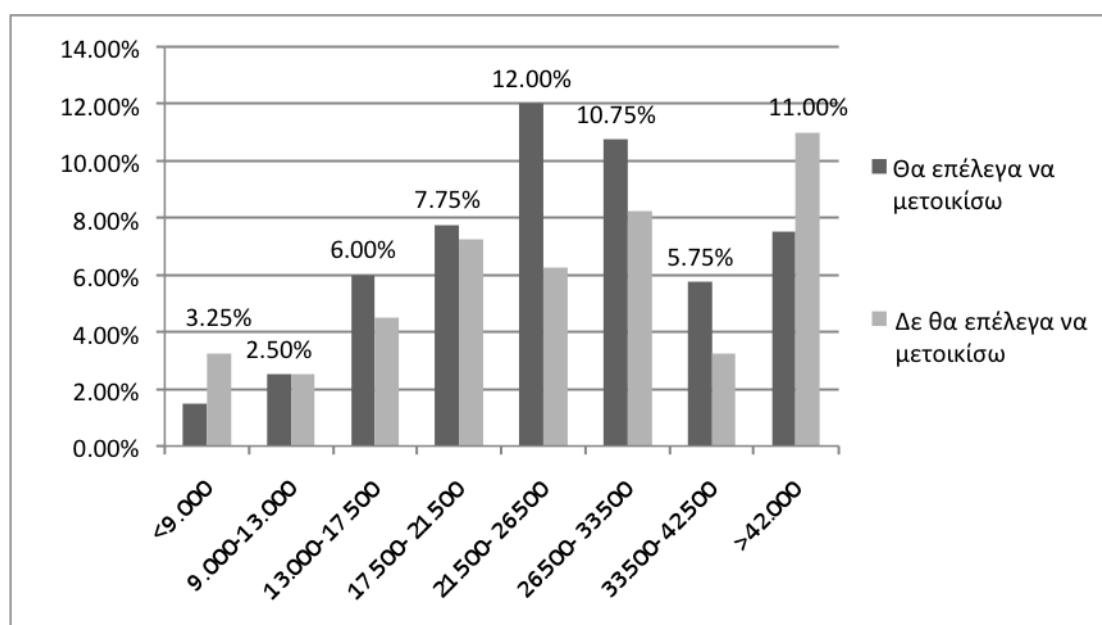
Διάγραμμα 40: Συχνότητα επίσκεψης ελληνικών βουνών ανάλογα με το εισόδημα

2. “Εισόδημα” και “Ένδεχομενο μετοίκησης σε ορεινή περιοχή υπό τις ίδιες επαγγελματικές δυνατότητες με αυτές της πόλης”

Το εισόδημα των πολιτών αποτελεί έναν ακόμα παράγοντα που επηρεάζει την πιθανότητα μετοίκησης τους στις ορεινές περιοχές, υπό τις ίδιες επαγγελματικές ευκαιρίες των πόλεων ($\chi^2=15.328$, $\text{sign.}=0.032$, $\text{df}=7$).

Το παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζει την τάση των πολιτών με εισοδήματα έως 26.500 ετησίως ως μεταίχμιο. Μέχρι και τις 26.500, όσο αυξάνεται το εισόδημα τόσο οι πολίτες θα ήταν πρόθυμοι να δοκιμάσουν τις ζωές στις ορεινές περιοχές. Αντίθετα, από το εισόδημα των 26.500 και άνω, όσο το εισόδημα αυξάνεται τόσο περισσότερο

μειώνεται ο αριθμός των πολιτών που θα επιχειρούσαν αυτού του είδους την αλλαγή στη ζωή τους. Οι άνθρωποι με τα υψηλότερα εισοδήματα έχουν τη δυνατότητα να ζήσουν μία άνετη ζωή στις πόλεις, γι' αυτό και δε θα επέλεγαν ένα νέο ξεκίνημα σε κάποια ορεινή περιοχή, γνωρίζοντας ωστόσο τα οφέλη των περιοχών αυτών έναντι των πόλεων. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί πως όσοι λαμβάνουν από 42.000 και άνω ετησίως, δεν είναι σύμφωνοι με το ενδεχόμενο μετοίκησης.

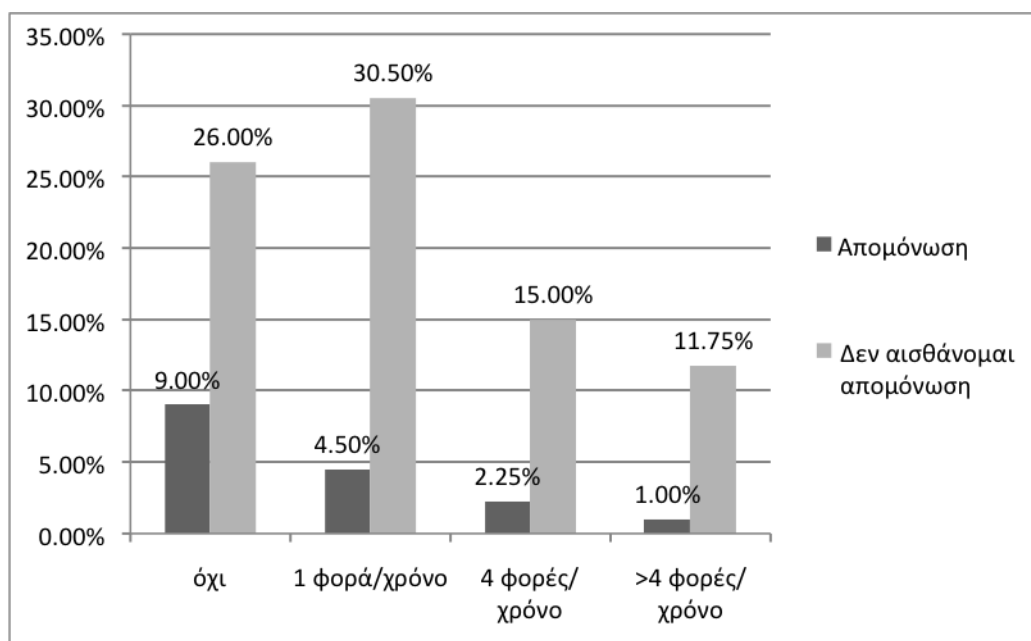
Διάγραμμα 41: Επιλογή μετοίκησης σε ορεινή περιοχή, υπό τις ίδιες επαγγελματικές δυνατότητες της πόλης, ανάλογα με το εισόδημα

5.6 ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ «ΕΠΙΣΚΕΨΙΜΟΤΗΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΒΟΥΝΩΝ»

1. “Επισκεψιμότητα ελληνικών βουνών” και “Ταύτιση των βουνών με την απομόνωση”

Επόμενος έλεγχος αφορά στην επισκεψιμότητα των ελληνικών βουνών και στην μεταβλητή της “απομόνωσης”. Το αποτέλεσμα του τεστ ($\chi^2=13.171$, $\text{sign.}=0.004$,

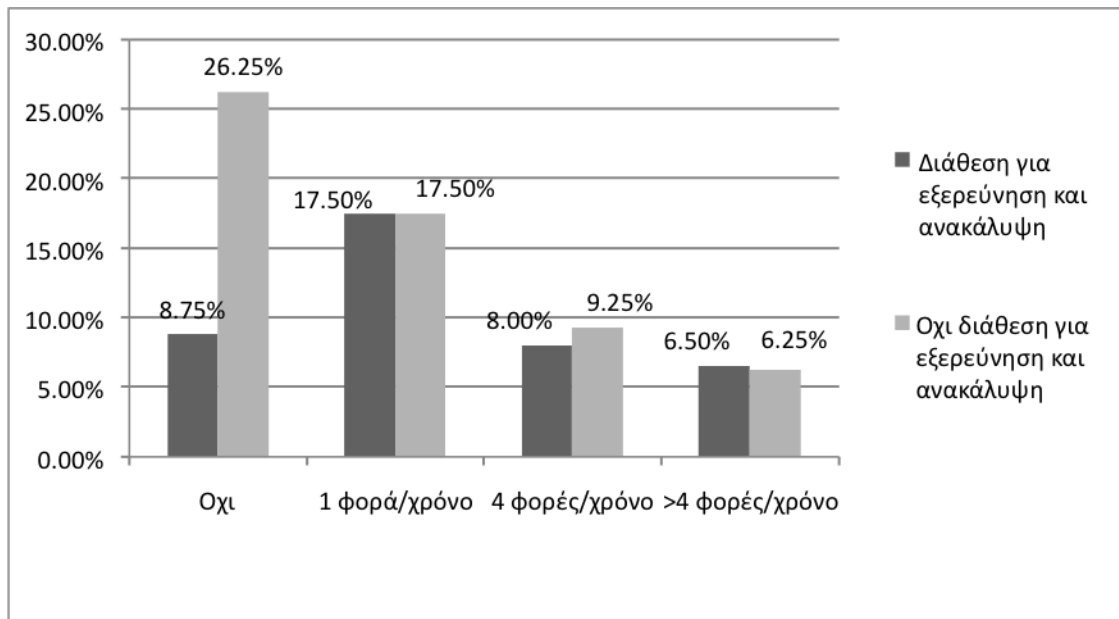
df=3) καθώς και το διάγραμμα που ακολουθεί, επιβεβαιώνουν τη σχέση μεταξύ των δύο αυτών μεταβλητών. Συγκεκριμένα, όσο η επισκεψιμότητα αυξάνεται μέσα στη διάρκεια του χρόνου, τόσο η ταύτιση των βουνών με την απομόνωση υποχωρεί, λόγω της εξοικείωσης με τα βουνά που αποκτούν οι κάτοικοι των πόλεων.

Διάγραμμα 42: Συχνότητα επίσκεψης ελληνικών βουνών ανάλογα με την ταύτιση της έννοιας του βουνού με το αίσθημα της απομόνωσης

2. “Επισκεψιμότητα ελληνικών βουνών” και “Διάθεση για εξερεύνηση και ανακάλυψη των βουνών”.

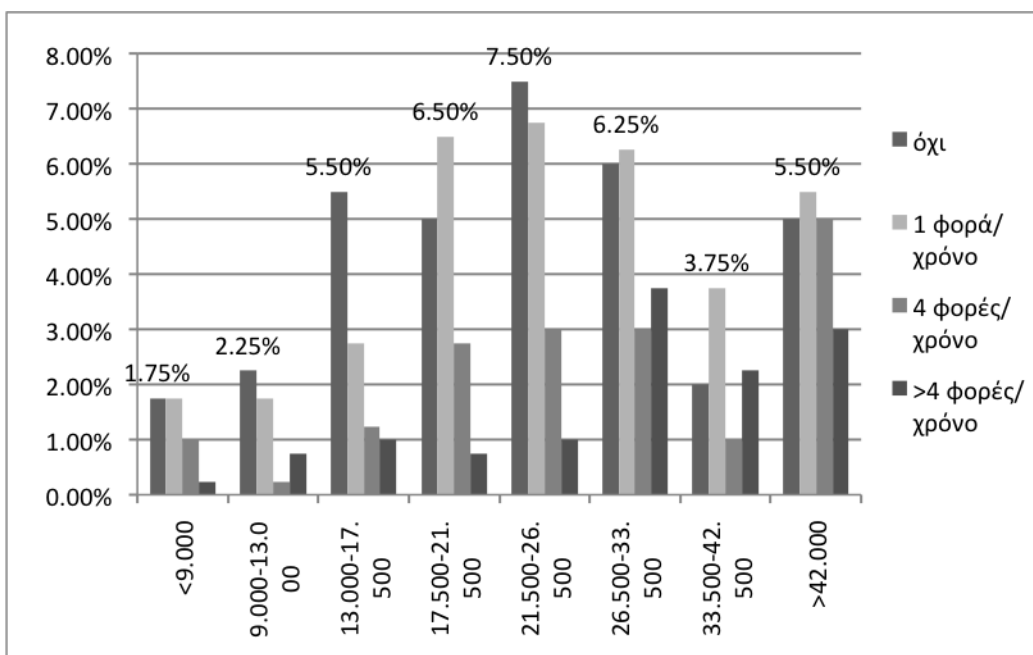
Στη συνέχεια εξακριβώθηκε μέσω του αποτελέσματος του χ^2 τεστ ($\chi^2=22.461$, $\text{sign.}=0.000$, $\text{df}=3$), ότι η συχνότητα επίσκεψης των ελληνικών βουνών παίζει ρόλο στη διάθεση για εξερεύνηση και ανακάλυψη που έχουν οι πολίτες. Παρατηρώντας το διάγραμμα είναι εμφανής η μεγαλύτερη άρνηση για εξερεύνηση και ανακάλυψη των ορεινών περιοχών από τα άτομα που δεν επισκέπτονται τις περιοχές αυτές με μεγάλη συχνότητα.

Διάγραμμα 43: Συχνότητα επίσκεψης ελληνικών βουνών ανάλογα με την ταύτιση της έννοιας του βουνού με τη διάθεση για εξερεύνηση και ανακάλυψη

3. “Επισκεψιμότητα ελληνικών βουνών” και “Εισόδημα”

Αναμφίβολα το εισόδημα των ανθρώπων επηρεάζει και τις δραστηριότητές τους, ειδικά όταν πρόκειται για εξορμήσεις και εκδρομές. Το αποτέλεσμα του τεστ ($\chi^2=34.278$, $\text{sign.}=0.034$, $\text{df}=21$) επιβεβαιώνει την υπόθεση αυτή. Βλέπουμε στο παρακάτω διάγραμμα πως πράγματι οι συμμετέχοντες με τα πιο χαμηλά εισοδήματα, στην πλειοψηφία τους είτε δεν κάνουν εξορμήσεις ή επισκέπτονται μία φορά το χρόνο τα ελληνικά βουνά.

Διάγραμμα 44: Συχνότητα επίσκεψης ελληνικών βουνών ανάλογα με το εισόδημα

5.7 ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ «ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΟ ΜΕΤΟΙΚΙΣΗΣ ΣΕ ΚΑΠΟΙΑ ΟΡΕΙΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΥΠΟ ΤΙΣ ΙΔΙΕΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΜΕ ΑΥΤΕΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ»

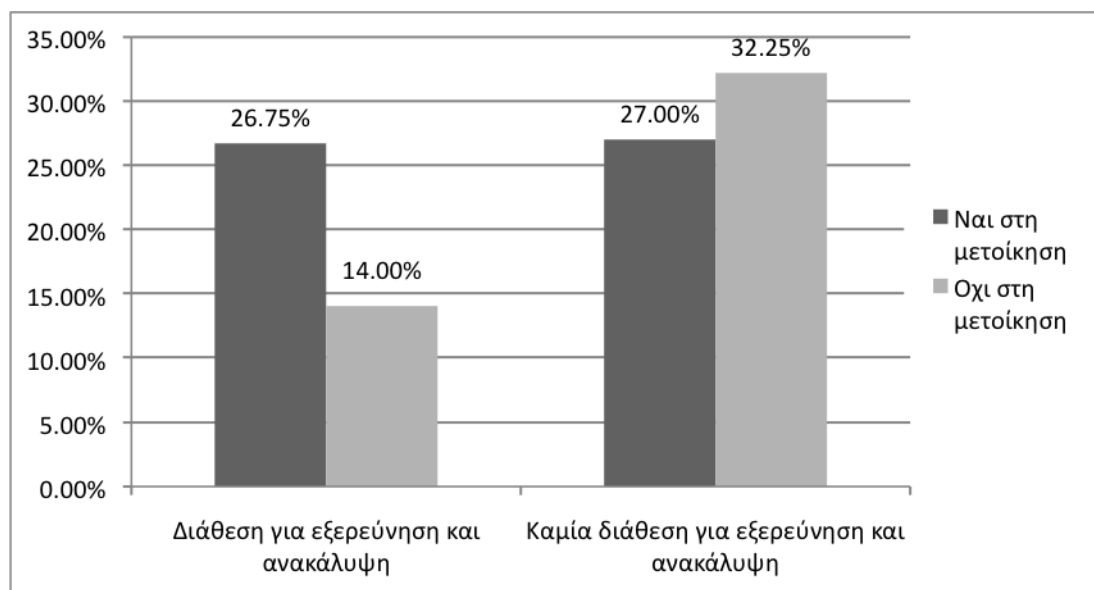
Παρακάτω θα ασχοληθούμε με τις μεταβλητές επηρεάζουν την απόφαση των ανθρώπων να μετοικήσουν σε ορεινές περιοχές, αν τους παρασχεθούν οι ίδιες επαγγελματικές δυνατότητες με αυτές της πόλης.

1. “Ενδεχόμενο μετοίκησης σε ορεινή περιοχή υπό τις ίδιες επαγγελματικές δυνατότητες με αυτές της πόλης” και “Διάθεση για εξερεύνηση και ανακάλυψη των βουνών”

Βάσει του στατιστικού ελέγχου, ($\chi^2=15.656$, $\text{sign.}=0.000$, $\text{df}=1$), διαπιστώνεται επιρροή μεταξύ του ενδεχομένου μετοίκησης σε μία από τις ορεινές περιοχές και της

διάθεσης για εξερεύνηση και ανακάλυψη των βουνών που δείχνουν οι κάτοικοι των πόλεων.

Συγκεκριμένα, το διάγραμμα απεικονίζει εμφανώς το παραπάνω αποτέλεσμα και την αυξημένη της άρνησης για μετοίκηση όσο μειώνεται η διάθεση για εξερεύνηση και ανακάλυψη.

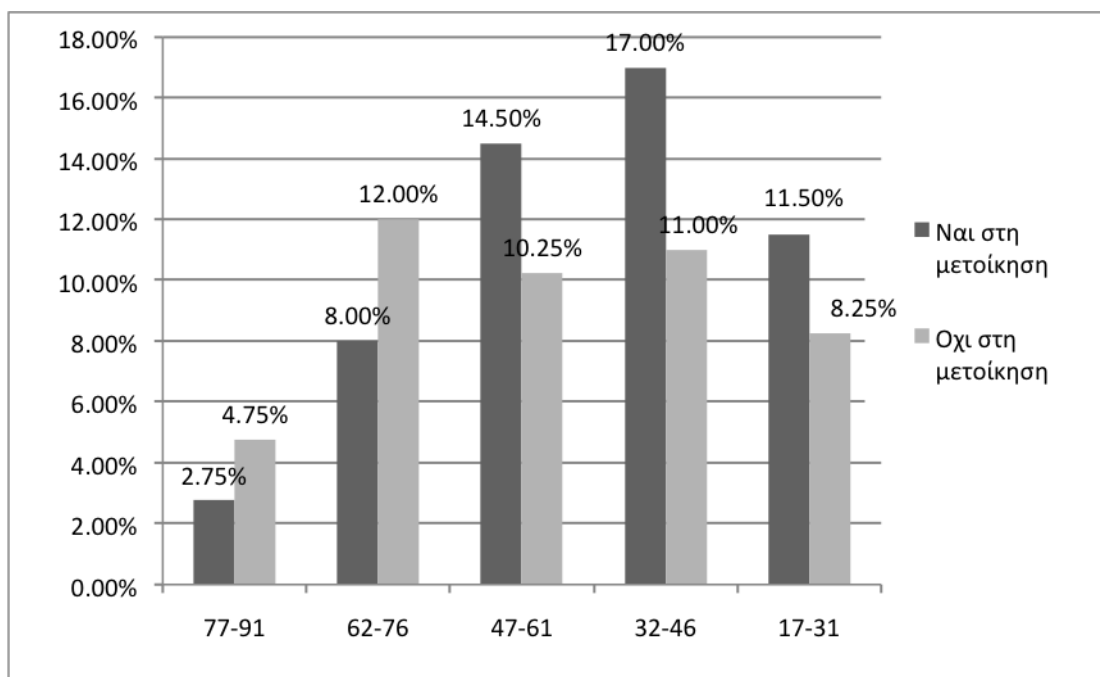
Διάγραμμα 45: Απόφαση για μετοίκηση σε ορεινές περιοχές, υπό τις ίδιες επαγγελματικές ευκαιρίες, ανάλογα με την ταύτιση της έννοιας του βουνού με τη διάθεση για εξερεύνηση και ανακάλυψη

2. “Ενδεχόμενο μετοίκησης σε ορεινή περιοχή υπό τις ίδιες επαγγελματικές δυνατότητες με αυτές της πόλης” και “Ηλικία”

Ενδιαφέρον στη συνέχεια αποτελεί η σχέση που διαπιστώθηκε ($\chi^2=13.360$, $\text{sign.}=0.010$, $\text{df}=4$) μεταξύ της ηλικίας των συμμετεχόντων και της διάθεσής τους να ζήσουν στις ορεινές περιοχές, αν αυτές τους παράσχουν τις ίδιες επαγγελματικές δυνατότητες με αυτές των πόλεων.

Παρατηρώντας το διάγραμμα που ακολουθεί, είναι εμφανές πως όσο μικρότερη είναι η ηλικία τόσο θετικότεροι είναι οι πολίτες να δοκιμάσουν τη ζωή στις ορεινές περιοχές. Ενθαρρυντικό είναι το συμπέρασμα αυτό καθώς υποδηλώνει τη διάθεση

των νέων να φτιάξουν τη ζωή τους ανεξάρτητα από τις έως τώρα συνήθειές τους. Οι συμμετέχοντες με ηλικίες από 62 και άνω δηλώνουν στην πλειοψηφία τους πως δε θα άφηναν τον τόπο κατοικίας τους. Στην προκειμένη περίπτωση, οι επαγγελματικές ευκαιρίες είναι γεγονός πως δεν αποτελούν δέλεαρ για τις ηλικίες από 60 και άνω, καθώς οι άνθρωποι των ηλικιών αυτών είναι ολοκληρωμένοι επαγγελματικά και πιθανόν πολύ από αυτούς να βρίσκονται στη σύνταξη.

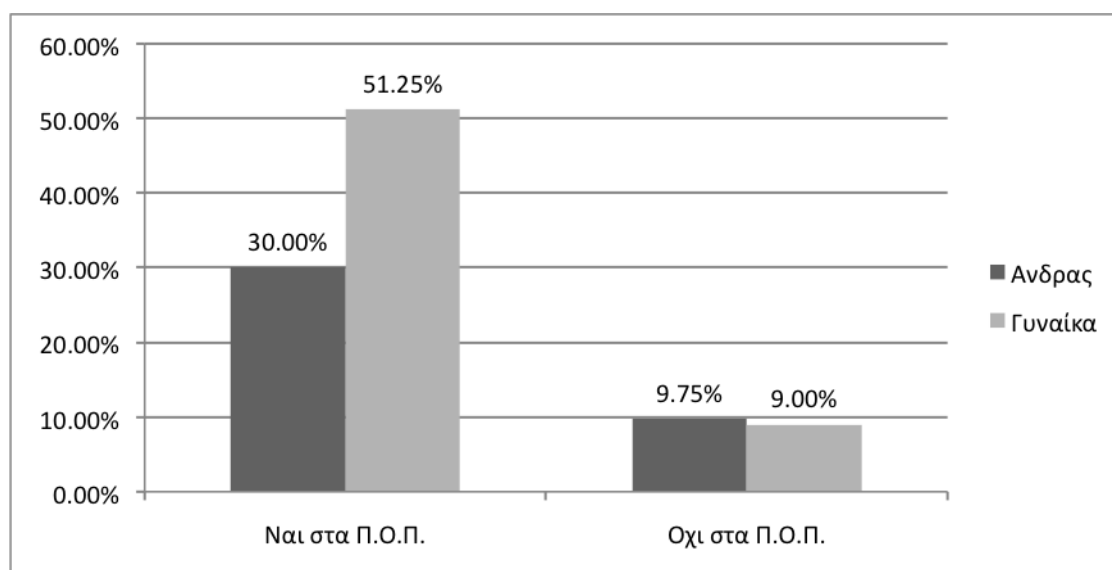
Διάγραμμα 46: Απόφαση για μετοίκηση σε ορεινές περιοχές, υπό τις ίδιες επαγγελματικές ευκαιρίες, ανάλογα με την ηλικία

5.8 ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΗ ΜΕΤΑΒΛΗΤΗ «ΕΠΙΛΟΓΗ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ Π.Ο.Π. ΟΡΕΙΝΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΣΤΟ ΣΟΥΠΕΡ ΜΑΡΚΕΤ, ΕΝΑΝΤΙ ΚΑΠΟΙΟΥ ΑΛΛΟΥ ΓΝΩΣΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ»

1. “Επιλογή προϊόντος Π.Ο.Π. ορεινής περιοχής στο σούπερ μάρκετ, έναντι κάποιου άλλου γνωστής εταιρίας” και “Φύλο”.

Η επόμενη έρευνα συσχέτισης αφορά την επιλογή ενός προϊόντος Π.Ο.Π. ορεινής περιοχής στο σούπερ μάρκετ, έναντι κάποιου άλλου γνωστής εταιρίας και του φύλου.

Διαπιστώθηκε ($\chi^2=5.784$, $\text{sign.}=0.016$, $\text{df}=1$) πως η καταναλωτική συμπεριφορά διαφέρει ανάμεσα στους άντρες και στις γυναίκες, με τις γυναίκες να προτιμούν τα ΠΟΠ περισσότερο από τους άντρες, οι οποίοι δηλώνουν περισσότερο δύσπιστοι από τις γυναίκες.

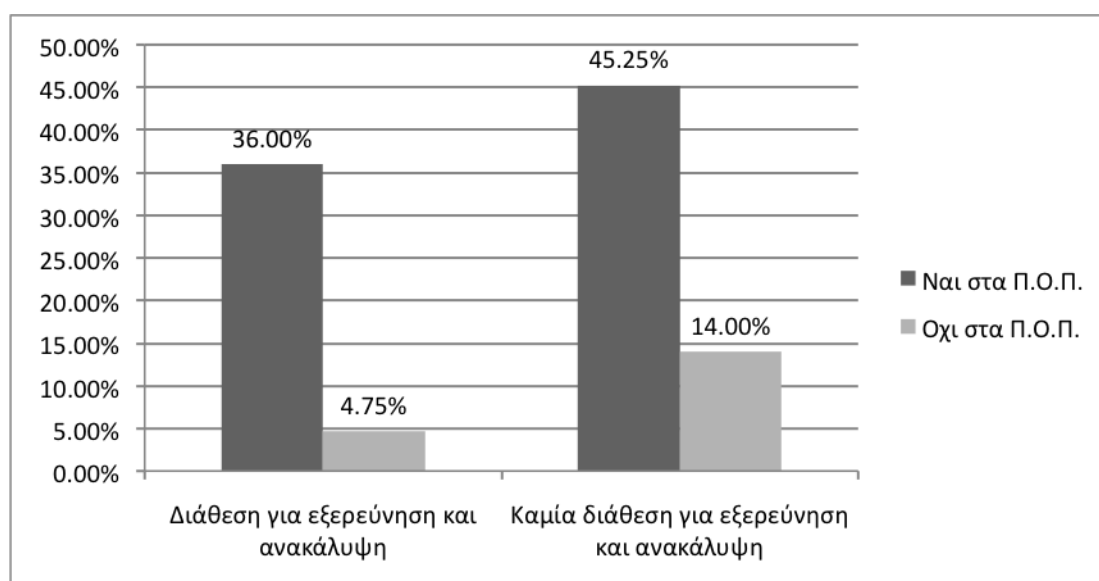

Διάγραμμα 47: Επιλογή προϊόντος Π.Ο.Π. έναντι κάποιου άλλου γνωστής εταιρείας ανάλογα με το φύλο

2. «Επιλογή προϊόντος Π.Ο.Π. ορεινής περιοχής στο σούπερ μάρκετ, έναντι κάποιου άλλου γνωστής εταιρίας» και «Διάθεση για εξερεύνηση και ανακάλυψη των βουνών».

Η διάθεση για εξερεύνηση και ανακάλυψη συνήθως εμφανίζεται τους δραστήριους ανθρώπους, καθώς και σε αυτούς που δε θα δίσταζαν να δοκιμάσουν νέα πράγματα. Επόμενο λοιπόν είναι, να μελετήσουμε την επιρροή που θα μπορούσε να έχει αυτό το χαρακτηριστικό κάποιων ανθρώπων στην καταναλωτική τους συμπεριφορά.

Πράγματι, οι δύο αυτές μεταβλητές συνδέονται ($\chi^2=9.087$, $sign.=0.003$, $df=1$), με τους υποστηρικτές των Π.Ο.Π έχουν μεγαλύτερη διάθεση για εξερεύνηση και ανακάλυψη από ότι οι μη υποστηρικτές.

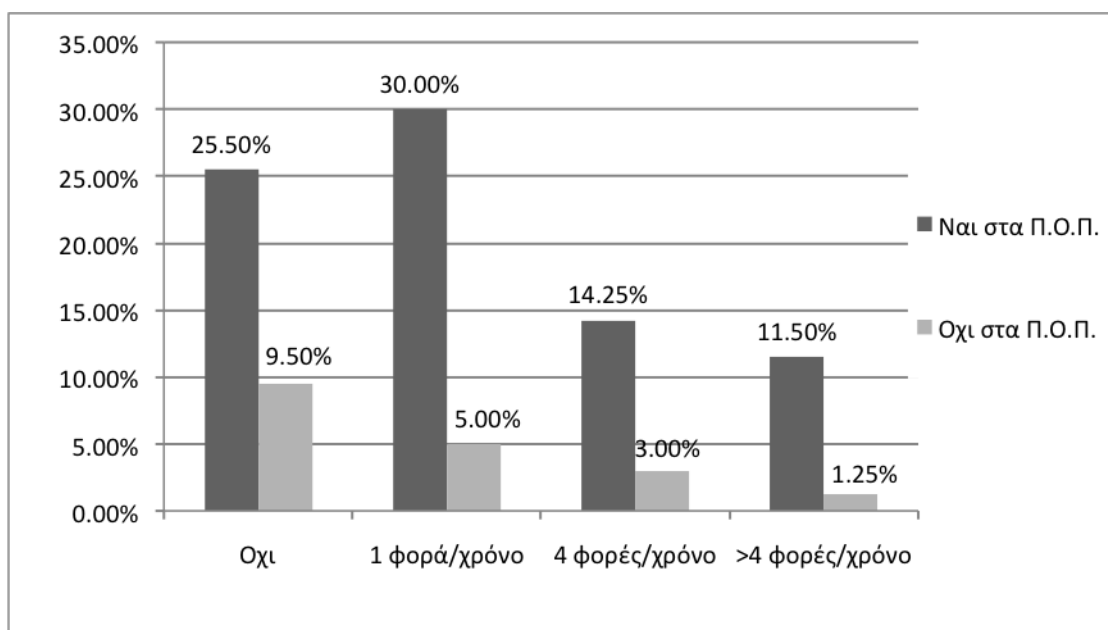

Διάγραμμα 48: Επιλογή προϊόντος Π.Ο.Π. έναντι κάποιου άλλου γνωστής εταιρείας ανάλογα με την ταύτιση της έννοιας του βουνού με τη διάθεση για εξερεύνηση και ανακάλυψη

3. “Επιλογή προϊόντος Π.Ο.Π. ορεινής περιοχής στο σούπερ μάρκετ, έναντι κάποιου άλλου γνωστής εταιρίας” και “Επισκεψιμότητα των ελληνικών βουνών”

Τέλος, βρέθηκε να ασκείται επιρροή στην καταναλωτική συμπεριφορά των συμμετεχόντων, ανάλογα με τη συχνότητα που οι ίδιοι επισκέπτονται τις ελληνικές ορεινές περιοχές ($\chi^2=11.068$, $\text{sign.}=0.011$, $\text{df}=3$).

Η θετική στάση στα Π.Ο.Π. μειώνεται όσο μειώνεται και η συχνότητα επίσκεψης των περιοχών προέλευσης αυτών των προϊόντων.

Διάγραμμα 49: Επιλογή προϊόντος Π.Ο.Π. έναντι κάποιου άλλου γνωστής εταιρίας ανάλογα με τη συχνότητα επίσκεψης των ορεινών περιοχών

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η έρευνα μελέτησε τη σχέση των κατοίκων δέκα ελληνικών πόλεων με τα βουνά της Ελλάδας. Ζητήθηκαν οι απόψεις των κατοίκων σχετικά με τα προτερήματα αλλά και τα μειονεκτήματα της ζωής στις ορεινές περιοχές, οι λόγοι για τους οποίους θεωρείται σημαντική η προστασία των ορεινών περιοχών και οι απόψεις τους σχετικά με τα ορεινά τοπικά προϊόντα. Διερευνήθηκε το επίπεδο εξοικείωσης των κατοίκων των πόλεων με τα βουνά και η διάθεσή τους να μετοικήσουν σε ορεινή περιοχή. Επιπλέον, διερευνήθηκαν γενικές στάσεις και συναισθήματα των κατοίκων για τα βουνά.

Η έρευνα ανέδειξε ότι πολύ λίγοι από τους ερωτώμενους θεωρούν ότι κατάγονται από ορεινές περιοχές με κύριους ορεινούς τόπους καταγωγής να είναι τα Καλάβρυτα, το Πήλιο και ο Ψηλορείτης. Ο Όλυμπος αποτελεί τον πρώτο, μεταξύ των προτιμήσεων των ερωτώμενων, σε επισκεψιμότητα ορεινό όγκο. Ως δημοφιλέστερη ορεινή περιοχή αναδεικνύεται η Αράχωβα και ακολουθεί το Πήλιο.

Η έρευνα αναδεικνύει ότι για την πλειονότητα των ερωτηθέντων τα βουνά ταυτίζονται, κυρίως, με το φυσικό περιβάλλον και η προστασία τους κρίνεται σημαντική γιατί συνεπάγεται την προστασία της φύσης. Η έρευνα έδειξε, επίσης, ότι η πλειονότητα των ερωτηθέντων δεν νιώθει την αίσθηση του κινδύνου, όταν βρίσκεται στο βουνό. Πάντως, η όποια αυτή αίσθηση φαίνεται να είναι πιο έντονη στις γυναίκες από ότι στους άντρες. Σε σύγκριση με το παρελθόν προκύπτει, επομένως, το συμπέρασμα ότι η κατανόηση του φυσικού κόσμου και η απομυθοποίηση των βουνών έχει συμβάλει στην άρση ενστικτωδών ανθρώπινων αισθημάτων.

Αναδεικνύεται ότι τα βουνά τα επισκέπτονται περισσότερο οι άντρες από τις γυναίκες. Μία στις τέσσερις γυναίκες, περίπου, δηλώνει ότι δεν έχει επισκεφθεί ποτέ ορεινή περιοχή ενώ το ίδιο ποσοστό φτάνει το μισό για τους άντρες. Συχνότερα επισκέπτονται τα βουνά άτομα νεαρότερων ηλικιών, 45 ετών και κάτω. Μεταξύ των ατόμων αυτών των ηλικιών, μόλις το 12% δηλώνει ότι δεν πηγαίνει καθόλου στα βουνά. Η διάθεση για εξερεύνηση και ανακάλυψη των βουνών απηχεί, σε μεγαλύτερο

ποσοστό, τις απόψεις ατόμων ηλικιών μεταξύ 32 και 46 χρόνων. Τα βουνά, προκαλούν το δέος και το σεβασμό, κυρίως των ατόμων ηλικίας 17 – 46 ετών (ένας στους τέσσερις, της συγκεκριμένης ηλικιακής ομάδας, δηλώνει ότι νιώθει τα συναισθήματα αυτά για το βουνό).

Η επισκεψιμότητα των βουνών επηρεάζεται κυρίως από την οικογενειακή κατάσταση των ερωτώμενων. Το 15% περίπου των ερωτώμενων που είναι παντρεμένοι δηλώνουν ότι επισκέπτονται τα βουνά, κυρίως τους καλοκαιρινούς μήνες, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τους ελεύθερους φτάνει μόλις το 2,5%. Εντούτοις, οι δεύτεροι δείχνουν μεγαλύτερη διάθεση για εξερεύνηση και ανακάλυψη των βουνών, συγκριτικά με τους πρώτους.

Θετική διάθεση στο ενδεχόμενο να εγκαταλείψουν την πόλη και να ζήσουν στο βουνό, με την προϋπόθεση ότι θα εξασφαλίσουν τις ίδιες επαγγελματικές συνθήκες, δείχνει το 54% των ερωτώμενων. Οι λόγοι για τους οποίους κάποιος θα επέλεγε να ζήσει σε μια ορεινή περιοχή είναι η ηρεμία και οι χαλαροί ρυθμοί ζωής – στοιχεία που οι ερωτώμενοι θεωρούν ότι χαρακτηρίζουν την ορεινή ζωή. Ταυτόχρονα, οι επιλογές και οι δυνατότητες που προσφέρει η πόλη, σε ότι αφορά την κοινωνική ζωή, είναι οι αιτίες που θα αποθαρρύνουν, κυρίως, τη μόνιμη εγκατάσταση στον ορεινό χώρο.

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν και τα αποτελέσματα της έρευνας σχετικά με την επιλογή των προϊόντων Π.Ο.Π. ορεινής περιοχής, έναντι άλλων συμβατικών προϊόντων, γνωστών εταιριών. Οι ερωτώμενοι εμπιστεύονται τα προϊόντα αυτά, καθώς θεωρούν ότι προέρχονται από τη φύση και είναι λιγότερο επιβαρυνμένα και επεξεργασμένα. Ο επικρατέστερος λόγος επιλογής των προϊόντων είναι η πεποίθηση ότι δεν έχουν χημικές ουσίες. Όσοι δεν θα επέλεγαν κάποιο Π.Ο.Π. ορεινής προέλευσης δηλώνουν ότι δε βρίσκουν διαφορά ανάμεσα στα προϊόντα αυτά και στα υπόλοιπα που μπορούν να προμηθευτούν από τα σούπερ μάρκετ, ενώ επιπλέον τα θεωρούν πιο ακριβά.

Η καταναλωτική συμπεριφορά σχετικά με τα προϊόντα Π.Ο.Π. διαφοροποιείται ανάμεσα στους άντρες και τις γυναίκες, με τις γυναίκες να είναι μεγαλύτεροι υποστηρικτές τους (το 51% του δείγματος αποτελείται από γυναίκες που προτιμούν τα Π.Ο.Π, έναντι 9% που δεν τα προτιμούν). Βρέθηκε, επίσης, ότι τα άτομα που δεν προτιμούν τα ΠΟΠ συνήθως είναι αυτά που επισκέπτονται λιγότερο τα βουνά.

Συγκεκριμένα, το 10% των ατόμων που δεν επισκέπτεται ποτέ τα βουνά δεν επιλέγει κάποιο ΠΟΠ, ενώ το 56% των ατόμων που θα επέλεγε κάποιο ΠΟΠ δηλώνει ότι επισκέπτεται τα βουνά τουλάχιστον μια φορά το χρόνο.

Επίσης, μεταξύ όσων προτιμούν τα ΠΟΠ, μόνο το 5% περίπου δηλώνει ότι δεν έχει διάθεση εξερεύνησης των βουνών. Η αρνητική αυτή διάθεση είναι τριπλάσια στους πολέμιους των προϊόντων αυτών. Τέλος, μικρότερη προτίμηση στα προϊόντα αυτά συνδέεται και με χαμηλότερη επισκεψιμότητα των ελληνικών βουνών

Το επίπεδο σπουδών που έχουν ολοκληρώσει οι συμμετέχοντες εξετάστηκε προκειμένου να διαπιστωθούν οι διαφορές στις αντιλήψεις για τις ορεινές περιοχές μεταξύ των ανθρώπων με διαφορετικά επίπεδα εκπαίδευσης. Η επισκεψιμότητα των ελληνικών βουνών είναι συχνότερη σε αυτούς που έχουν ολοκληρώσει κάποιο ανώτερο επίπεδο σπουδών, καθώς ένα ποσοστό 21% επισκέπτονται τουλάχιστον μία φορά το χρόνο κάποια από τις ορεινές περιοχές.

Το εισόδημα είναι ακόμα μία παράμετρος που βρέθηκε πως επηρεάζει τη δραστηριότητα των ανθρώπων σχετικά με τις ορεινές περιοχές. Όσο το εισόδημα αυξάνεται τόσο μεγαλώνει και η επισκεψιμότητα των ελληνικών βουνών. Επίσης, το ενδεχόμενο μετοίκησης σε μία από τις ορεινές περιοχές υπό τις ίδιες επαγγελματικές δυνατότητες με αυτές της πόλης είναι εμφανές στα μέσα προς υψηλά εισοδήματα, όμως για τα πιο υψηλά οι συμμετέχοντες δηλώνουν αρνητικοί (11% κατά έναντι 7.5% υπέρ για εισοδήματα άνω των 42.000).

Ένα ενδιαφέρον, ακόμη, στοιχείο είναι ότι η αίσθηση απομόνωσης που θεωρούν αρκετοί άνθρωποι ότι χαρακτηρίζει τα βουνά είναι αντιστρόφως ανάλογη της επισκεψιμότητας. Όσο μεγαλύτερη η επισκεψιμότητα τόσο μικρότερη η αίσθηση αυτή.

Η έρευνα αναδεικνύει ενδιαφέροντα στοιχεία που σκιαγραφούν τη σχέση των κατοίκων μεγάλων αστικών κέντρων με τα βουνά και τις ορεινές περιοχές. Ερμηνεύει απόψεις και αντιλήψεις των κατοίκων μεγάλων αστικών κέντρων για τα χαρακτηριστικά των βουνών και φωτίζει την επαφή μεταξύ πόλης και βουνού. Αποτελεί εξαιρετικά χρήσιμο υλικό στη διαδικασία κατανόησης του τρόπου με τον οποίο η ελληνική κοινωνία προσεγγίζει το θέμα βουνό. Αποκτά ιδιαίτερη σημασία, δεδομένου του ορεινού χαρακτήρα της Ελλάδας και μπορεί να αποτελέσει εφελτήριο

και παράδειγμα εφαρμογής ανάλογων ερευνών και σε άλλες περιοχές. Στην κατεύθυνση της ανάπτυξης των ορεινών περιοχών, η μελέτη της θέσης του βουνού, ως έννοια και ως κοινωνικού χώρου, στην ελληνική κοινωνία αποτελεί σημαντική συμβολή.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ανθοπούλου, Θ., και Γούσιος, Δ. (2007), <Γεωγραφία της υπαίθρου>, στο Θ. Τερκενλής κ.ά. (επιμ.), Ανθρωπογεωγραφία. Άνθρωπος, κοινωνία και χώρος, Αθήνα: Κριτική, σσ:234-274
- Βαρβαρέσος, Σ., Σωτηριάδης, Μ. (2003). 'Συγκριτική ανάλυση της ανάπτυξης περιοχών με ορεινό- χιονοδρομικό τουρισμό στις Άλπεις 'Journal, Γεωγραφίες, Τεύχος Νο 6 σελ. 22- 39.
- Γαϊτανίδου Ε. (2001) 'Ορισμοί και οριοθέτηση των ορεινών μειονεκτικών περιφερειών.
- Δαμιανός, Χ.Χ. (1999). Μεθοδολογία Δειγματοληψίας: Τεχνικές και Εφαρμογές. 3η εκτύπωση. Αθήνα: Εκδόσεις Αίθρα.
- Δαουτόπουλος, Γ. Α. (1997). Τοπική Ανάπτυξη. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Δαουτόπουλος.
- Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας, Στατιστική Επετηρίδα Ελλάδας 2007.
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Η κατάσταση και οι προοπτικές της γεωργίας στις ορεινές περιοχές. Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 23ης Σεπτεμβρίου 2008 σχετικά με την κατάσταση και τις προοπτικές της γεωργίας στις ορεινές περιοχές (2008/2066(INI)), 2008.
- Καλαματιανού, Α. Γ. (2000). Κοινωνική Στατιστική: Μέθοδοι Μονοδιάστατης Ανάλυσης. Αθήνα: Εκδόσεις «Το Οικονομικό».
- Καλιαμπάκος Δ., Γιαννακοπούλου Σ., Κατσουλάκος Ν., (2009). Περιβάλλον και Κοινωνία των Ορεινών Περιοχών: Εισαγωγή, Διδακτικές σημειώσεις στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Ανάπτυξη των Ορεινών Περιοχών».
- Κιόχος Π.Α., (1993) Στατιστική. Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα.
- Κουτσόπουλος Κ. (2006), Ανάλυση Χώρου. Θεωρία, Μεθοδολογίες και Τεχνικές, Τόμος 1, Εκδόσεις "Διηγεκές".
- Μάτης, Κ.Γ. (1988). Δασική Δειγματοληψία. Θεσσαλονίκη: Α.Π.Θ.
- Ντάφης, Σ. (1998), Δασική Οικολογία, Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις « Γιαχούδη».

Φίλιας, Β., Παππάς, Π., Αντωνοπούλου, Μ., Ζαρνάρη, Ο., Μαγγανάρα, Ι. Μειμάρης, Μ., Νικολακόπουλος, Η., Παπαχρήστου, Ε. Περαντζάκη, Ι., Σαμψών, Ε. και Ψυχογιός, Ε. (2000). Εισαγωγή στη Μεθοδολογία και τις Τεχνικές των Κοινωνικών Ερευνών. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.

Arnesen, T. (2008): Recreational home agglomerations in rural areas in Norway as emerging economic and political space. – Presentation at the Banff.

Barthlott, W., Lauer, W. & Placke, A. 1996. Global distribution of species diversity on vascular plants: towards a world map of phytodiversity. *Erdkunde*, 50: 317-327.

Bartoš, M. (2008): Place specific character of amenity migration in the Czech Republic. Presentation at the Banff Conference: Understanding and Managing Amenity-led Migration in Mountain Regions, May 15-17, 2008. – Banff.

Bell, M. M (1994), *Childerley: Nature and Morality in a Country Village*, Chicago: University of Chicago Press.

Berry, B. (επιμ.) (1976), *Urbanisation and Counterurbanisation*, Beverly Hills, CA: Sage

Bollman, R. D και Briggs, B. (1992), <Rural and small town Canada: an overview>, στο R. D. Bollman (επιμ.), *Rural and Small Town Canada*, Toronto: Thompson Educational Publishing.

Bourne, L. και Logan, M. (1976), <Changing urbanization patterns at the margin: the examples of Australia and Canada>, στο B. Berry (επιμ.), *Urbanisation and Counterurbanisation*, Beverly Hills, CA: Sage, σσ. 111-143

Campagne, P., Carrere, G. and Valceschini, E., Three agricultural regions of France: threetypes of pluriactivity. *Journal of Rural Studies* 6, 415–422, 1990.

Ceruti, Constanza.2004 Human Bodies as Objects of Dedication at Inca Mountain Shrines (North-Western Argentina). *World Archaeology* 36:103-122.

Dora, Veronica Della. 2005. Alexander the Great's Mountain. *Geographical Review* Vol. 95 Issue 4 pg. 489.

Edwin Bernbaum, *Sacred Mountains of the World* (The Mountain Institute, 1998).

European Commission, *New Insights into Mountain Farming in the European Union*. Directorate-General for Agriculture and Rural Development, 2009.

Fitchen, J. M. (1991), *Endangered Spaces, Enduring Places: Change, Identity and Survival in Rural America*, Boulder, CO: Westview Press

Freese, F. (1984). Στοιχεία Δασικής Δειγματοληψίας. Μετάφραση – επιμέλεια Καρτέρης Μ. Α. Θεσσαλονίκη

Grayson, James H. 1996 Female Mountain Spirits in Korea: A Neglected Tradition. *Asian Folklore Studies* 55: 19-134.

Gregory, D (1994), <Discourse>, στο R. J. Johnston, D. Gregory και D. M. Smith (επιμ.), *The Dictionary of Human Geography*, 3^η έκδ., Oxford, UK και Cambridge, MA: Blackwell, σ.136.

Halfacree, K. (1994), <The importance of 'the rural' in the constitution of Counterurbanisation: evidence from England in the 1980s>, *Sociologia Ruralis*, 34, σσ. 164-189.

Ives, J.D., Messerli, B. & Spiess, E. 1997. Mountains of the world: a global priority. In B. Messerli & J.D. Ives, eds. *Mountains of the world: a global priority*, p. 1-15. New York, USA and Carnforth, UK, Parthenon Publishing Group.

Jones, O. (1997), <Little figures, big shadows: country childhood stories>, στο P. Cloke και J. Little (επιμ.), *Contested Countryside Cultures*, London και New York: Routledge, σσ.158-179.

Kontuly, T. (1998), <Contrasting the Counterurbanisation experience in European nations>, στο P. Boyle και K. Halfacree (επιμ.), *Migration Into Rural Areas*, Chichester, UK: Wiley, σσ. 61-78.

Lama Anagarika Govinda, *The Way of the White Clouds'* (Berkeley: Shambhala, 1970), 197.

Lamphere, Louise. 1969. Symbolic Elements in Navajo Ritual. *Southwestern Journal of Anthropology* Vol. 25 No. 3 pg. 379-305

Lewis, G. (1998), <Rural migration and demographic change>, στο B. Ilbery (επιμ.), *The Geography of Rural Change*, Harlow: Addison Wesley Longman, σσ.131-160.

Liepins, R. (2000a), <New energies for an old idea: reworking approaches to 'community' in contemporary rural studies>, *Journal of Rural Studies*, 16, σσ.. 23-35.

Little, J και Austin, P. (1996), <Women and the rural idyll>, *Journal of Rural Studies*, 12, σσ. 101-111.

Mabbett, I.W. 1983. The Symbolism of Mount Meru. *History of Religions* Vol. 23 No.1 Pg. 64-83

Marsden, T., Murdoch, J., Lowe, P., Munton, R και Flynn, A. (1993), *Constructing the countryside*, London: UCL Press

Milbourne, P. (2007): Re-populating rural studies: Migrations, movements and mobilities. In: *Journal of Rural Studies* 23: 381-386.

Mitchell, C. J. A. (2004), <Making sense of Counterurbanisation>, *Journal of Rural Studies*, 20, σσ.15-34.

Mollard, A. (2002), <Multifonctionnalite, externalites et territoires>, *Les cahiers de la multifonctionnalite*, 1, σσ.37-56

Moss, L.A.G. (2003): Amenity Migration: Global Phenomenon and Strategic Paradigm For Sustaining Mountain Environmental Quality. *Sustainable Mountain Communities Conference III: Environmental Sustainability for Mountain Areas Impacted by Tourism and Amenity Migration* The Banff Centre, Canada, 14-18 June 2003. – Banff.

Mount Athos: Renewal in Paradise By Graham Speake. New Haven and London: Yale University Press, 2002. 294 pages.

Mountain Agenda. 1998. *Mountains of the world: water towers for the twenty-first century*. Bern, Mountain Agenda.

Naess, Arne. *Mountains and Mythology*. Trumpeter 1995

Ni Laoire, S. (2007): The 'green, green grass of home'? Return migration to rural Ireland. In: *Journal of Rural Studies* 23: 332-344.

Olsen, Brad. *Sacred Places Around the World: 108 Destinations*. 2nd ed. San Francisco: CCC Publishing, 2008. 34-83. Print.

Price, M.F. et al (1997): *Tourism and Amenity Migration*. – In: Messerli, B. and J.D. Ives (eds.): *Mountains of the World: A Global Priority*. – New York: 249-280.

Primack R. B. (1993). *Essentials of Conservation Biology*. Sinauer Associates. Sunderland.

Robinson, R., *Positive mountain externalities: Valorisation through policies and markets*. Discussion Paper for the Third Meeting of the Adelboden Group. Sustainable Agriculture and Rural Development Mountain Policy Project, 2007.

Saville, J. (1957), *Rural Depopulation in England and Wales, 1851-1951*, London: Routledge & Kegan Paul.

Short, J. R. (1991), *Imagined Country*, London: Routledge.

Smith, Ailsa. 1997. Who is that Mountain Standing there... Its Taranaki... In *Mountains of the World: A Global Priority*. B. Messerli and JD Ives, eds. Pg 57. Informa Health Care.

Spectorsky, A.C.(1955): *The Exurbanites*. J.B. Lippincott Company. Philadelphia.

Vining, D. και Kontuly, T. (1978), <Population dispersal from major metropolitan regions: an international comparison>, *International Regional Science Review*, 3, σσ.49-73.

Vining, D. και Strauss, A. (1977), <A demonstration that the current deconcentration of population in the United States is a clean break with the past>, Environment and Planning A, 9, σσ.751-758.

Williams, P. and A. Gill (2004): Shaping Future Resort Landscapes: Amenity Migration's Impact on Destination Sense of Place: A Case Study of Whistler, British Columbia. Leisure Futures 2004: 2nd Biennial Conference, 10-12 November 2004. – Bolzano.

Williams, R. (1973), The Country and the City, London: Chatto and Windus

Woods, M. (2004a), <Politics and protest in the contemporary countryside>, στο L. Holloway και M. Kneafsey (επιμ.), The Geographies of Rural Societies and Cultures, Aldershot, UK: Ashgate.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Γεροντέλη, Α., Δολόγλου, Α., Γιαννακοπούλου, Στ., Γαλανού, Ε., Ρόκος, Δ., ‘Συγκρότηση Βάσης εδομένων για τους τοπικούς πολιτισμούς των ορεινών περιοχών της Ελλάδας και την αλληλεπίδραση και αλληλεξάρτησή τους με το ορεινό φυσικό περιβάλλον’,[http://www.ntua.gr/MIRC/6th_conference/presentations/1_main_session_s/1st_session/GERONTELI,DOLOGLO U. DONTA, GIANNAKOPOULOU, GALANOS, ROKOS.pdf](http://www.ntua.gr/MIRC/6th_conference/presentations/1_main_session_s/1st_session/GERONTELI,DOLOGLO_U.DONTA,GIANNAKOPOULOU,GALANOS,ROKOS.pdf)

Γιαλύρη, Θ., Ζαμπέλης, Χ., ‘Ο χωροταξικός σχεδιασμός ως εργαλείο διαφοροποίησης και αναβάθμισης των ορεινών περιοχών του εθνικού χώρου και δημιουργίας νέας εταιρικής σχέσης πόλης υπαίθρου’.
http://www.ntua.gr/MIRC/3rd_conference/zambelis.pdf)

Παπαδημάτος, Α., Ρόκος, Δ. (2001), ‘Βιώσιμη και Αξιοβίωτη Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη στις ορεινές περιοχές της Ελλάδας και του κόσμου’ , 3 διαπανεπιστημιακό συνέδριο του Ε.Μ.Π.,http://www.ntua.gr/MIRC/3rd_conference/papadimatou.pdf

Ρόκος Δ. (2004). *Η Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη στις ορεινές περιοχές. Θεωρία και πράξη*. Πρακτικά του 3ου Διεπιστημονικού Διαπανεπιστημιακού Συνεδρίου του Μετσοβίου Κέντρου Διεπιστημονικής Έρευνας (ΜΕ.Κ.Δ.Ε) του Ε.Μ.Π. «Η Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη στις ορεινές περιοχές. Θεωρία και πράξη», Συνεδριακό Κέντρο Μετσόβου, Μέτσοβο 7-10 Ιουνίου, 2001., http://www.ntua.gr/MIRC/db/epirus_db/PERIVALLON/.pdf

Τσίππρας, Κ (1999). 'Ο Ελληνικός ορεινός χώρος ως και η φύση του ως <Όλον>., http://www.ntua.gr/MIRC/3rd_conference/tsipiras.pdf

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

ΔΠΜΣ «Περιβάλλον και Ανάπτυξη Ορεινών Περιοχών»

**ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΜΕΤΑΛΛΕΥΤΙΚΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ & ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ
ΜΕΤΑΛΛΕΥΤΙΚΗΣ**

ΕΡΕΥΝΑ ΚΟΙΝΗΣ ΓΝΩΜΗΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΟΡΕΙΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Κωδικός ερωτηματολογίου

--	--	--

Τηλέφωνο ερωτώμενου

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Γεια σας,

ονομάζομαι Ζάχου Πολυξένη και είμαι μεταπτυχιακή φοιτήτρια του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου και ασχολούμαι με το περιβάλλον και την ανάπτυξη των ορεινών περιοχών. Η μεταπτυχιακή μου εργασία έχει ως αντικείμενο την καταγραφή της άποψης της Ελληνικής κοινής γνώμης για τις ορεινές περιοχές κι ελπίζω ότι θα αφιερώσετε λίγο από το χρόνο σας για να απαντήσετε σε ορισμένες ερωτήσεις.

Το ερωτηματολόγιο αυτό αποτελεί ένα βασικό εργαλείο για την ολοκλήρωση της εργασίας μου. Η διάρκειά του θα είναι σύντομη. Οι πληροφορίες που θα δώσετε είναι εμπιστευτικές και ανώνυμες και θα χρησιμοποιηθούν μόνο για ερευνητικούς σκοπούς.

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για το χρόνο σας.

1. Μένετε σε ορεινή περιοχή;

Ναι	
Όχι	

Αν ναι, διευκρινίστε την περιοχή.....

2. Κατάγεστε από ορεινή περιοχή;

Ναι	
Όχι	

Αν ναι, διευκρινίστε την περιοχή.....

3. Διαθέτετε κατοικία σε ορεινή περιοχή;

Ναι	
Όχι	

Αν ναι, διευκρινίστε την περιοχή.....

4. Επισκέπτεστε τα βουνά της Ελλάδας; Και με τι συχνότητα;

	Όχι
	Ναι, τα επισκέπτομαι 1 φορά το χρόνο
	Ναι, τα επισκέπτομαι 4 φορές το χρόνο (Χριστούγεννα, Πάσχα, 15αύγουστος, κ.λπ)
	Ναι, τα επισκέπτομαι πάνω από 4 φορές το χρόνο

4 α. Αν ναι, σε ποια βουνά πηγαίνετε συνήθως;

.....
.....

5. Ποιες θεωρείτε ως τις πιο δημοφιλείς ορεινές περιοχές; Αναφέρατε τρεις.

.....
.....

.....

6. Ποια περίοδο προτιμάτε να επισκέπτεστε μια ορεινή περιοχή;

	Χειμώνα
	Καλοκαίρι
	Κάθε εποχή

7. Πόσο ορεινή θεωρείτε ότι είναι η Ελλάδα;

	30%
	50%
	70%
	Δεν ξέρω – Δεν απαντώ

8. Πόσο σημαντική θεωρείτε την προστασία των ορεινών περιοχών;

	Πολύ σημαντική
	Σημαντική
	Λίγο σημαντική
	Καθόλου σημαντική

Εάν απάντησε Σημαντική ή Πολύ σημαντική:

9. Για ποιους λόγους θεωρείτε σημαντική την προστασία των ορεινών περιοχών;
(να δίνεται 1 απάντηση)

	Οικονομικούς - συμβάλουν στην ανάπτυξη της χώρας
	Πολιτιστικούς και Ιστορικούς
	Τουρισμού και αναψυχής – είναι αξιόλογοι τουριστικοί προορισμοί

	Για την προστασία του φυσικού τους περιβάλλοντος – δάση, νερό, οικοσυστήματα
--	--

10. Ποια συναισθήματα σας γεννά η έννοια του βουνού;

(να δίνονται έως 3 απαντήσεις)

	Αίσθηση κινδύνου
	Φόβος, άγνωστο
	Απομόνωση (κοινωνική και γεωγραφική)
	Δέος και σεβασμός
	Ηρεμία, επαφή με τη φύση
	Διάθεση για εξερεύνηση, ανακάλυψη

11. Αν είχατε τις ίδιες επαγγελματικές δυνατότητες στην πόλη και σε κάποια ορεινή περιοχή, θα σκεφτόσασταν το ενδεχόμενο να πάτε να μείνετε σε κάποια ορεινή περιοχή;

Ναι	
Όχι	

Γιατί ναι;

.....

.....

.....

.....

Γιατί όχι;

.....

.....

.....

.....

12. Ποια είναι, κατά τη γνώμη σας, τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα της ζωής στις ορεινές περιοχές;

(αναφέρετε τα 3 ή 5 σημαντικότερα)

.....

.....

.....

.....

.....

13. Ποια είναι, κατά τη γνώμη σας, τα σημαντικότερα μειονεκτήματα της ζωής στις ορεινές περιοχές;

(αναφέρετε τα 3 ή 5 σημαντικότερα)

.....

.....

.....

.....

.....

14. Αν βρίσκατε στο σούπερ μάρκετ ένα προϊόν Π.Ο.Π. ορεινής περιοχής, θα το προτιμούσατε σε σχέση με κάποιο άλλο γνωστής εταιρίας και γιατί;

Ναι	
Όχι	

Εξηγήστε:

.....

.....

.....

.....

.....

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΩΤΩΜΕΝΟΥ

Τελειώνοντας τις ερωτήσεις και αφού σας ευχαριστήσω πάλι για την ευγενική σας συνεργασία, θα ήθελα για στατιστικούς λόγους να σας ρωτήσω ορισμένα δημογραφικά στοιχεία.

1. Μόνιμος τόπος διαμονής: _____

2. Φύλο:

☐	Άνδρας
☐	Γυναίκα

3. Χρονολογία γέννησης:

--

4. Ποια είναι η οικογενειακή σας κατάσταση:

Ανύπαντρος-η

Παντρεμένος-η

Χήρος-α

Διαζευγμένος-η

5. Από πόσα μέλη αποτελείται το νοικοκυριό σας;

6. Ποιό είναι το ανώτερο επίπεδο σπουδών που έχετε ολοκληρώσει;

Δεν έχω πάει σχολείο	
Απόφοιτος/Τελειόφοιτος Δημοτικού	
Απόφοιτος/Τελειόφοιτος Γυμνασίου	
Απόφοιτος/Τελειόφοιτος Λυκείου	
Απόφοιτος/Τελειόφοιτος Σχολής επαγγελματικής κατάρτισης	
Απόφοιτος/Τελειόφοιτος ΤΕΙ/ΚΑΤΕΕ	
Απόφοιτος/Τελειόφοιτος ΑΕΙ	
Απόφοιτος/Τελειόφοιτος Μεταπτυχιακού κύκλου σπουδών	

7. Ποια είναι η παρούσα επαγγελματική σας κατάσταση;

Εργαζόμενος	
Άνεργος	
Συνταξιούχος	
Οικιακά	
Φοιτητής	

Άλλο (προσδιορίστε): _____

8. Ποιο είναι το επάγγελμά σας;

Απάντηση: _____

9. Ποιο είναι το συνολικό εισόδημα που έλαβε η οικογένειά σας από όλα τα ενήλικα μέλη της το περασμένο έτος;

☐	Κάτω από 9.000 €
☐	9.000 – 13.000 €
☐	13.000 - 17.500 €
☐	17.500 - 21.500 €
☐	21.500 - 26.500 €
☐	26.500 - 33.500 €
☐	33.500 - 42.500 €
☐	Άνω των 42.000 €